የብሉይ ኪዳን መቅድም

መጋቤ ብሉይ ሰይፈ ሥላሴ

በሰዋስወ ብርሃን ቅዱስ ጳውሎስ
መንፈሳዊ ኮሌጅ
የሃይማኖት መምህር

1977 ዓ.ም

www.ethiopianorthodox.org

የደቂቀ ነቢያት መግቢያ

www.ethiopianorthodox.org

www.ethiopianorthodox.org

ደቂቅ ነቢያት

የደኀርት ነቢያት ሁለተኛው ክፍል ደቂቀ ነቢያት / ማይነር ፕሮፌትስ /ና ናቸው። እነዚህም ከሆሴዕ እስከ ሚልክያስ ያሉት ናቸው። ደቂቅ መባላቸው መጽሐፋቸው በዐበይት ነቢያት መጻሕፍት የሚያነስ ሆኖ እንጂ ሌላም። በዘመን መቀዳደም አይደለም። ነገር ግን በጽሑፋቸው ማጠር ብቻ ደቂቅ ወይም ንኡሳን ነቢያት ይባላሉ። ለምሳሌ የደቂቅ ነቢያት ጠቅላላ ምዕራፎች 67፣ ቁጥሮቻቸውም 1060 ነው። ይህን ቁጥር በመጽሐፈ ኢሳይያስ ምዕራፍና ቁጥር ጋር ስናወዳድረው መጽሐፈ ኢሳይያስ በሁለት ምዕራፎች በ232 ቁጥሮች ይበልጣል። በዚህ አንጻር ሁሉም ደቂቅ ነቢያት ተጠቃለው አንድን የኢሳይያስ መጽሐፍ አያህሉም ማለት ነው። ከእነዚህም መካከል ትልቁ በአለ 14 ምዕራፍ ሲሆን ትንሹ ደግሞ በአለ አንድ ምዕራፍ ነው።

በዕብራይስጡ መጽሐፍ ቅዱስ ደቂቅ ነቢያት " ዐሥራ ሁለቱ "ተብለው ይጠራሉ። አንድ አንድ መጽሐፍም / ጥቅልል / ይቆጠራሉ። መጽሐፈ ሲራክ በምዕራፍ 49 ውስጥ ዐበይ ነቢያትን በስም በስማቸው እየጠራ ሲናገር መጥቶ ከሕዝቅኤል በኋላ የደቂቅ ነቢያትን ስሞቻቸውን ሳይዘረዝር " ዐሥራ ሁለቱ ነቢያት "በማለት ብቻ አጥንቶቻቸው ይለምልሙ ይናገራል። / ሢራክ 49፥12 /። ዮሴፍ ቤን ጎርዮንም አንዱ መጽሐፍ አድርጎ ጠቅሶአቸዋል /1፥8፥3 /። ጥንታውያን የቤተ ክርስቲያን አበቶችም ዐሥራ ሁለቱ ነቢያት ወይም የዐሥራ ሁለቱ ነቢያት መጻሕፍት በማለት ተናግረዋል።

የአቀማመጥ ቅደም ተከተላቸው / ተራቸው /

በዕብራይስጡና በብዙ የጥንት መጻሕፍት / አብነቶች ኮዴክስ / ደቂቅ ነቢያት ከዐበይት ቀጥለው ይገኛሉ ነገር ግን አንዳንድ የጥንት የእጅ ጽሑፍ ደቂቅ ነቢያትን ከዐበይት ነቢያት አስቀድሞ ይጽፋል።

www.ethiopianorthodox.org

ለምሳሌ መጽሐፈ ሲኖዶስ ገጽ 109–110 ተመልከት / ር/ቤ/ክህነት ቤ/ መጻሕፍት / ይህም የሆነበት ምክንያት ሆሴዕ 1:2 " ቀዳሚ ቃሉ ለእግዚአብሔር " ስለሚል ይሆናል። በሰብዓ ሊቃናት / በሰፕቱአጊንታ / መዝገብ ከዐሥራ ሁለቱ የመጀመሪያዎቹ የስድስቱ የተራ ቅደም ተከተል ከዕብራይስጡ ተራ የተለየ ነው። ይህም እንደሚከተለው ነው። ሆሴዕ፣ አሞጽ፣ ሚክያስ፣ ኢዩኤል፣ አብድዩ፣ ዮናስ። የዕብራይስጡ ደግሞ ቀጥሎ ያለው ነው። ሆሴዕ፣ ኢዩኤል፣ አሞጽ፣ አብድዩ ዮናስ ሚክያስ የግእዙ መጽሐፍ ቅዱስ አብዛኛው የሰብዓ ሊቃናትን ይከተላል። ሁለቱ የአማርኛ ትርጉሞች ግን እርስ በርሳቸው ይለያያሉ። ለምሳሌ በ1840 ዓ.ም የታተመው [illegible] /ሮሜ/ ትርጉም የዕብራይስጡን ተራ ሲከተል በ1947 ዓ.ም ተሸሽሎ የታተመው ግን የሰብዓ ሊቃናትን ተራ ይከተላል።

ሆሴዕ የደቂቅ ነቢያት መጀመሪያ መሆኑ ቀድመ ግጠት ካሉት ደቂቅ ነቢያት መካከል የእርሱ መጽሐፍ ረዥም ስለሆነ ይመስላል። በዘመን ቅድሚያ ቢሆን ኖሮ አሞጽ መቅደም በተገባው ነበር። አንዳንድ ሊቃናት ግን " ወደሆሴዕ የመጣ የእግዚአብሔር መጀመሪያ ቃሉ ይህ ነው የሚለውን ይዘው ከነቢያት ሁሉ በፊት ቃለ እግዚአብሔር የመጣለት ሆሴዕ ስለሆነ የዐሥራ ሁለቱ መጀመሪያ ሆኗል ይላሉ። ሆኖም ይህ አስተያየት በብዙዎቹ የብ.ኪ ሊቃውንት ዘንድ ተቀባይነት የለውም።

ዘሆሴዕ /ትንቢተ ሆሴዕ /

ስም ፡ — ሆሴዕ ማለት እግዚአብሔር መድኃኒት ነው ማለት ነው። በዕብራይስጥ የስሙ አጠራር ሆሼዓ ነው። በግሪክና በላቲን ግን ኦሴ ነው።

www.ethiopianorthodox.org

የግእዙም ትርጉም በመነሻው የዕብራይስጡን በመድረሻው የግሪኩን ይመስላል ።

የደራሲው፡ የሆሴዕ ታሪክ ፡- ሆሴዕ የቢኤሪ ልጅ ነው /1:1/ በስሙ የተሰየመው መጽሐፍ የጻፈ ራሱ ነቢዩ ሆሴዕ ነው። አሥራውን የሰሜኑን መራርሥት ከጥፋታቸው በፊት / በ722 ቅልክ / በ786 እና በ725 ቅልክ መካከል ለነቢይነት ተጠራ። በእስራኤል ንጉሥ በዳግማዊ ኢዮርብዓም በይሁዳ ነገሥት በዖዝያን፣ በኢዮአታም በአካዝና በሕዝቅያስ ዘመነ መንግሥት ለ40 ዓመታት ያህል ትንቢት ተናገረ ።/ 1:1 /። ከነቢያት መካከል፣ የኢሳይያስ፣ የአሞጽና የሚክያስ የዘመን ጓደኛ ነው። ሆሴዕ ነቢይ ሆኖ ያገለገለ ወይም ያስተማረ በይሁዳ ሳይሆን በእስራኤል ሕዝብ መካከል ነው። ስለዚህም ነቢየ እስራኤል ይባላል ።

በምዕራፍ 1 እና 3 ላይ ስለ ሆሴዕ ቤተ ሰብ የተጠቀሰውን ታሪክ በመመልከት ብዙዎች የብ. ኪ. ሊቃውንት ሊቃውንት ሆሴዕ ሚስትና ልጆች እንደነበሩት አረጋግጠው ይናገራሉ። ሌሎች ደግሞ የሆሴዕ ጋብቻ ምሳሌ እንጂ አማናዊ አይደለም ይላሉ። ነገር ግን እግዚአብሔር ለነቢያት የሚነግራቸው ሁሉ ምሳሌነት ይኖረው እንጂ አማናዊነትም ነበረው። ለምሳሌ ኤርምያስ ሚስት እንዳያገባ ተበለ አላገባም /ኤር 16:1—4/። ሕዝቅኤልም ሚስትህ ትሞታለች ግን አታልቅስ ተበለ አላለቀሰም / ሕዝ 24:15—24 /። በዚህ ጊዜ ለኤርምያስና ለሕዝቅኤል የተነገረው ቃል ምሳሌ ብቻ እንጂ አማናዊ አል ነበረም ለማለት አንችልም ። ምክንያቱም የነቢያት ትምህርት ብዙ ጊዜ ከተግበር የሚታይ ነበርና ። በመሠረተ ሆሴዕ አመንዝራዩን ሴት እንዲያገባ፣ ወይም ካገባት በኋላ አመንዝራ የሆነችውን ሴት መልስ እንዲታረቅ መታዘዙ እግዚአብሔር ለርሱን ትተው ወደ አምልከተ ጣዖት የሄዱት ሕዝብ እስራኤል ንስሐ ቢገቡ በፍቅር የሚቀበላቸው መሆኑን ያመለክታል ።

www.ethiopianorthodox.org

የመጽሐፉ ዓላማ

የመጽሐፈ ሆሴዕ ጠቅላላ ዓላማ ኃጢአተኛ ዐመፀኛና ዐመንዝራ ለሆነው ሕዝበ እስራኤል :- የእግዚአብሔር ፍቅርና ጸጋ ምን ያህል እንደሆነ መግለጥ ነው። ነቢዩ የእስራኤልን አምልኮተ ጣዖት ለበዓል ታማኝነት በሌላት በአመንዝራ ሴት መስሎታል። ከዚህም ጋር ዐሥሩ ነገድ ለጥፋት /ለምርኮ/ መቃረባቸውን ያስረዳል። በመጨረሻም ሕዝቡ በግልሙትና ከተመለሰው ኃጢአታቸው እንዲመለሱ" እስራኤል ሆይ ወደፈጣሪህ ወደ እግዚአብሔር ተመለስ" በማለት ንስሐን ያውጃል።

የመጽሐፈ ሆሴዕ ዘርእ /ቴክስት/

በዕብራይስጡ በግእዙና በአማርኛው መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ መጽሐፈ ሆሴዕን ስንመለከት በዘርእ በምዕራፍ አከፋፈልና በቁጥር አንዳንድ ልዩነቶችን እናገኛለን። ለምሳሌ :- የግእዙ መጽሐፍ ቅዱስ የሆሴዕን አባት "ብኤርም" ሲል የአማርኛው "ብኤሪ" ይለዋል። የጎሜርንም አባት የግእዙ ቢዳልይም በማለት ሲጠራው የአማርኛው ዲብላይም ብሎ ይጠራዋል። እንደገናም በምዕራፍ 5 ቁ.1 ላይ በአማርኛው መ/ቅዱስ ምስፋና ታቦር የተባሉ የቦታ ስሞች በግእዙ አይገኙም። ይህን ይመስሉ ጥቃቅን ልዩነት በብዛት ሊገኝ ይችላል። ይህም ልዩነት ሊመጣ የሚችለው መጽሐፍ ቅዱስ በየጊዜው ከቋንቋ ወደ ቋንቋ በሚተረጎምበት ጊዜ መሆኑ የተረጋገጠ ነው። ከዚህ በላይ በተመለከትናቸው የዘርእ ልዩነቶች የአማርኛው እንደ ዕብራይስጡ ነው። ግእዙ ግን ዕብራይስጡን አልተከተለም።

በምዕራፍ አከፋፈልም :- በግእዙ የምዕራፍ 1 ቁጥሮች 11 ሲሆኑ በአማርኛው ግን 9 ቁጥሮች አሉት። ግእዙ ከምዕራፍ 2 ላይ ሁለት ቁጥሮችን ወደ አንደኛው ምዕራፍ ጨምሯል። በዚህ መሠረት ሁለተኛው ምዕራፍ በግእዙ ባለ 24 ቁጥር ሲሆን በአማርኛው ደግሞ ባለ 25 ቁጥር ሆኗል። እንደዚሁም

www.ethiopianorthodox.org

በግእዙም ሆነ በአማርኛው የምዕራፍ 13፡16ኛው ቁጥር በዕብራይስጡ የምዕራፍ 14 መነሻ ነው። ስለዚህም በግእዙና በአማርኛው ምዕራፍ 13 ባለ 16 ቁጥሮች ነው። በዕብራይስጡ ግን 15 ቁጥሮች ብቻ አሉት። ምዕራፍ 14 ደግሞ በግእዙና በአማርኛው ዘጠኝ ቁጥሮች ይገኙበታል። የዕብራይስጡ ግን 10 ቁጥሮችን ይዘአል።

የግእዙ መጽሐፍ ቅዱስ በመጀመሪያ ላይ የሰብዓ ሊቃናትን ምዕራፍ አከፋፈል ተከትሎአል። በመጨረሻው ላይ ግን የዕብራይስጡን የምዕራፍ አከፋፈል ይዘአል። የአማርኛው ደግሞ በመጀመሪያ የዕብራይስጡን በመጨረሻውም የሰብዓ ሊቃናትን የምዕራፍ አከፋፈል ተከትሎአል። የምዕራፍ አከፋፈል ሥራ የመጀመሪያዎቹ ጸሐፍት ሥራ ባይሆን የኋላ በኋላ ያዘጋጁት ዘበሁ እስከሆን ደረስ በተለያዩ ትርጉሞች ሁሉ አንዳንዱ ልዩነት ይገኛል። ይሁን እንጂ ቃሉ የእግዚአብሔር በመሆኑ በልዩነቱ ምክንያት መጽሐፉ ስህተተኛ ነው አይባልም።

አከፋፈሉ

ትንቢተ ሆሴዕ በሁለት ክፍሎች ይከፈላል።

ሀ. ምዕራፍ 1፡1—3፡5 ዘማ የሆነችው የሆሴዕ ሚስት ታሪክና ምሳሌያዊ ትርጉሙ።

1. ምዕራፍ 1፡ ቁ፡ 1 የመጽሐፉ ጠቅላላ መግቢያ ቢሆን ነቢዩ የነበረበትንም ዘመን ያስረዳናል። ቁ 2—9፡ ሆሴዕ ጎሜር የተባለች ሴት አግብቶ ሠስት ልጆችን መውለዱን የተርከል። የጎሜር ጠበይና የሦስቱ ልጆች ስም በእግዚአብሔርና በእስራኤል መከከል ያለውን ግንኙነት ያመለክታል። ጎሜር ከሆሴዕ ጋር ከመጋባትዋ በፊትም ይሁን በኋላ አመንዝራ መሆንዋ የእስራኤልን ከእግዚአብሔር መለየትና ጣዖት ማምለካቸውን ያሳያል።

www.ethiopianorthodox.org

የሆሴዕ መጀመሪያ ልጅ ይዝራኤል ነው። ትርጉሙ እግዚአብሔር ይዘራል ማለት ነው። ይህም የእስራኤልን በምርኮ መበተን ያመለክታል። የሁለተኛዋ ልጅም ስም ሎሩሃማ ነው። ትርጉሙም ምሕረት አልባ ማለት ነው። ገና እሥራኤልን ይለቃል። ምሥጢሩም ቁ.6 ላይ ተገልጦአል። ሦስተኛው ልጅ ሎዓሚ ነው። ሕዝብ አይደለም ማለት ነው። በግእዙ ኢሕዝብየ ይለዋል። ይህም እስራኤል በኃጢአታቸው ከእግዚአብሔር ሕዝብነት እንደሚወጡ ያሳያል።

2. ምዕራፍ 2:1-25 በምዕራፍ 1 የተተረከውን ታሪክ የተረጐማል። አሥኖ አሳኖ ተስፋ አለበት። ለምሳሌ በኩፉ የተተረጐመው ይዝራኤል በመልካም ተገልጦአል /ቁ.2/። ሎዓሚ :- ዓሚ/ ኢሕዝብየ :- ሕዝብየ / ሎሩሃማ :- ሩሃማ / ኢሥሕልት :- ሥሕልት ተብሎ ተለውጦአል። /ቁ.3/።

3. ምዕ. 3:1-5: — ሆሴዕ ሚስቱ ከእርሱ ጋር የነበራትን ፍቅር ለውጣ ወደሌላ ከሄደች በኋላ መልሶ ይዋጃታል። ይህም ዱር ጊን የእስራኤልን ልጆች እግዚአብሔር በምሕረቱ እንደሚታረቃቸውና መልሶ ሕዝቡ እንደሚያደርጋቸው ያመለክታል። /ቁ.5/።

ለ. ምዕራፍ 4:1-14:9 በካህናትና በሕዝቡ በቤተነገሢውም ላይ

የተደረገ ወቀሳ።

1. ምዕራፍ 4:1-9:9 ካህናት ከሕዝቡ በለመኗቸው ሕዝቡንም ካለመ ምከራቸውና ካለማስተማራቸው ሌላ ወደ ኃጢአት በመምራታቸው ይወቀሳሉ /4:1-10/። ሕዝቡም እግዚአብሔርን ትተው ጣዖት በማምለካቸው / 4:11-19/። እንደገና ካህናቱም ሕዝቡም፣ መሪዎችም ተባብረው ኃጢአት በመሥራታቸው ይዘለፋሉ /5:1-7/።

ምዕራፍ 5፡ ፩–6፡6 ሆሴዕ ግን እንደ ነቢዩ እስራኤል ቢሆን ይሁዳንም ይወቅሳል። መዳከቱ ለሁሉ ነውና። ምዕራፍ 6፡7–9፡9 ነቢዩ ቤተ እስራኤልን በልዩ ልዩ ኃጢአታቸው እየደጋገመ ይወቅሳቸዋል።

2. ምዕራፍ 9፡10– 13፡16 ፡ – ሆሴዕ፡ – ለኃጢአት መነሻ የሆነበቸውን፣ ከግብጽ ቢወጡ በየበታው ያደረጉትን የቀደመውን ዐመፅ ሁሉ እያስታወሰ እስራኤልን ይገሥፃል።

3. ምዕራፍ 14፡1–9 እስራኤል ወደ እግዚአብሔር እንዲመለሱ ነቢዩ የእግዚአብሔርን ጥሪ ያስተላልፋል። ትንቢተ ሆሴዕ ግን የወቀሰ ቃል ቢበዛበት መጀመሪያውም እስከ ንጋቱ በመሰለ መደምደሚያው ምሕረት እግዚአብሔር በመሆኑ ለጊዜው ለቤተ እስራኤል ፍጻሜው ግን ለዓለም ሁሉ ተስፋ ድኅነትን ያበሥራል።

ዘኢዮኤል

ስሙ፡ — ኢዮኤል ማለት እግዚአብሔር አምላክ ማለት ነው። የቤተ ክርስቲያናችን የብሉይ ኪዳን ሊቃውንት ዘኀረዮ ለእግዚአብሔር ኀሩየ እግዚአብሔር ማለት ነው ብለው ይተረጉሙታል። መሠረተ ቃሉ ግን ይህን ትርጉም አያመለክትም። መጽሐፉ የተሰየመው በጸሐፊው በባቱኤል ልጅ በኢዮኤል ስም ነው። ስለ ኢዮኤል የሚናገር ከዚህ በቀር ሌላ የብሉይ ኪዳን ጽሑፍ አናገኝም። በሐዲስ ኪዳን ግን፡ ቅዱስ ሉቃስ በሐዋርያት ሥራ 2፡16 ላይ እርሱ የተናገረውን ሲጠቅስ የኢዮኤልን ስም አንሥቶአል።

የኢትዮጵያ የብሉይ ኪዳን ሊቃውንት ስለ ኢዮኤል ሲተርኩ" ትውልዱ ከነገደ ሮቤል፣ ነው። አባቱ ባቱኤል፣ እናቱ መርሶብ ይባላሉ ይላሉ። ስለ አባቱ በምዕራፍ 1፡1፡ ላይ ስለተገለጠ አከራካሪ አይሆንም። ነገር ግን ስለ ትውልዱና ስለ እናቱ የቀረበው ሀሳብ ምንጩ ባለመገለጡ ተቀባይነት ሊኖረው አይችልም።

www.ethiopianorthodox.org

ነቢዩ ኢዩኤል ስለነበረበት ዘመን

አንዳንድ ዘመናውያን ሊቃውንት ነቢዩ ኢዩኤል የነበረበት ዘመን ድኅረ ፍልሰተ ባቢሎን በ4ኛው ምእተ ዓመት ቅ.ል.ክ እንደሆነ ገምተዋል። ለዚህም የሚያቀርቡአቸው ማስረጃዎች የሚከተሉት ናቸው።

1. አይሁድ በአሕዛብ መካከል እንደተበተኑ ተገልጦአል / ኢዩኤል 3፡2 /።
2. በኢዮሩሳሌም ይኖሩ የነበሩ ሕዝብ "እስራኤል" በሚለው በቀድሞ የአንድነት በስማቸው ተጠርተዋል። የተከፈለው የሰሜኑ መንግሥት ግን አልተጠቀሰም። /ኢዩኤል 3፡16—17 /።
3. በመጽሐፉ ውስጥ ንጉሥ ወይም ንጉሣዊ ሥርወ ቤት አልተጠቀሰም። ካህናትና ሽማግሌዎች ብቻ የሕዝቡ መሪዎች ሆነው ተጠቅሰዋል /። /ኢዩኤል 1፡13—14። 2፡16—17 /።
4. በመቅደሱ የተለመደው የዘወትር አገልግሎት ይፈጸም ነበር። በሥርዐተ አምልኮቱ ከሁለተኛው መቅደስ ጀምሮ ይፈጸም የነበረው የመጠጥ ቁርባን ይታይ ነበር / ኢዩኤል 1፡9፡ 13። 2፡14 /።
5. በዚህ ነቢይ ዘመን የኢየሩሳሌም ግንብ ተገንብቶ ነበር /ኢዩኤል 2፡9 /። ስለዚህ ነቢዩ ኢዩኤል ከነህምያ በኋላ የነበረ መሆን አለበት /ኢዩኤል 2፡9 /።
6. የቀደሙት ነቢያትን መጽሐፍ ይጠቅሳል። / ኢዩኤል 2፡28—32። ሕዝ ቅ 36 26—28። 39፡29 /
7. በዚህ መጽሐፍ ግሪካውያን ተጠቅሰዋል / 3፡6 /። የግሪካውያን ኃይል የታወቀው ድኅረ ፍልሰተ ባቢሎን እንጂ ቅድመ ፍልሰተ ባቢሎን አልነበረም።

www.ethiopianorthodox.org

እስከሁን በቁጥር 1 እስከ 7 በተጠቀሱት ምክንያቶች ኢዩኤል ከፄዋዌ በኋላ ከተነሡት ነቢያት አንዱ ነበር የሚለውን አስተያየት ተመልክተን አሁን ደግሞ ኢዩኤል ቀድመ ፄዋዌ ከነበሩት ከመጀመሪያዎቹ ነቢያት አንዱ ነበር የሚሉትን የብሉይ ኪዳን ሊቃውንት አስተያየት እንመለከታለን።

1. በመጽሐፈ ኢዩኤል የተጠቀሱት የይሁዳ ጠላቶች በ[illegible]ርክ ዘሌ /በፍልሰተ ባቢሎን ጊዜ/ የነበሩት ሶርያ፣ አሦርና ባቢሎን ሳይሆኑ ኢሎፍላውያንና ፊኒቂያውያን /ኢዩ 3:4/፣ ግብጽና ኤዶም /ኢዩ 3:19/፣ ናቸው። በኢዮአስ ዘመን / 836–797 / ሶርያና አሦር በይሁዳ ላይ አደጋ ለመጣል ገና አልጀመሩም ነበር። ግብጽ ግን ቀደም ብሎ በሮብዓም ዘመነ መንግሥትም ጊዜ የይሁዳ ጠላት ነበረች። በኢዮራም ዘመን /849–842/ ቃሊስ ኤዶምና ኢሎፍሊ ከይሁዳ ጋር ጦርነት ጀምረው ነበር / 2 ነገሥ 8:2–22 2 ዜና 21:16–17 /።

2. መጽሐፈ ኢዩኤል በሆሴዕና በአሞጽ መካከል መጠረዙ ራሱ በአይሁድ ትውፊት ጥንታዊነቱ መታመኑን ያመለክታል።

3. ከጥንታውያን ነቢያት መካከል አንዱ በሆነው በአሞጽና በኢዩኤል መጻሕፍት መካከል አንዳንድ ገለጥ የሆነ የትንቢት አቀራረብ ኅብረት ይገኛል።

ለምሳሌ ፡— ኢዩኤል 1:15ን ከአሞጽ 5:18፡ ጋር ፣ ኢዩኤል 3:16ን ከአሞጽ 1:2 ጋር፣ እንደገናም ኢዩኤል 3:18ን ከአሞጽ 9:13 ጋር አነጻጽር።

የመጽሐፉ ዓላማ

የመጽሐፈ ኢዩኤል ዓላማ፡— የሚመጣውን ፍትሐ እግዚአብሔር በመግለጥ ሕዝቡ በንስሐ ወደ እግዚአብሔር እንዲመለሱ ለማስጠንቀቅ ነው። በተጨማሪም የሚመጣውን ደኅንነትና የጠላቶቻቸውን ድምሰሳ በማስታወስ እግዚአብሔር ለሚሰጠው ተስፋ የሕዝቡ ልብ አማኝ እንዲሆን ለማድረግ ነው። በኋለኛው ዘመን መንፈስ ቅዱስ በሥጋ ለባሽ ሁሉ ላይ እንደሚወርድ በግልጥ ይናገራል /ኢዩኤል 2:28–32/

www.ethiopianorthodox.org

አከፋፈሉ

መጽሐፈ ኢዩኤል በሁለት ዐበይት ክፍሎች ይከፈላል።

ሀ. ምዕራፍ 1፡1—27 የአንበጣ መቅሠፍት

1. 1፡1 የመጽሐፉ ርእስ ነው። ነቢዩ ኢዩኤል እንደሌሎች ነቢያት ያገለገለበት ሀገር ወይም ዘመን በመቅድሙ ላይ አልተገለጠም። በዚህም ምክንያት ነቢዩ ስለነበረበት ዘመን የቤ.ክ. ሊቃውንት ከላይ እንደተመለከተው ሁለት አስተያየቶችን ለመስጠት ገብተዋል።

2. 1፡2—20 መጽሐፉ በአንበጣ መቅሠፍት ምስሌ ይጀምርና /ቁ.2.4/ ንስሐን ይሰብካል። ካህናቱ የፍርዱ ቀን ስለቀረበ በቤተ መቅደስ ጾምንና ጉባኤን እንዲያውጁ ይታዘዛሉ /ቁ.5—14/።

3 ምዕራፍ 2፡1—7 የጌታ ቀን ስለቀረበ መለከት እንዲነፋ ያዝዛል። ይህም ጠላት ወደ ከተማዋ /ኢየሩሳሌም/ የሚገባበት የጨለማ /የወረራ/ ቀን ነው።

ከቁጥር 3—10 ኢዩኤል ስለዚህ ወራሪ ሠራዊት ገለጣ ይሰጣል። እግዚአብሔርም ከራሱ ሠራዊት ጋር ይህን ወራሪ ጠላት እንደሚገጥመው ያስታውቃል /ቁ.11/። ስለዚህ ሕዝቡ ንስሐ መግባት ጾም መጾም እንዳለባቸው ይናገራል። /ቁ.12—17/። እግዚአብሔር ሕዝቡን በንስሐ እንደሚያድናቸው የታመነ መሆኑን ይገልጣል።

ለ.ምዕራፍ 2፡28—3፡21 የእግዚአብሔር በረከትና ፍርዱ።

www.ethiopianorthodox.org

ቡ   በዕብራይስጡ መጽሐፍ ቅዱስ ምዕራፍ ሁለት ቁጥር 27 ያልቃል። ከቁጥር 28–32 ያሉ ቁጥሮች 3ኛ ምዕራፍ ናቸው። በግእዙ ዐይም በአማርኛው ሠስተኛ ምዕራፍ የሆነው ክፍል በዕብራይስጡ 4ኛ ምዕራፍ ነው። ስለዚህ የግእዙ 2፡28–32 የዕብራይስጡ 3፡1–5 ነው። የግእዙ/ የአማርኛው/ 3፡1.21 የዕብራይስጥ 4፡1–21 ነው። የእኛ የግእዙም /የአማርኛውም/ ትርጉም የየተረጎመ መሆኑ በዚህ አከፋፈል ይታወቃል።

1. ምዕራፍ 2፡ 28–32 በመጨረሻው ዘመን የእግዚአብሔር መንፈስ፣ ቅዱስ በሥጋ ለባሽ ሁሉ ላይ እንደሚወርድና ወንጌል ለሁሉ እንደሚሰበክ የተነገረ ትንቢት ነው። የእግዚአብሔርን ስም የሚጠራ ሁሉ ይድናል የሚለው ትንቢት የዚህ ትንቢት መልእክት በበዓለ ኀምሳ ዕለት መንፈስ ቅዱስ በወረደ ጊዜ ተፈጸሞአል / የሐዋ 2፡17።

2. 3፡ 1–21 በምስሌያዊ ቋንቋ በመጠቀም ለሕዝቡ የበረከት ዘመን እንደሚመጣ ይተነብያል የይሁዳና የኢየሩሳሌም ምርኮ እንደገና ይመለሳል። ነገር ግን በአሕዛብ ላይ በቀላሉ ውስፍጥ ፍርድ ይሆንባቸዋል /ቁ. 1–8 /። ለሕዝብ እግዚአብሔር ዘለዓለማዊ በረከት ሲሆን በእነዚህ አሕዛብ ላይ ደግሞ የጦር ነትና የፍርድ ዘመን ይሆናል።

መጽሐፈ ኢዩኤል በበረከት ይደመደማል" ይሁዳ ለዘለዓለም፣ ኢየሩሳሌምም ለልጅ ልጅ መኖሪያ ይሆናል።

www.ethiopianorthodox.org

ዘአሞጽ

አሞጽ ማለት ሸክም ማለት ነው። ከኢሳይያስ አባት ከአሞጽ የተለየ ነው። በዕብራይስጥ ፡ — የኢሳይያስ አባት አሞጽ ተብሎ ሲጠራ ይህ ነቢይ ግን አሞስ ይባላል።

የኢትዮጵያ ሊቃውንት ግን ፡ — አሞጽ ማለት ጽኑዕ በእግዚአብሔር ፤ ጽኑዕ እግዚአብሔር ጽኑዕ እግዚአብሔር ማለት ነው ብለው ይተረጉማሉ። ለዚህም ማስረጃ ሲሰጡ አሞጽ ኢዚቅ እንዲል ይላሉ። ይሁን እንጂ ይህ ጥቅስ ከየት እንደሚገኝ አልተገለጠም። በተጨማሪም አሞስ ይላል ይሉና ይህም ውዱድ ማለት ነው። ይላሉ። ትውልዱም ከነገደ ስምዖን እንደሆነ አባቱ ቴና ፤ እናቱ ሜስታ ይባላሉ እንደ ነበረ ይተርኪሉ።

ጸሐፊው

የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ ራሱ ነቢዩ አሞጽ ነው። አሞጽ ከጸሐፍት ነቢያት መካከል መጀመሪያው ነው። በይሁዳ ውስጥ በምትገኝ ቴቁሄ በተባለች አነስተኛ ከተማ ይኖር ነበር። ቴቁሄ ከኢየሩሳሌም 15 ኪሎ ሜትር ያህል ርቃ ከቤተ ልሔም በምሥራቅ ደቡብ በኩል ትገኛለች። አሞጽ ላም ጠባቂና / 1:1 / የዋርካ ፍሬ ለቃሚ / 7:14 / ነበር ነቢዩ በነበረበት ዘመን የዋርካ ፍሬ በእስራኤል ሀገር የድሆች ምግብ ነበር።

አሞጽ በዕለታዊ ተግባሩ ተሠማርቶ ሳለ ለሰሜኑ ሕዝብ ነቢይ እንዲሆን እግዚአብሔር ጠራው / 7:14–15 /። ይህም የሆነው በዳግማዊ ኢዮርብዓም ዘመን 783–7843 ነበር። ራሱ ነቢዩ ይህን ጥሪ ሲያብራራ እንዲህ ይላል። "እግዚአብሔርም በጎቹን ከመከተል ወሰደኝ። እግዚአብሔርም ሂድ ለሕዝቤም ለእስራኤል ትንቢት ተናገር አለኝ"

አሞጽ ያስተማራቸው ሕዝብ ምን አይነት እንደነበሩ ከትንቢቱ ለመረዳት እንችላለን።

www.ethiopianorthodox.org

ለምሳሌ ፡— ባለጸጎች በራሳቸው የሚተማመኑና ክፉ ነገር እንደማይደርስባቸው ያረጋገጡ ነበሩ። ባለጸጎች ደሆችን ይጨቁኑ ነበር። ርቱዕ ፍትሕ በአደባባዮቻቸው አይታይም ነበር ይህን በመመልከት ነቢዩ አሞጽ ክፉዎችን ገሠፀ ወደ እግዚአብሔርም እንዲመለሱ ለመናቸው።

የመጽሐፉ ዓላማ

ትንቢተ አሞጽ ፡ — እግዚአብሔር ለኃጥአን የሚያደርገውን ቅጣት ያስረዳል። የሰሜኑ ሕዝብ እስራኤል ለዳዊት የተሰጠውን ቃል ኪዳንና ማንኛውንም የያህዌን ተስፋ ንቀው ነበር። በከንፈራቸው እግዚአብሔርን ያመልኩ ነበር። ልባቸው ግን ከእርሱ የራቀ ነበር። በሕይወታቸው ራስ ወዳድነት፣ ስስት፣ የሥነ ምግባር ጉድለት ድሆችን መጨቆን ይታይ ነበር። በሀገራቸው ፍትሕ አልነበረም። እንደእነዚህ ያሉትን [illegible] ሊያስጠነቅቅ አሞጽ [illegible]...

መጽሐፉ አሦራውያንን አይጠቅስም ግን በእነርሱ ኃይል ስለሚሆነው ዒፕ አስቀድሞ ይናገራል። ከትንቢት አሞጽ ዓላማዎች አንዱ ማስጠንቀቅ ሲሆን ሁለተኛ ደግሞ በክርስቶስ ስለሚሆነው ደኅንነት ተስፋ መስጠት ነው። ይህም ፡ — እግዚአብሔር ለቃሉ ኪዳኑ በሰው ታማኝነት የሕዝቡን ምርኮ በሚመልስበት ጊዜ እንደሚገለጥ በምዕራፍ 9፡14 ላይ ተገልጦአል።

አከፋፈሉ

ትንቢተ አሞጽ በአራት ዐበይት ክፍሎች ይከፈላል።

ሀ. ምዕራፍ 1፡1—2፡16 በአሕዛብ ላይ የተነገረ ፍርድ

1 1፡1፡ የመጽሐፉ ርእስ ነው። አሞጽ የሚያስተምር ለሰሜናዊው ሕዝብ / / መንግሥት / ሆኖ ሳለ፡— በቅድሚያ የይሁዳን ንጉሥ ማንሣቱ እርሱ የሚቀበለው የዳዊትን ዘርእ — መንግሥት ብቻ መሆኑን ያመለክታል። /ሆሴዕ ፡1፡1/ በዚህ ቁጥር የተጠቀሰው የመሬት መናወጥ፡ — አሞጽ ትንቢት በተናገረ ከ2 ዓመት በኋላ ግን ትንቢቱን / መልእክቱን / ከመጻፉ በፊት የሆነ ነው። / ዘካ 14፡5 /።

www.ethiopianorthodox.org

ይህም የመሬት መናወጥ በ760 ዓመት ቅልክ በይሁዳ የደረሰው መናወጥ እንደሆነ ሊቃውንት ይገምታሉ።

2. 1፡2፡ እግዚአብሔር ከጽዮን ይናገራል ምክንያቱም ዘጋዊ መቅደስ ናትና።

3. 1፡3–2.3 በስድስቱ አሕዛብ ላይ የተነገረው ፍርድ 6 አሕዛብ የተበሉት የሚከተሉት ናቸው። ደማስቆ /ሦርያ/ 1፡ 3–5። ፍልስጥኤም /ጋዛ/ 1፡6–8። ፊኒቄ /ጢሮስ/ 1፡9–10። ኤዶም 1፡11–12። አሞን 1፡13–15። ሞአብ 2፡ 1–3 የመጀመሪያዎቹ ስስቱ ከእስራኤል ጋር የሥጋ ዝምድና የሌላቸው ሲሆኑ የመጨረሻዎቹ ስስቱ ግን ዝምድና አላቸው ነቢዩ አሞጽ ደረጃ በደረጃ [illegible] ይቀርባል።

4. 2፡ 4–16 በሕዝብ ጠሬ ላይ የተነገሩ ትንቢቶች

ይሁዳ 2፡ 4–5። እስራኤል 2፡ 6–16 በዚህ ክፍል የተጠቀሱትን የይሁዳንና የእስራኤልን የኃጢአት ብዛት ለመግለጥ ስለ 3 ወይም ስለ አራት ኃጢአታቸው መቅሠፍቱን ከማድረግ አልመለስም" የሚለውን የፍርድ ቃል ነቢዩ ይደጋግማል። ይህም የኃጢአታቸውን ብዛት ለመናገር እንጂ በሠስትና በአራት የተወሰነ ሆኖ አይደለም ዐሥር ጊዜ የተፈታተኑኝ /ዘኍ 14፡22/ ከሚለው ያለ አነጋገር ነው።

ለ. ምዕራፍ 3፡ 1–6፡14 በእስራኤል የተነገረ ፍርድ

1. 3፡ 1–15 እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር /በቀጣ/ በፀብ ቃል ይነጋገራል።

2. 4፡ 1–13 እስራኤል በለፈው ቅጣት ወደ እግዚአብሔር አለመመለሳቸውን ይናገራል።

3. 5፡ 1–27 እግዚአብሔር ቤተ እስራኤልን የተዋረደች ድንግል መስሎ በሙሾ ይናገራል።

www.ethiopianorthodox.org

4.6:1—14 በእስራኤል ላይ የሚሆነውን ፍርድ ሁሉ በዋይታ ቃል ይገልጣል።
የዚህ ምዕራፍ ይዘት ከምዕራፍ አምስት ጋር ተመሳሳይ ነው።

<u>ሠ. ምዕራፍ 7:1—9:10 የሚመጣውን ፍርድ የሚያመለክቱ አምስት ራእዮች</u>

1.7:1—3 መጀመሪያው ራእይ የአንበጣ መቅሠፍት ሲወርድ የታየ ነው።

2.7: 4—6 እሳት ታላላቅ ምንጮችን ሁሉ ሲያደርቅ የታየ ነው።

3.7:7—17 ሦስተኛው ራእይ እስራኤል በቱንቢ ሲለካ የታየ ነው። በዚህ በሦስተኛው ራእይ ላይ የካህን ቤቴል የአሜስያስ ተቃውሞና አሞጽ ከእስራኤል ወጥቶ ወደ ይሁዳ እንዲሄድ የበጠው ትእዛዝ ጠልቃ ገብቶአል። ይሁን እንጂ ተቃውሞው የተነሣ [illegible] መሆኑ በቁጥር 12 ላይ ተገልጦአል። በዚህም ተቃውሞ ምክንያት አሞጽ ወደ ሀገሩ ይሁዳ ተመልሶ ትንቢቱን ጽፎአል።

4. 8:1—14 አራተኛው ራእይ የቃርሚያ ፍሬ ስለቀለበት ዕንቅብ የታየ ራእይ ነው።

5. 9:1—10 አምስተኛው ራእይ ስለቤተመቅደስ የታየ ራእይ ነው።

አራቱ ራእዮች ሁሉ " ጌታ እግዚአብሔር አሳየኝ በማለት የተነገሩ ሲሆኑ አምስተኛው ግን ጌታን አየሁት" በማለት ተነግሮአል ይሁን እንጂ ምሥጢሩ አንድ ነው። አሞጽ በመጀመሪያዎቹ በሁለቱ ራእዮች ጊዜ ጸሎት አደረገ።-መቅሠፍቱም እንደ ማይሆን ጌታ አስታወቀው።
በሦስቱ ራእዮች ግን ነቢዩ አልጸለየም፤ መቅሠፍቱ የማይቀር ነውና።

<u>ፀ. ምዕራፍ 9:11—15 በመሢሑ ጊዜ ስለሚሆነው ተስፋ በረከት የተነገረ ትንቢት፤</u>

1. 9:11—12 በመሢሑ ዘመን የሚፈጸመውን ተስፋ ያመለክታል። ይህም እንደ ተፈጸመ ለማስረዳት ያዕቆብ በሐዋርያት ሥራ 15:16—18 ጠቅሶታል።

www.ethiopianorthodox.org

2. 9:13–15 ተስፋ ሚጠትን ያበሥራል። የአሞጽ ትንቢት በመጀመሪያ በሕዝብም በአሕዛብም ላይ የቁጣት ቃላትን / የፍርድ ቃላትን / ይናገራል። በመጨረሻ ግን ለሕዝብም ለአሕዛብም በሚሆን ታላቅ በረከት ይደመድማል። የመጽሐፉም ዋና መልእክት ይህ በመጨረሻው ክፍል የተነገረው ትንቢት ነው። / 9:11–5 /።

ዘአብድዩ

ስሙ ፡ አብድዩ ማለት ገብረ እግዚአብሔር ማለት ነው። በዕብራይስጡ አጠራር አበድያህ ይባላል። በሰብዓ ሊቃናት ትርጉም አብድዩ ሲባል በቩልጌት በግ... አብድያስ ተብሎ ይጠራል። የግእዙ መጽሐፍ ትርጉም የሰብዓ ሊቃናትን ይከተላል።

ስለ ነቢዩና ስለነበረበት ዘመን

በስሙ የተሰየመውን መጽሐፍ ከመናገሩ በቀር ስለ አብድዩ የሚታወቅ ሌላ ታሪክ የለም። ከዚህም የተነሣ "አብድዩ" ሰዩ መጠሪያ ስም ሳይሆን ለማንም የእግዚአብሔር ሰው የተሰጠ ቅጽል ነው የሚሉ አሉ። ይሁን እንጂ በዚህ አስተያየት ብዙዎች የብሉይ ኪዳን ሊቃውንት አይስማሙ። በብሉይ ኪዳን ውስጥ በጣም አነስተኛው መጽሐፍ ትንቢተ አብድዩ ብቻ ነው።

ነቢዩ የነበረበትና መጽሐፉ የተጻፈበት ዘመን በመጽሐፉ ላይ ተገልጦ አልተነገረም። ነገር ግን ከ11–14 ባሉት ቁጥሮች ላይ የሰፈረውን ታሪክ በመመርመር ሁለት የተለያዩ አስተያየቶች በሊቃውንት ተሰጥተዋል።

1. ከ11–14 ባሉት ቁጥሮች የተገለጠው የኤዶምያስ ዐመፅ በኢዮራም ንጉሠ ይሁዳ ዘመን የተደረገው ነው። ስለዚህም አብድዩ በኢዮራም ዘመን /849–842/ ነበረ የሚሉ አሉ። ለዚህም የሚያቀርቡት ማስረጃ 2ኛ ዜና መዋዕ 21:8–20። አሞጽ 1:6። ነው። ይህ ከሆነ ነቢዩ አብድዩ ከጸሐፍት ነቢያት አንዱ ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ለማለት እንችላለን።

2. ሌሎች ደግሞ በእነዚህ ቁጥሮች / 11-14 / የተገለጠው ታሪክ ናቡከደነፆር በ586 ቅ.ል.ክ ኢየሩሳሌምን በጠፋ ጊዜ የተፈጸመ ታሪክ ነው፡ ነቢዩ አብድዩም የነበረ በዚሁ ዘመን ነው ይሉና የሚከተለውን ይጠቅሳሉ። መዝ 136፡7 ። ሰቆ ኤር 4፡ 21-22። ሕዝ 25፡12-14። 35፡1-9። ይህ ሁለተኛው አስተያየት በብዙዎች የብሉይ ኪዳን ሊቃውንት ዘንድ ተቀባይነት አለው። ምክንያቱም በዚሁ ዘመን በይሁዳ ትንቢት ይናገርና ያስተምር በነበረው ኤርምያስና በአብድዩ መካከል ስለ ኤዶምያስ በይሁዳ ላይ ማመፅ ተመሳሳይ ቃል ይገኛልና። ለምሳሌ አብድዩ 1-9 እና ኤርምያስ 49፡7-22 ያሉት መልእክቶች ምንም እንኳ ጥቃቅን ልዩነት ቢታይባቸውም ጠቅላላ ሀሳባቸው አንድ ነው። ከዚህም ላይ ሦስት አስተያየቶች አሉ።
1. አብድዩ በኢዮራም ዘመን ነበረ የሚሉት ክፍሎች ከቁጥር 1- 9 ስለ ኤዶምያስ የተነገረውን ተገሣጽ በመጀመሪያ አብድዩ ከተናገረው በኋላ ኤርምያስ እንደ ጥቅስ አድርጎ ወስዶታል ይላሉ።

2. ሌሎች ደግሞ በመጀመሪያ የተናገረው ኤርምያስ ነው። አብድዩ ከኤርምያስ ጠቅሶታል ይላሉ። እንደዚህም የሚሉት አብድዩ በ460 ቅ.ል.ክ እንደ ነበረ የሚገምቱ ዘመናውያን የብ. ኪ. ሊቃውንት ናቸው።

3. አብድዩና ኤርምያስ በአንድ ዘመን ስለነበሩ በኤዶምያስ ላይ ስለሚሆነው አንድ አይነት ፍርድ በተመሳሳይ ቃል ተናገሩ የሚሉ አሉ። በብዙዎች ሊቃውንት ዘንድ የሚደገፈውም ይህ ሦስተኛው አስተያየት ነው። የኢትዮጵያ የብ. ኪ. ሊቃውንትም በዚህ ይስማማሉ።

እንግዲህ አብድዩ ነቢየ ይሁዳ ሲሆን ትንቢቱ የተናገረ በኤዶምያስ ላይ ነበር። ኤዶምያስ በሙት ባሕር / ባሕረ ጨው / ደቡብ የምትገኝ፣ ጥቂት ሕዝቦች የሚኖሩባት ሀገር ነበረች። በሀገሪቱ ይኖሩ የነበሩ የዔሣው ዘሮች ናቸው ትንቢተ አብድዩ በጠቅላላ የሚመለከተው ይህችን ትንሽ ሀገር ነው። በመጨረሻ ግን ከቁጥር 17-21 የእስራኤላውያንን፣ በተለይም የሚኖሩትን ሕዝብ ተስፋ ይናገራል።

www.ethiopianorthodox.org

የመጽሐፉ ዓላማ

ትንቢተ አብድዩ ፤ — የኤዶምያስን በይሁዳ ላይ ማመፅ፣ ትዕቢትዋን፣ እንደገናም መዋረድዋን ይገልጻል። ቀጥሎም ስለሚመጣው የእግዚአብሔር ቀን ይናገራል። ይህም ለጊዜው ኤዶምያስ በኃጢአትዋ የምትቀጣበት ቀን ነው። ፍጻሜው ግን የመጨረሻውን የፍርድ ቀን ያመለክታል። በመጨረሻም ድኅነት ለእስራኤል፣ መንግሥትም ለእግዚአብሔር እንደሚሆን ያስረዳል።

አከፋፈሉ

1. ቁጥር 1—9 የኤዶም ትዕቢት መውደቅ ፣
2. ቁ 10—14 የኤዶምያስ ትዕቢት ምክንያት ኢየሩሳሌም በመውደቅዋ ኤዶምያስ ተደስታ ነበር።
3. ቁጥር 15—21 በአሕዛብ ላይ የእግዚአብሔር ቀን ለፍርድ እንደሚመጣ የእግዚአብሔር ተስፋ መንግሥት በይሁዳ እንደሚመሠረት ይናገራል።

ማስታወሻ፣ ትንቢተ አብድዩ ከደቂቀ ነቢያት መካከል በአንድ ምዕራፍ በመሆኑ ከርሱ ጥቅስ በምንጠቅስበት ጊዜ ወይም በምናነብበት ጊዜ ቁጥር ብቻ እንጂ ምዕራፍ አንጠቅስም። ይህም በመጽሐፈ ቅዱስ ውስጥ አንድ ምዕራፍ ባላቸው ሁሉ ላይ የተለመደ ሥርዐተ ንባብ ነው። ለምሳሌ ከፊልሞና ከሁለተኛና ሦስተኛ ዮሐንስ እንዲሁም ከይሁዳ መልእክታት ስንጠቅስ ብቻ እናስቀምጣለን እንጂ ምዕራፍ አንድ አንልም። አንዱና ማለት የሚቻለው ሁለተኛ ስሞር ነው። በዚህ አንጻር ቁጥር ስንጠቅስ ሁለተኛ ብቻ ከሆነ አንዱ ሁለት እንላለን። ግን ከአንዱ እስከ ሁለን አንልም።

www.ethiopianorthodox.org

ስሙ ፡ — ዮናስ ማለት ርግብ ማለት ነው። በዕብራይስጡ አጠራር ዮናህ ነው። በሰብዓ ሊቃናት ግን ዮናስ የሚለውን መልክ ይዞአል። በላቲኑም ጀናስ ይባላል። የግእዙም ትርጉም የሰብዓ ሊቃናትን ተከትሎአል።

ስለ ነቢዩ ዮናስና ስለነበረበት ዘመን፤

ዮናስ በገሊላ ውስጥ የምትገኘው የጋትሔፌር ሰው የአማቴ/ አሚቴ/ ልጅ ነው። በቤተ ክርስቲያናችን የብ. ኪ. ሊቃውንት ስለዮናስ የሚያስተላለው ታሪክ ይተረካል። ፀሀሉ አሕፁ ዉሉደ ብእሲት ዘሰራፕታ" ዮናስ በሰራፕታ ትኖር የነበረችው መበለት ልጅ ነው። በሕጻንነቱ ሞቶ ኤልያስ አስነሣው። የኤልያስም ደቀ መዝሙር ሆኖ አደገ/ 1 ነገሥት 17፡17—23 /። ከእርሱም ጋር ስለ ዐብታ ትንቢት ተሰጥቶት ነበር"። ይህ ታሪክ ነቢዩ ዮናስ ከቀደምት ነቢያት አንዱ መሆኑን ያረጋግጣል ግን ፀሐፊት ለምንመለከተው ታሪክ ተስማሚ መስሎ አይታይም።

በብሉይ ኪዳን ፡ — ከራሱ ትንቢት ውጭ በ2ኛ ነገሥት 14፡25 ላይ ብቻ ስለ ዮናስ ተጠቅሶአል። ይሁን እንጂ በዚህ ጥቅስ ላይ ዮናስ የተናገረው ቃል ምን እንደሆነ በዝርዝር አልተገለጠም። ግን ከዚህ ጥቅስ ላይ ዮናስ በዳግማዊ ኢዮርብዓም ዘመን/783—743 ቅ.ል.ክ/ ለነቢይነት ተጠርቶ እንደነበረ ብቻ እንደነበረ እንረዳ ለን። በዚህም ምክንያት ዮናስ ከመጀመሪያዎቹ የሥነ ጽሑፍ ነቢያት አንዱ እንደሆነ ለመረዳት እንችላለን።

ዮናስ በኤልሳዕ ዘመን/876—854 ቅ.ል.ክ/ የነበረው የኤልያስ ደቀመዝሙር ከሆነ በዳግማዊ ኢዮርብዓም ዘመን ሽማግሌ ይሆናል። ስለዚህ የሰራፕታዊት ልጅ መሆኑ ትክክለኛ ታሪክ አይመስልም

ነቢዩ ዮናስ ትንቢት የተናገረው በአሥራውያን ዋና ከተማ በነነዌ ነበር። ነነዌ በዘረው ጊዜ መስል ተብላ ትጠራለች። ዮናስ በነነዌ ያስተማረው በራብዓዊ ስልምናስር ዘመን/ 781—772/ ነበር። ከትዉልዱ ሀገሩ ወጥቶ በአሕዛብ ሀገር የእግዚአብሔርን ቃል የሰበከ ነቢይ ዮናስ ብቻ ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ትንቢተ ዮናስ መቼ እንደተጻፈ በመጽሐፉ ላይ ባይጠቀስም እንኳ ዮናስ ከነነዌ ከተመለሰ በኋላ ትንቢቱን እንደጻፈ ብዙዎቹ የብ. ኪ. ሊቃውንት ይስማማሉ:: የጽሑፉ አይነት የታሪኩ አቀራረብ በ3ኛ መደብ / በዱግራፊ / በመሆኑ ጸሐፊው ዮናስ ሳይሆን የዮናስን ትንቢት ሌላ ሰው እንደጻፈው የሚገምቱ ሊቃውንት አሉ:: ነገር ግን ዮናስ ለመጻፉ ወይም ላለመጻፉ ከመጽሐፉ ውስጥ በቂ ማስረጃ እስካልተገኘ ድረስ የቀደመውን ትውፊት እንከተላለን::

የመጽሐፉ ዓላማ

ትንቢተ ዮናስ ከእስራኤል ወደ አሕዛብ የተላከ የብሉይ ኪዳን መልእክት እንደ መሆኑ ለአሕዛብ የሆነውን የእግዚአብሔር ፍቅር ይገልጣል:: /: 11 / መልእክቱ ለአይሁድ የማይስተዋል አስቸጋሪ ነው:: ምክንያቱም ነቢዩ ከእነርሱ አልፎ ወደ አሕዛብ ተላከአልና:: የመጽሐፉ ጠባይዕ ከሌሎች ነቢያት መጻሕፍት የተለየ ነው:: ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻ የራሱን የነቢዩን የሕይወት ታሪክ ይናገራልና::

ዮናስ ስለ መሢሕ በቀጥታ የተናገረው ትንቢት ባይኖርም: — በነቢዩ ላይ የተፈጸመው ተአምራዊ ታሪክ የመሢሑ ምሳሌ ነው:: — ዮናስ ሦስት መዓልትና ሦስት ሌሊት በከርሠ አንበሪ ማደሩ: — መሢሕ 3 መዓልትና 3 ሌሊት በከርሠ መቃብር ማደሩን ያመለክታል:: ማቴ 12:39—41:: ሉቃ. 11:29—30 /:: ከነቢያት መካከል ለክርስቶስ ምሳሌ ሆኖ በቀጥታ የተጠቀሰ ዮናስ ብቻ ነው:: ወደ አሕዛብ የሆነው የዮናስ ተልእኮ : — የመሢሕ ተልእኮና አዳኝነት ለእስራኤል ብቻ ሣይሆን ለአሕዛብም መሆኑን ያመለክታል::

አከፋፈሉ

መጽሐፈ ዮናስ በ5 ይከፈላል::

1. ምዕራፍ 1:1—3 ለዮናስ የተሰጠው ትእዛዝና ዮናስ ከእግዚአብሔር የሆነውን ትእዛዝ ማቃለሉ::
2. ምዕ. 1:4—17 የዮናስ ወደ ተርሴስ መኮብለሉና የእግዚአብሔር ክትትል::
3. ምዕራፍ 2: 1—10 ዮናስ በከርሠ አንበሪ ሆኖ የጸለየው ጸሎት /መዝሙር /
4. ምዕራፍ 3:1—9 የእግዚአብሔር ትእዛዝ ለዮናስ እንደገና መታደሱ
5. ምዕ. 3:10—4:11: በእግዚአብሔር ምሕረት ዮናስ አለመደሰቱና የእግዚአብሔር ተግሣጽ::

www.ethiopianorthodox.org

ዘሚክያስ

ስሙ

በዕብራይስጡ አጠራር ሚክያህ /ሚካህ/ ወይም ሚክያሁ ይበላል፤ ትርጉሙም መኑ ከመ አምላክ ማለት ነው። በሰብዓ ሊቃናት ትርጉም ሚክያስ የሚል መልክ ይዞአል። የግእዙ መጽሐፍ ቅዱስም ትርጉም፤ የሰብዓ ሊቃናትን በመከተል ሚክያስ ይላል። ስያሜው ከሚክያስ 7:18 ላይ የተወሰደ ይመስላል።

ጸሐፊው

በሚክያስ የተሰየመው መጽሐፈ ትንቢት በጠቅላላ በሞሬታዊው ነቢይ ሚክያስ የተነገረና የተጻፈ ነው። ሚክያስ የሞሬት ሰው /ሞሬሸት/ ነው። ሞሬሸት በፍልስጥኤም የምትገኘው የጌት አነስተኛ ከተማ ነበረች። ስለዚህም አንዳንዱ ጊዜ ሞሬሸት ጌት እየተባለች ትጠራለች /ሚክ 1:14/። ይህ ሚክያስ ከይምላ ልጅ ሚክያስ የተለየ ነው። /1 ነገሥ 22:8፤ 13—28/።

ዘመኑ

የሚክያስ የነቢይነት አገልግሎት ዘመኑ፤ በኢዮአታም በአካዝና በሕዝቅያስ ዘመን ነበር። በዚህ አንጻር ሚክያስ የኢሳይያስ የዘመን ጓደኛ እንደ ነበር ለመረዳት እንችላለን። ይሁን እንጂ በመልእክት አቀራረባቸው ልዩነት ይታያል። ይህም ሊሆን የቻለው፡— ኢሳይያስ በዋናው ከተማ በኢየሩሳሌም ይኖር ስለነበረ መልእክቱ ወደ ባለሥልጣኖች ነበር። ሚክያስ ደግሞ በገጠር ስለኖረ መልእክቱ አካባቢውን ይመለከታል። አርግጥ በትክክል የሚገናኙበት ቃል አለ። ለምሳሌ ሚክያስ 4:1—5 እና ኢሳይያስ 2:2—4 አነጻጽር።

ሚክያስ፡— በንጉሥ ሕዝቅያስ ዘመን የተናገራቸውን የትንቢት ቃላት /ሚክ. 3:12/ ነቢዩ ኤርምያስ /26:18/ ከእነስሙ ጠቅሶ ተናግሮአል። በዚህም፡— ሚክያስ የነበረበትን ዘመን በተጨማሪ ከማረጋገጡ በላይ የሚክያስን ታዋቂነትና የትምህርቱን ተቀባይነት እንረዳለን።

www.ethiopianorthodox.org

የመጽሐፉ ዓላማ

የሚክያስ መጽሐፍ ብዙ ጊዜ ማስጠንቀቂያን የተመላ ነው። አልፎ አልፎ ስለ ተስፋ የተነገረ ትንቢት ይገኝበታል። ፍልሰተ ባቢሎንን ይናገራል /4:10/። የአሰራውያንን ውድቀት /609–594 ቅ.ል.ክ/ ይገልጣል /5:5–6/። መኳንንትን፣ ካህናትንና ነቢያተ ሐሰትን ይገሥጻል። /3:5–12። 7:3/። ድሆችን የሚጨቁኑ በለጸጎችን አታላይ ነጋዴዎችን ይወቅሳል። /2:1–2። 3:1–3። 6:10–11/። በዘመኑ በቤተ ሰብ መካከል የነበረውን አለመ/ታ/ ተማመን በመግለጥ አንዱ ከሌላው መጠበቅ እንዳለበት ያስጠነቅቃል /7:5–6/። ስለ አምልኮትም ሥነ ሥርዐት:— ሕዝቡ ፍቅርን፣ ርኅራኄ ትሕትናን፣ መታዘዝ በይኖራቸው:— ለእግዚአብሔር የሚያቀርቡት ትልቅ ስጦታ ሁሉ በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት እንደሌለው በማስረዳት በዚህ ፈንታ ሊያቀርቡ የሚገባቸውን ይናገራል፡ /6:6–8/።

ሚክያስ ስለመሲሑ መምጣትና ስለ አድኅኖተ በግልጥ ይናገራል። ነቢዩ ኢሳይያስ:— ክርስቶስ ከማን እንደሚወለድ ገልጦ እንደተናገረ ሚክያስ ደግሞ በየት እንደሚወለድ ገልጦ ያስረዳል /5: 2–4/።

አከፋፈሉ

ትንቢተ ሚክያስን በ3 ዐበይት ክፍሎች መክፈል ይቻላል።

ሀ. ምዕራፍ 1:1–2:13 እስራኤልንና ይሁዳን የሚመለከቱ ትንቢቶች።

1. 1:1: የመጽሐፉ መቅድም ነው። የመቅድሙ ቃል የራሱ የነቢዩ ሳይሆን ቃለ ጸሐፊ ይመስላል የሚሉ ሊቃውንት አሉ። ይሁን እንጂ በብዙዎች ነቢያት መጻሕፍ መቅድም ላይ ይህን የሚመስል ቃል ስለሚገኝ በዐዱ ያስገበው ቃል ሳይሆን የራሱ የሚክያስ ቃል ከመሆን አይወጣም።

2. 1:2–16 በእነዚህ ቁጥሮች ውስጥ:— በሰማርያና በይሁዳ ላይ የእግዚአብሔር ቁጣ ተገልጦአል። ሁለቱም ሰማርያና ይሁዳ ከፋት አድርገዋል፣ እግዚአብሔርም ሁለቱን ለመቅጣት አቅዷል። ሚክያስ በዚህ ምዕራፍ ስለጥፋት የሚሰጠው ማብራሪያ በ722 ቅ.ል.ክ በሰማርያ ላይ የሚሆነውን ውድቀት ብቻ ሳይሆን ጠቅላላ የሕዝቡን ወራሳዊ ውድቀትንም ያመለክታል።

www.ethiopianorthodox.org

3.2:1—13: — እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ ደስተኛ ያልሆነባቸው ምክንያቶች፤

2:1—11 የሕዝቡን ምልክተ ኃጢአትና የእግዚአብሔርን የቅጣት ዓላማ ይገልጣል። በ12 እና በ13 ቁጥሮች ላይ ደግሞ ትንቢታዊ የድኅነት ብሥራት ተመልክቶአል። ይህም በመሢሕ ዘመን የሚሆነውን ድኅነት ያስያል።

ለ. ምዕራፍ 3:1—5:15 ፍትሕና አድኅኖት

1. 3:1—12 ነቢዩ በድጋሚ የሕዝቡን ኃጢአተኛነት፣ የገለጠበት፣ የኢየሩሳሌምን የመፈረሽ ውድቀት / ቁ.12 / የተናገረበት፣ ሁለተኛ ዐዋጅ ነው። ሁለተኛነቱም በምዕራፍ 1: ቁ. 2 ላይ " [illegible] " ለሚለው ሀዋጅ ነው።

2. 4:1—5:1። የእግዚአብሔር መንግሥት መቋቋም

4: 1—3: በእነዚህ ቁጥሮች ላይ ያለው ትንቢት ከኢሳ 2:2—4 ካለው ጋር ይመስሰላል። በመጀመሪያ ማን እንደተናገረው አልታወቀም። ግን አንዳንድ ዶ.ር. ኪ. ሊቃውንት በቀደሚያ ኢሳይያስ ተናግሮት በኋላ ሚክያስ እንደጠቀሰው ያምናሉ። ይሁን እንጂ ከኢሳይያስ ይልቅ የሚክያስ ይመስላል። ምክንያቱም ከተከታታይ ቁጥሮች ጋር ግንኙነት አለውና። / እንደዚሁም ሚክ : 4:3ን ከኢዩኤል 3:10፣ 4:7ን ከኢሳ 24:23: ጋር፣ 4: 9ን ከኢሳ.13:8: እና 21:3 ጋር ፣ 4: 13 ሀን ከኢሳ 41: 15—16 ጋር፣ 4: 13 ለን ከኢሳ 23:18 ጋር አነፃፅር /።

3. 5:2—15 የመሢሕ ልደትና መንግሥት በቁጥር ሁለት ላይ ወደፊት የሚመጣው የመሢሕ ንጉሥ ልደት ተነግሮአል። ነቢዩ በዚህ ክፍል የመሢሑን የልደት ቦታ ከመግለጡም በላይ ቀዳማዊነቱንና ዘለዓለማዊነቱን በጉልህ ያስረዳል። /5:5ን ከኢሳ. 9: 6 ጋር፤ 5: 13ን ከኢሳ .2:8 ጋር አነፃፅር /።

ሐ. ምዕራፍ 6:1—7:20 የሕዝቡ ቅጣትና የእግዚአብሔር ፍጹም ምሕረት፤

1.6: 1—16 እግዚአብሔር ሕዝቡን ይወቅሳል። በዚህ ክፍል : — እግዚአብሔር ለሕዝቡ ብዙ ድንቅ ነገር እንዳደረገላቸው ተገልጦአል። ሕዝቡ ግን

www.ethiopianorthodox.org

የተደረገለቸውን ሁሉ በመዘንጋት ዓመፀኞች ሆነዋል። ስለዚህ የእግዚአብሔር ሀሳብ በክርክር መልክ ቀርቦአል። የክርክሩም መልስ እግዚአብሔር ታዛዥነትንና ትሑትናን ብቻ ስንደሚፈልግ መሆኑ ተገልጦአል።

6፡2ን ከሆሴዕ፡ 4፡1 እና 12፡2፡ ጋር ፤ 6፡ 4ን ከአሞፅ 2፡10፡ ጋር፡ 6፡7ን ከኢሳ. 1፡11፡ ጋር፤ 6፡ 8ን ከኢሳ 7፡17 ጋር እና ከሆሴዕ 6፡ 6 ጋር ፤ 6፡ 11 ን ከሆሴዕ 12፡ 7፡ ጋር 6፡ 14ን ከሆሴዕ 4፡10 ጋር አነፃፅር። ይህ ንፅፅር በአንድ ዘመን የተነገሩ የትንቢቶችን ኅብረት ያመለክታል።

2. 7፡ 1—20፡ — እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሰጠውን ተስፋ እንደሚፈጽም የተነገረ ማረጋገጫ ቃል፤

/ 7፡1ን፡ ከኢሳ. 24፡ 13 እና ከሆሴዕ፡ 9፡10 ጋር፤ 7፡2ን ከኢሳ 57፡1፡ ጋር፤ 7፡ 3ን፡ ከኢሳ. 1፡23 እና ከሆሴዕ፡ 4፡ 18፡ ጋር፤ 7፡ 10ን ከኢዩኤል 2፡ 17 ጋር፤ 7፡11ን ከአሞጽ 9፡11፡ ጋር አነፃፅር /

ዘናሆም

ስሙ

ናሆም ማለት ዕረፍት / ማጽናናት / ማለት ነው። በኢሳይያስ 57፡18 ላይ በአማርኛው መጽናናት የሚለው ቃል በዕብራይስጡ ናሆም ይባላል። በግእዝ ቋንቋ ናሁይ የሚለው ቃል ከዚህ ጋር ይስማማል። በሰብዓ ሊቃውንት ትርጉም ናኦም የሚል መልክት ይዞአል።

የቤተ ክርስቲያናችን የብ. ኪ. ሊቃውንት ናሆም ማለት ፈውስ ፈውስ እግዚአብሔር ማለት ነው ብለው ይተረጉማሉ። እናቱም በስና እንደምትባል ይተርካሉ፤

አገሬው

በኋላ የተሰየመውን መጽሐፍ የጻፈ የኤልቆሽ ሰው ናሆም ነው። ናሆም ኤልቆሽ የሚባለው ገጠር ገበያ እንደነበረ አርኪዎሎጂው አልታወቀም። ከዚህም የተነሣ የተለያዩ ሊቃውንት የተለያየ አስተያየት አቅርበዋል።

www.ethiopianorthodox.org

1. ኤልቆሽ ቀቤል / ነነዌ / አጠገብ የም፣ገኘው አልቆሽ እንደሆነች የገመተ አንዳንድ ሊቃውንት አሉ::

2. በይሁዳ ውስጥ ያለችው ኤልቀቢ ናት ያሉም አሉ::

3. ሄሮኒሞስ / ጀሮም / ግን በገሊላ የምትገኘው ኤልቃስሽ ቅፍርናሆም ናት ብሎአል[3]:: ይህም ትክክል ይመስላል ምክንያቱም ቅፍርናሆም ማለት በፊረ ናሆም ማለት[3] ነውና ::

ነቢዩ የነበረበት ዘመን

ትንቢተ ናሆም የነነዌን ውድቀት ይናገራል:: ውድቀቷም ፈጥኖ እንደሚሆን ያስረዳል:: ይህ አነጋገር ነነ[illegible] ውድቀት / 612 / ቅልክ ጥቂት ቀደም ብሎ በትንቢት አገልግሎት ላይ እንደነበረ ያስረዳል:: እንደገናም ፡ – ትንቢተ ናሆም ፡ በአሦራዊው ንጉሥ በአሹርበኒፓል የተፈጸመውን / የተደረገውን / የኖአሞንን መማረክ ይጠቅሳል / 3፡8 / ይህ ምርኮ የሆነው በ664– 663 ቅልክ ነበር:: ስለዚህ ትንቢተ ናሆም የተነገረበት ዘመን በእነዚህ በሁለቱ ታሪኮች መካከል እንደነበረ ልንገምት እንችላለን::

ሌላም አስተያየት አለ፡– ኢዮስያስ በ621 ቅልክ ሃይማኖታዊ ተሐድሶ ከተደረገ በኋላ ጥቂት ቆይቶ ናሆም እንደተነሣ 1፡15 ላይ ያለው ጥቅስ ያመለክታል:: በዚህም መሠረት:: ነቢዩ ናሆም በ621 እና በ612 መካከል እንደ ነበረ እንመለከታለን:: ይህም ከሆነ ናሆም የሶፎንያስ የዕንባቆምና የኤርምያስ የዘመን ጓደኛ ነበር ለማለት እንችላለን::

www.ethiopianorthodox.org

የመጽሐፉ ዓላማ

ትንቢተ ናሆም፤ — ነነዌ ምንም ታላቅ ከተማ ብትሆን አሦርም ገናና መንግሥት ቢሆን በእግዚአብሔር ኃይል እንዳልነበረ እንደሚሆኑ ለእግዚአብሔር ሕዝብ ያረጋግጣል። ይህም ይፈጸም ዘንድ ነነዌ ለ250 ዓመታት ያህል በአሸዋ ተቀ ብራ ፍራሽዋ እንኳ በይታወቅ ኖራለች። እንደዚሁም፦ እግዚአብሔር ፈጥኖ የማ ይፈርድ ትእግሥተኛ መሆኑን ይናገራል /1:3/።

አከፋፈል

ትንቢተ ናሆም በ3 ዐበይት ክፍሎች ይከፈላል።

ሀ. ምዕራፍ 1:1-15 እግዚአብሔር ለተቃዋሚያቹ

መዐተ በቀል ለሚያምኑበት ግን መዐተ ዐግሥና መዐተ ሣህል /መሐሪ/ መሆኑን ያበያል።

1. 1:1: የመጽሐፉ ርእስ ነው

2. 1:2-8 በቅኔ መልክ የተነገረ የእግዚአብሔር በቀል ነው። በመሠረተ ምዕራፍ 2 በዕብራውያን አልፋ ቤት በቅኔ ግጥም መልክ የተዘጋጀ ነበር። ነገር ግን መጽሐፉ በየጊዜው ሲተረጎም ከጊዜ ብዛት የተነሣ የቅኔ መልኩ ጠፍቶአል።

3. 1: 9-15 የተቃዋሚያቹ የአሠራራቸውን የቅጣት ፍርዱና፣ለይሁዳ የተነገረውን አጽናኝ የተስፋ ቃል ይናገራል።

www.ethiopianorthodox.org

ሰ. ምዕራፍ 2:1—13 በ3 አይነት ዘር ጊን የተፈጸመ ቅጣት፤

1. ምዕራፍ 2: 1—6 ወረራ ፤
2. " 2: 7—10 ዘረፋ
3. " 2:11—13 የመንግሥተ ነነዌ ግፍታኤ /ውድቀት/

ሸ/ ምዕራፍ 3:1—19 በነነዌ ላይ የተነገረ ዋይታ

1፡ 3፡ 1—7 የነነዌን ኃጢአት ይዘረዝራል.

2፡ 3፡ 8—15 ነነዌን ከግብጽ ጋር ያነፃፅራል ኖዕ አሞን / ግብጽ/ እንደጠፋች ነነዌ የምትጠፋ መሆንዋን ያስረዳል።

3. 3:16—19 ፈውስ የሌለው የነነዌ ቁስል ፡ —

ነነዌን በኃጢአትዋ ምክንያት ከሚመጠበት ከእግዚአብሔር ቁጣ / ፍርድ / ማንም እንደማያድናት ያስረዳል።

ዘአንበቆም

ስሙ ፡ — በዕብራይስ ሀበቆቅ ይባላል። በሰብዓ ሊቃናት አምበቆም በግእዝም እንበቆም ተብሎ ይጠራል። የስሙ ትርጓሜ በትክክል በይታወቅም የብ.ኪ. ሊቃውንት የሚከተለውን ፍች ሰጥተዋል። "ሀበቅ" ማቀፍ ከሚል የዕብራይስጥ ግሥ ጋር በማዛመድ ሀበቆቅ ማለት ዕቃፍ ማለት ነው ብለው የተረጎሙ አሉ" ሌሎችም

www.ethiopianorthodox.org

ደግሞ ሀምበቆቆ ከሚባል በአሦር ከሚገኝ የተክል ስም ጋር አገናዝበው የስሙ ትርጓሜ ተክል፣ ማለት ነው ብለው ተርጉመዋል ።

የኢትዮጵያ የብ. ኪ. ሊቃውንትም ፡ — እንበቆም ማለት ጠቢብ ማእምር ፀለበዊ ማለት ነው ብለው ይተረጉማሉ። ይሁን እንጂ የቃሉ ትክክለኛ ፍች ዕቅፍ / ዐቀፍ / ማለት ነው ብንል ስህተት አይሆንም ። ምክንያቱም ሀበቅ የሚለው ቃል ሀበቀቅ ከሚለው የዕብራይስጥ ስያሜ ጋር ይቀራረባልና ። የነቢዩም ትክክለኛ ስም እንደ አይሁድ አጠራር ሀበቆቅ ነው።

ስለ ነቢዩና ስለ ነበረበት ዘመን

ስለ ነቢዩ እንበቆም ሀገርና፣ ትውልድ ዘመንም በራሱ መጽሐፍ ውስጥ ምንም አል ተገለጠም ። ነገር ግን በሰብዓ ሊቃናት ትርጌት " እንበቆም ወልደ ኢያሱ ዘእም ነገደ ሌዊ ፡ — እንበቆም ከሌዊ ወገን የኢያሱ ልጅ ነው" የሚል ታሪክ አለ ። ከዚህም ሌላ ዳንኤል በባቢሎን ተማርኮ ሳለ ለአጫጆች ምሳ ይዞ ሲሄድ የእግዚአብሔር መልአክ በራሱ ጠጉር አንጠልጥሎ ወደባቢሎን ወስዶ ለዳንኤል ምግብ እንዳ ቀበለው በዜና ቤል ወደራጎን ተተርኮአል ። / ዳንኤል 12:32–38 በትልቁ መ. ቅ. ተመልከት / በዚህ ታሪክ መሠረት እንበቆም ከደገኛው ፈየፎ / 586 ቅልክ / በፊት እንደነበረ ለመረዳት እንችላለን ።

ከቀኖናውያን ነቢያት መካከል በራሱ መጽሐፍ ውስጥ ራሱን ነቢይ ብሎ የጠራ እንበቆም ብቻ ነው ። /1:1/ ይህም ነቢይነት በልዩ ጥሪ የሚገኝ ቢሆ ንም አንዳንድ ጊዜ ከነቢያት ትምህርት ቤት የወጡም ነቢያት የሚባሉ መሆናቸውን ያስያል ። ከአሞጽ 7:14: ጋር አመዛዝን ።

www.ethiopianorthodox.org

እንበቆም መቼ እንደነበረ በመጽሐፉ ላይ አልተገለጠም። ሆኖም በምዕራፍ 1:6 "ከለዳውያንን አስነሣለሁ" ስለሚል ከለዳውያን /ባቢሎናውያን/ ኃያላን በተነሡበት በ605 ዓመት [illegible] ገደማ ትንቢቱን መናገሩ ግልጥ ነው። አንዳንድ ሊቃውንትም ከኢዮስያስ ፍጻሜ ዘመነ መንግሥት /640–609/ እስከ ኢዮአቄም ዘመነ መንግሥት /609–598/ ኖሯል ቢሉ ተርከዋል። ይህም ሀሳብ በ605 ዓመት ነበረ ከሚለው ሀሳብ ልዩነት አይኖረውምና ተቀባይነት አለው።

የመጽሐፉ ዓላማ

ትንቢተ እንበቆም ፡ እግዚአብሔር ክፉን ሲበዛ ቢታገሥ፣ ክፉዎችንም ለጊዜው መሣሪያ ቢያደርጋቸውም በኋላ እንደሚያጠፋቸው ይገልጣል። ጻድቃን ደግሞ ስለ እምነት የሚያድነው መሆኑን ያስረዳል።

አከፋፈል

ትንቢተ እንበቆም በ3 ይከፈላል።

ሀ. ምዕራፍ 1:1–2:4 የእንበቆም ጥያቄና የእግዚአብሔር መልስ

1 1:1–4 ክፉን እየበዛ ሲሄድ እግዚአብሔር ለምን ዝም ይላል ? /የእንበቆም ተስከሉ ነው/

2. 1: 5–11 እግዚአብሔር ከለዳውያንን በማስነሣት ክፉዎችን ይቀጣል / /የእግዚአብሔር ተስጥያ ነው/ ከኢሳይያስ 10:5–11 ጋር አነፃፅር።

3. 1:12– 17 እግዚአብሔር ቅዱስ ከሆነ በርኩስ መሣሪያ ለምን ይጠቀማል ? /የእንበቆም/ጥያቄ/ ተስከሉ ነው።

4. ምዕራፍ 2:1–4 ክፉ ሰው በክፋቱና በኀጢአቱ ይጠፋል። ጻድቅ ግን በእምነት በሕይወት ይኖራል። /የእግዚአብሔር መልስ/ ተስጥያ / ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ለ፤ ምዕራፍ 2፡5—20 አምስት የወዮታ ቃላት

1. 2፡5—8 የሌላውን ለሚቀማ ወዮለት
2. 2፡ 9—11 ክፉ ትርፍ ለሚሰበስብ ወዮለት
3. 2፡12—14 ከተማን በደም ለሚሠራ ወዮለት
4. 2፡15—17 ለሰካራምና ለአመንዝራ ወዮለት
5. 2፡18—20 ጣዖትን ለሚያመልኩ ወዮለት

ሐ. ምዕራፍ 3፡1—19 የአንባቆም ጸሎት / መዝሙር /

እግዚአብሔር ቀደም ተገልጦአል፤ ለወደፊትም ይገለጣል።
ሲገለጥም በአሕዛብ ላይ ይፈርዳል። ለሕዝቡም ድኅነትን ይሰጣል።

በ1947 / እ.ኤ.አ / የተገኘው የቁምራን ትርጓሜ ይህን ሦስተኛውን ምዕራፍ አይጨምርም ይህንም መሠረት በማድረግ የአንባቆም ትንቢት ቀድሞ በሁለት ምዕራፍ ብቻ እንደነበረ የገመቱ ሊቃውንት አሉ። ይሁን እንጂ የመዝሙሩ ይዘት ከሁለቱ ምዕራፎች ጋር ተመሳሳይነት ስላለው ፡— በኋላ የተጨመረ ሳይሆን ከመጀመሪያም የአንባቆም ነው።

ዘሰፍንያስ

ስሙ ፡— በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በዚህ ስም የተሰየሙ ሌሎች ስድስት ሰዎች አሉ። / 1 ዜና፡ 6፡36—38። ኤር 21፡1። ዘካ 6፡10 /። የስሙ አጠራር በዕብራይስጥ ጼፈንያህ ነው። ትርጓሜውም ሰዉር / ከጸና / እግዚእ ማለት ነው። የኢትዮጵያ የብ. ኪ ሊቃውንት ግን ሰፋኒ፣ ቀዳሲ፣ ሥሉጥ ማለት ነው ብለው ያትታሉ።

www.ethiopianorthodox.org

ነገር ግን ይህ ትርጓሜ ከዕብራይስጡ ጋር አይስማማም ። ሶፎንያስ የሚለው አጠራር የበብዓ ሊታና ነው። ግእዙም ሆነ አማርኛው ይህንኑ ተከትለዋል ።

ስለ ጸሐፊው

በራሱ ስም የተሰየመውን መጽሐፍ የጻፈ ራሱ ሶፎንያስ መሆኑ ከጥንት ጀምሮ የታመነ ነው። ሶፎንያስ የነበረው በኢዮስያስ ዘመነ መንግሥት /640–609/ቅልክ/ ነው። /1:1/ ። ይሁን እንጂ ትንቢትን የተናገረው ኢዮስያስ ካደረገው ሃይማኖታዊ ተሐድሶ ቀደም ብሎ ቢሆን አይቀርም ። ይህንም ከምዕራፍ 1: 4–6፣ 8–9፣ 12 ። 3:1–3፣ 7 ላይ ለመረዳት እንችላለን ምክንያቱም በእነዚህ ቁጥሮች እንደተገለጠው የሕዝቡ ሃይማኖታዊና ሞራላዊ ጠበይህ ዝቅተኛ ነበርና ። በኢዮስያስ ተሐድሶ ግን እነዚህ የተጠቀሱት የሞራል ጉድቀቶች ሁሉ ተወግደው ነበር ።

ሶፍያስ ትውልዱን ለማስረዳት እስከ አራት ቤት ቆጥሯል ። በትውልዱ ውስጥ የተጠቀሰው ሕዝቅያስ ንጉሡ ሕዝቅያስ ከሆነ የንጉሣዊ ቤተ ሰብእ ዘርእ መሆኑን ለማስረዳት ይሆናል፤ ነገር ግን የሶፎንያስ ቅድመ አያት የሆነው ሕዝቅያስ ንጉሡ ሕዝቅያስ ለመሆኑ ማስረጃ የለም ። አንዳንዱ ሊቃውንት ሶፎንያስ ወልደ ኩሲ የሚለውን ንባብ ይዘው ነቢዩ ሶፎንያስ ጥቁር ያውም ኢትዮጵያዊ እንደነበረ ገምተዋል ። የኢትዮጵያ የቤ. ክ. ሊቃውንት ግን ትውልዱ ከነገደ ንፍታሌም ነው። እናትም ነህበ ትበላለች በማለት ይተርካሉ። ይህ ከሆነ ቅድመ አያተ ሕዝቅያስ ንጉሡ አለመሆኑ ግልጥ ነው። ምክንያቱም የንጉሡ ሕዝቅያስ ትውልዱ ከነገደ ይሁዳ ነውና ።

የመጽሐፉ ዓላማ

የትንቢተ ሶፎንያስ ዓላማ፦ ክፉ አድራጊያን ሕዝብን ማስጠንቀቅ ነው። ስለ እግዚአብሔር የቁጣ ቀን ማለት ስለ ፍዳ ይናገራል ። እንደ ገናም ስለሚጠትና በሚጠት ጊዜ የሚሆነውን ነፃነት ይናገራል ። በሚጠትም እንፃር የሚሄዱትን ዘመን ያስያል ።

www.ethiopianorthodox.org

አከፋፈሉ

የሶፎንያስን ትንቢት በ3 ዐበይት ክፍሎች ልንከፍለው እንችላለን።

ሀ. ምዕራፍ 1:1–2: 3 ዕለተ እግዚአብሔር

1 1:1: ጠቅላላ የመጽሐፉ ርእስ ነው። ከዚህ ቁጥር ላይ ሶፎንያስ ዳነ በረበትን ዘመን ለመረዳት እንችላለን። ይኸውም በኢዮስያስ ዘመን ያለ እግዚ አብሔር መጠለት ስለሚሻ ነው።

2. 1:2–6 እግዚአብሔር ሁሉን ነገር ከገጸ ምድር ያጠፋል። ይህም ጥፋት ይሁዳንና ኢየሩሳሌምን፣ በአካባቢዋ የሚገኘውን ሰውን፣ አራዊትን፣ አሳ ዎችን፣ የጠፉትን አይነት ሁሉ ዘርአ መንግሥትንም ይመለከታል።

3. 1:7–2: 3: ከ2–6 በሉት ቁጥሮች ከተገለጠው ቅጣት በኋላ ዕለት እግዚአብሔር አደቀረበ ነቢዩ ያውጃል። ይህ አስፈሪና አስደንጋጭ የተባለው ዕለት እግዚአብሔር ለጊዜው የሠስተን የፄዮዊ ዘመናት ያመለክታል ፍጻሜው ግን የመጨረሻው ፍርዱ ቀን ነው። ምዕራፍ 2: 1–3 ሕዝቡ በንስሐ ወደ እግዚአብሔር በመለሱ አርሱንም ቢፈልጉ በቁጣው ቀን ምሕረት የሚደረግላቸው መሆኑን ያስያል።

ለ. ምዕራፍ 2: 4–15 አሕዛብን የሚመለከቱ ትንቢቶች

ከዚህ ላይ ሶፎንያስ እንደሌሎች ነቢያት ሁሉ ወደ ጎረቤት አሕዛብ ወይም አረማውያን ያተኩራል። ይህም ስለ ኃጢአታቸው ሊያስጠነቅቃቸው የእግዚአብሔር ቁጣ በደረሰባቸው ጊዜ ያለኃጢአታችን ተፈረደብን እንዳይሉ ምክንያት ሊያሰጣቸው እንደዚሁም፣ የእግዚአብሔር ጎረያን ሕዝብን የሚያሠቃዩትን የሚቀጣቸው መሆኑን ሊገልጥላቸው ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ሶፎንያስ በመጀመሪያ በጋዜና በፍልስጥኤም ላይ / ቁ. 4—7 / ይናገራል ።
ቀጥሎም ሞዓብና አሞን የእስራኤል ጠላቶች ስለሆኑ /ቁ.8—11 / ያወግዛል ።
በመጨረሻም በኢትዮጵያ በሦርያና በነነዌ ላይ ጥፋት እንደሚመጣባቸው /ቁ12—
15 / ይናገራል ።

ሐ. ምዕራፍ 3:1—20 የኢየሩሳሌም ኃጢአትና መዳኒው

ነፃነትና / ሚጠት /

1 . 3:1—7 በኢየሩሳሌም ላይ ዐዋታን ያውጃል ኃጢአትዋንም ይዘረዝራል ።

2 . 3: 8—20 በሚጠት ጊዜ የሚፈጸመውን ነገር ይናገራል ። ይኸውም ትሩፍ ፈራጊ እግዚአብሔር ይሆናል ። ለሕዝቡን ፍጹም ደስታ ይሆንላታል ። እግዚ [illegible] ይሆናልና ።

ሶፎንያስ በቁጣ ጀምሮ በምሕረት ይደመደማል ። ይህም ዘለዓለማዊውን የእግዚአብሔር ፍቅር ያሳያል ።

ዘሐጌ

ስሙ : — ሐጌ ማለት በዓላዊ፣ በዓልየ፣ ዘተወለደ በዕለት በዐል ማለት ነው። በዐልን ተመልክቶ ስም ማውጣትም በአይሁድ ዘንድ የተለመደ ነው። ለምሳሌ ሰበታይ ዘተወለደ በዕለት ሰንበት ማለት ነው/ ዕዝራ 10:15 /። ሐግያህ / 1 ዜና 6:30 / በዐለ እግዚእ ማለት ነው። የቤተ ክርስቲያናችን የብ.ኪ. ሊቃውንት ግን ሐጌ ማለት መልአከ እግዚአብሔር ማለት ነው ይላሉ። ይህን ማለታቸው ። . . ሮይቤ ሐጌ መልአከ እግዚአብሔር . . ያለውን ንባብ ተመልክተው ነው። ይህ ንባብ ትክክል እንደ የቃሉ ፍች አይደለም ። የስሙ አጠራር በሰብዓ ሊቃናት ትርጓሜ አጋይዎስ የሚል መልክ ይዞአል ። ግእዙ ግን የዕብራይስጡን አጠራር ተከትሎአል ።

www.ethiopianorthodox.org

ስለ ጸሐፊው

በስሙ የተሰየመውን መጽሐፍ የጻፈ ራሱ ነቢዩ ሐጌ ነው። ነቢዩ ሐጌ በፄዋዌ ጊዜ በባቢሎን የተወለደ ነው። በ536 ቅልክ በንጉሥ ቂሮስ ትእዛዝ መጀመሪያ ከተመለሱት ፄዉዋን ጋር ወደ ኢየሩሳሌም ተመልሰአል። /ዕዝ፡ 1፡1—4/።
በዚያ ዘመን የተመለሱት ፄዉዋን የቤተ መቅደስን መሠረት ጀመሩ። መሠረቱ ከተጣለ በኋላ በተቃውሞ ምክንያት ሥራው ተቋረጠ / ዕዝራ 4፡23—24/።
ለ16 ዓመታት ያህል ሕዝቡ የራሳቸውን ቤት ሲሠሩ ቆዩ በ520 ቅልክ ሐጌና ዘካርያስ ተነሥተው ለ16 ዓመታት የተቋረጠው የእግዚአብሔር ቤት ሥራ እንዲቀጥል የእግዚአብሔርን መልእክት አስተላለፉ። ሐጌና ዘካርያስ የዘሩባቤልና የካህኑ ኢያሱ ረዳቶች ነቢያት ነበሩ / ዕዝራ 5፡1 እና 6፡14/።
ነቢዩ ሐጌ ካህን እንደነበር የጥንት ቤተ ክርስቲያን ትውፊት አለ። ይህ አስተሰብብ የተመሠረተው በሰብዓ ሊቃናት ትርጉም በመዝሙረ ዳዊት ውስጥ በሐጌና በዘካርያስ ስም የተሰየመ መዝሙር / 145—148 / ስለሚገኝ ነው። ይህም ሐጌ በክህነት አገልግሎት ጊዜ የዘመረው መዝሙር ነው ለማለት ነው።

የመጽሐፉ ዓላማ

ትንቢተ ሐጌ ሕዝቡ የተጀመረውን ቤተ እግዚአብሔር እንዲሠሩ ያበረታታል። ለእግዚአብሔር ሊያደርጉት የሚገባቸውን ሳያስቀድሙ የራሳቸውን ቢሠሩ በረከተ እግዚአብሔርን ማግኘት እንደማይችሉ ያስጠነቅቃል።

አከፋፈሉ

ትንቢተ ሐጌ በአራት ዐበይት ክፍሎች ይከፈላል። አራት መልእክታት ይገኙበታል።

1. 1፡ 1—15 1ኛ መልእክት ፡— ይህ መልእክት በንጉሡ ዳርዮስ ቀዳማዊ በሁለተኛው ዓመት መንግሥት በስድስተኛው ወር / መስከረም / በመጀመሪያው ቀን የተነገረ ነው። ሐጌ ይህን መልእክት ያስተላለፈው ለገዥው ለዘሩባቤልና

www.ethiopianorthodox.org

ለሊቀ ካህናት ኢያሱ/ ዮሳዕ / ወልደ-ዮሴዴቅ ነበር። ይሁን እንጂ መልእክቱ የሕዝቡንም አስተሳሰብ ይመለከታል። ሕዝቡ :— ቤተ መቅደስን ለመሥራት ጊዜው ገና ነው ብለው የራሳቸውን ቤት ያደራጁ ነበርና ነቢዩ ይህን ይቃወማል /1:6 /። ቤተ መቅደሱንም ለመሥራት ያነቃቃቸዋል ።በዚህ አስቸኳይ መልእክት መሠረት ሕዝቡና የሕዝቡ መሪዎች እግዚአብሔርን ፈሩ መልክቱ ከተላለፈላቸው ከ23 ቀናት በኋላ በ24ኛው ቀን ቆሙ ብለውት የነበረውን የቤተ መቅደሱን ሥራ እንደገና ጀመሩ።

2.2:1–9 ሁለተኛው ቃለ መልእክት

ይህ መልእክት በዚያው ዓመት በሰባተኛው ወር ከወሩም በ21ኛው ቀን ተነግሮአል። ብዙ ማጽናናትንና ተስፋን የተሞላ መልእክት ነው። ይሁን እንጂ አንዳንዱ በባቢሎን ንጉሥ ናቡከደነፆር በ586 ቅልክ ያፈረሰው የሰሎሞን ቤተ መቅደስ በክብር ይበልጣል እያሉ በማሰብ የሠራተኞችን ልብ ማዳከም ጀምረው ነበር። ቢሆንም ነቢዩ ሐጌ : — ከፊተኛው ይልቅ የዚህ የሁለተኛው ቤተ ክብር ይበልጣል: — በዚህ ስፍራ ሰላምን እሰጣለሁ ይላል የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር " በማለት ያጽናናቸዋል። /2:9 /። በዚህ ክፍል የተነገረው የተስፋ ቃል ሁሉ በመሢሑ ጊዜ የሚፈጸመውን ተስፋ ያበጸል።

3. ምዕራፍ 2: 10–19 ሦስተኛ ቃለ መልክት

ይህኛውም መልእክት በዚያው ዓመት በዘጠነኛው ወር በ24ኛው ቀን ሁለተኛው መልእክት በተላለፈ በሁለተኛው ወር የተነገረ ነው። በዚህ ክፍል ሐጌ :— የተቀደሰው ነገር ርኩሱን አይቀድሰም። ርኩሱ ግን የተቀደሰውን ያረክሰል" ይላል። ይህም ማለት ሕዝቡ ወደ ቀድሞው ቤተ መቅደስ የሚያደርጉት ልዩ አስተሳሰብ የአዲሱን ቤተ መቅደስ ሥራ ያዳክማል፤ የእግዚአብሔርንም በረከት ያስቀራል። ማለት ነው።

www.ethiopianorthodox.org

ገእዙ ግን የተቀደሰው ነገር ርኩሱን ቢነካ " ይትቄደስ ርኩስ ይቀደስ" ይላል:: ይሁን እንጂ ዕብራይስጡ እንደዚህ ስለማይል ግእዙ ትክክል አይመስልም::

ነቢዩ ሐጌ ይህን መልእክት ከስተላለፈበት ቀን ጀምሮ መዘጉ ወደፊት ቢያስቡ የእግዚአብሔር በረከት የሚትረፈረፍላቸው መሆኑን ያበሥራል:: /2: 18–19 /::

4. ምዕራፍ 2:20–23 አራተኛ ቃለ መልእክት

አራተኛው መልእክት በዚያው ቀን የተነገረ ሁለተኛ መልእክት ነው:: መልእክቱ ለዘሩባቤል የተሰጠውን የተስፋ ቃል ይናገራል::ለዘሩባቤልም የተነገረው ተስፋ [illegible] እስኪፈጸመም:: ግን ከመሢሑ ተፈጽሞአል:: ዘሩባቤል የክርስቶስ ምሳሌ ነውና / ማቴ 1: 13 /::

ዘዘካርያስ ነቢይ

ስሙ

በዕብራይስጡ ዘካርያህ ይባላል:: ትርጓሜውም ዘኩር እግዚአብሔር ማለት ነው:: በሰብዓ ሊቃናት ትርጓሜ ዘካርያስ የሚለውን ስያሜ ይዞአል:: ግእዝም ይህን የሰብዓ ሊቃናትን አጠራር ተከትሎአል:: ዘካርያስ የሚለው ስም[3] በዕብራውያን ዘንድ የተለመደ ነው:: ከዚህም የተነሣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በዚህ ስም የተጠሩ 33 ያህል ሰዎች ይገኛሉ:: / ኢንተርፕሬተር በይክል ዲክሽነሪ 4ኛ ቅፅ ዘካርያስ ተመልከት /

www.ethiopianorthodox.org

ስለ ጸሐፊው

ዘካርያስ የበራኪዩ ልጅ የአዶ የልጅ ልጅ ነው፡ / 1፡1፡ 7 /። በመጽሐፈ ዕዝራ 5፡1 ላይና ምዕ፡6፡14፡ ላይ ግን የአዶ ልጅ ተብሎአል። አንዱ ሰው አንዱ ጊዜ በአባቱ በሌላም ጊዜ በአያቱ ስም ቢጠራ ልዩነትን አያመጣም። ይህ አዶ በ1ኛ ዜና 27፡21። በ2ኛ ዜና፡ 9፡29። 12፡ 15። 13፡22 አዶ በሚል ስም ከተጠቀሱት ሰዎች የተለየ ነው። የነቢዩ አባት አዶ በዘሩባቤል ጊዜ ከባቢሎን ምርኮ ኢየሩሳሌም ከሌዋውያን ጋር የተመለሰው ነው፡ /ነህ 12፡1—4 /። ዘካርያስም በዚያው ጊዜ ከሌዋውያን ጋር ተመዝግቦአል /ነህ.12፡ 16 / በዚህ መሠረት ዘካርያስ በትውልዱ ከነገደ ሌዊ ከመሆኑም በላይ ካህንም ነቢይም እንደነበረ ለመረዳት እንችላለን።

የዘካርያስ አያት አዶ በሚጠት ጊዜ በሕይወት ከኖረ የልጅ ልጁ፡ ዘካርያስ ወጣት ሊሆን እንደሚችል መገመት አያዳግትም /ዘካ.2፡4 /። ዘካርያስ ተልእኮውን የጀመረ ሐጌ ከጀመረ ሁለት ወር ቆይቶ ነው። ስለዚህም ዘካርያስ የሐጌ የዘመን ጓደኛ ነበር /ዕዝ 5፡1—2 መዝ 145—148 አርእስት /። በትንቢተ ኢሳይያስ 8፡2 ላይ የተጠቀሰው ዘካርያስና ይህ ዘካርያስ ምንም እንኳ የሁለቱ አባቶች በራኪዩ ተብለው በ2ኛው ትርጉም የአማርኛው መጽሐፍ ቅዱስ ቢጠሩ የተለያዩ ናቸው። የነቢዩ ዘካርያስ አባት በራኪዩ ሲሆን የዚያኛው ግን ይበረክዩ/ ይበረክያህ / ነው። / የጥንቱን መጽሐፍ ቅዱስ ተመልከቱ/። በዚህ ብቻ ሣይሆን የዘመን ልዩነትም አለ። በማቴዎስ ወንጌል 23፡35

www.ethiopianorthodox.org

በቤተ መቅደስና በመሠዊያው ላይ የተገደለው የበራክዩ ልጅ የተባለው ዘካርያስ ስም ነቢዩ ዘካርያስ ሳይሆን በ፪ዜና መዋዕል 24፡20–22 ላይ የተገለጠው ዘካርያስ ወልደ ዮዳሄ ነው። ይህንም ለማረጋገጥ ሉቃስ ወልደ በራክዩ አይለውም / ሉቃ. 11፡51 /።

ዘካርያስ በነቢይነት አገልግሎት የነበረበት ዘመን

ዘካርያስ በቀዳማዊ ዳርዮስ በ2ኛ ዓመተ መንግሥት /520 ቅልክ/ የነቢይነት ተልእኮውን ጀመረ። /1፡1/። በዳርዮስ 4ኛ ዓመተ መንግሥት /518 ቅልክ/ የነቢይነት አገልግሎቱን ፈጸመ /7፡1/። በዚህ አንጻር የሁለተኛውን ቤተ መቅደስ የሥራ ፍጻሜ አላየም። የቤተ መቅደሱ ሥራ ያለቀ በ516 ቅልክ ነውና።

ስለ መጽሐፉ

በትንቢተ ዘካርያስ ከ1–8 ያሉ ምዕራፎች በነቢዩ ዘካርያስ ስለመሆናቸው በውስጣቸው በቂ ማስረጃዎችን እናገኛለን። ከ9–14 ያሉ ምዕራፎች ግን ከመጀመሪያዎቹ የተለዩ ናቸው። የሀሳብና የአጻጻፍ ልዩነትም ይታይባቸዋል። በ6፡ ምዕራፎች ውስጥ የነቢዩ ስም ፈጽሞ አልተጠቀሰም። ትንቢቶቹ የተነገሩበት ጊዜ እንደ መጀመሪያዎቹ አልተገለጠም። በዘካርያስ ዘመን ኃያላን የነበሩት ፋርስውያን እስ ዳርዮስ በእነዚህ 6 ምዕራፎች አልተጠቀሱም። በመጀመሪያዎቹ 8 ምዕራፎች የተጠሩ መሪዎች ዘሩባቤልና ታላቁ ካህን ኢያሱ አልተጠሩም። በተለይም ከመጀመሪያ የያዘው የቤተ መቅደሱ ጉዳይ ፈጽሞ አልተነገረም። ስለዚህ

www.ethiopianorthodox.org

እነዚህ 6 ምዕራፎች በነቢዩ ዘካርያስ የተጻፉ አይደሉም የሚሉ ሊቃውንት አሉ።

ከ9—14 ባሉት 6 ምዕራፎች ሁለት አርእስት አሉ። ይኸውም፡፡ "የእግዚአብሔር ቃል ሸክም የሚለው ነው ፡9፡1። 12፡1። አማርኛውም" የእግዚአብሔር ቃል ሸክም የሚለውን ዕብራይስጡ መሥአ" ይለዋል። ትርጓሜውም /ዘተነሥአ/ የተወሰደ ማለት ነው። ይህም ስድስቱ ምዕራፎች ከሌላ የተወሰዱ መሆናቸውን ያስያል። ግእዙ ግን ተራሪ ቃለ እግዚአብሔር ይላል ሀሳቡ ከላይኛው ጋር ይስማማል። ዘካርያስ 11፡12—13 በማቴዎስ 23፡9፡ እና 10 ላይ ተጠቅሶ [illegible] ተጠቅሶ በዘካርያስ የተባለው የፈጸም ዘንድ ሳይል" በኤርምያስ የተባለው የፈጸም ዘንድ በማለት ጽፍአል። ይህን ሀሳብ በመከተል ከ9.—11 ያሉ ምዕራፎች ከምርኮ በፊት በኤርምያስ የተነገሩ እንጂ የዘካርያስ አይደሉም ያሉ ሊቃውንት አሉ። ሌሎችም ደግሞ በምዕራፍ 9፡1—10፡12 በታላቁ እስክንድር ጊዜ የተደረገ የግሪኮችን ወረራ /322/ ነው። በምዕራፍ 13፡7—14፡21 ስለ ይሁዳ መቃቢስ ቀን /161/ የተዘጋጀ የማጽናኛ መዝሙር ነው በማለት እነዚህ ስድስት ምዕራፎች በሌላ ታዋቂ ነቢያት የተነገሩና የተጻፉ አድርገው ያስባሉ። ይሁን እንጂ ጸሐፊው ዘካርያስ ወይም ሌላ ነቢይ ቢሆን ቃሉ የእግዚአብሔር ነው ቃለ እግዚአብሔርነቱ አይፋለስም።

የመጽሐፉ ዓላማ

የትንቢተ ዘካርያስ ዋና ዓላማ "ወደ እኔ ተመለሱ እኔም ወደ እናንተ እመለ ስለሁ። /1፡3/። የሚለው ነው። መጽሐፈ ዘካርያስ ሁለተኛውን ቤተ መቅደስ

www.ethiopianorthodox.org

በመሥራት ላይ የነበሩ ሕዝቦችን ያጽናናል። አሕዛብ እንደሚወድቁ፣ ኢየሩሳሌም እንደምትበለጽግ ይናገራል። ይህ መጽሐፍ በረከትም በመሢሑ በኩል የሚፈጸመው ነው። ዘካርያስ እንደ ኢሳይያስ ደረቅ ሐዲስ አለበት 6፡12—13። 9፡9።

አከፋፈሉ ፣

ትንቢተ ዘካርያስ በአራት ዐበይት ክፍሎች ይከፈላል።

<u>ሀ. ምዕራፍ 1፡1—6 የመጽሐፉ መቅድም።</u> ነው በዚህ ክፍል ፡ — ዘካርያስ ትንቢት መናገር የጀመረበት ዘመን፡ ዓመትና ወር ተገልጧል። ነቢዩ በዚህ ክፍል ሕዝቡ በአባቶቻቸው መንገድ/የክፋት/ እንዳይሄዱ ግን ወደ እግዚአብሔር እንዲመለሱ በቅድሚያ ያስጠነቅቃል።

<u>ለ. ምዕራፍ 1፡7—6፡15 ስምንት ራእዮች</u>

1. 1፡7—17 <u>አንደኛው ራእይ</u>። በበርስነት መካከል ቆሞ የታየው መልአክ፤

እግዚአብሔር በምድር ላይ የሚፈጸመውን ድርጊት ሁሉ በመላእክት አማካኝነት ይመለከታል። በመጋላ/ቀይ/ፈረስ ላይ የተቀመጠው ሰው መልአከ እግዚአብሔር ነው። በበተኋላው ያሉት በለፈረሶች ትእዛዙን ለመፈጸም በምድር ላይ የሚዞሩ የእግዚአብሔር የፍርድ መሣሪያዎች ናቸው። በምድር ሁሉ ላይ ፀጥታና ሰላም ሰፍኖ ሳለ ኢየሩሳሌምና ይሁዳ ለምን እንደሚሠቃዩ በቁ 12 ላይ ለቀረበው ጥያቄ የዘካርያስ አስተርጓሚ መልአክ በቁጥር 13—17 ይመልስለታል። በአሕዛብ ላይ የእግዚአብሔር ቁጣ ይሆናል፤ ኢየሩሳሌምና ቤተ መቅደሱ እንደገና ይገነባሉ።

www.ethiopianorthodox.org

2. 1.18–21 ሁለተኛው ራእይ አራት ቀንዶችና አራት ጠራቢዎች።

አራት ቀንዶች አራት አፅራረ መንግሥተ–እግዚአብሔር ናቸው። አራት ጠራቢዎችም አራቱን አፅራር የሚሰብሩ አራት ሊቃነ መላእክት ናቸው። አራት ቀንዶች:— ዳንኤል በራእዩ ያያቸውን አራቱን መንግሥታት ባቢሎንን፣ ፋርስ–ሚዶንን፣ ግሪክንና ሮምን ያመለክታሉ። እነዚህን አጠዛዝ በቀንድ መመሰሉም ከዳንኤል 7: 7–8 ጋር ይመሳሰላል።

3. ምዕራፍ 2: 1–13 ሦስተኛው ራእይ። መለኪያ ገመድ የያዘው ሰው።

በጊዜው የነበረው የኢየሩሳሌም የቀዳ ስፋትና ርዝመት በቂ ሰፊና ረጅም ባይሆንም በኋላ ዘመን በእግዚአብሔር ትጸግና የሚሆነውን ስፋትና ርዝመት ያመለክታል።

4. ምዕራፍ 3:1–10 አራተኛው ራእይ፣ የታላቁ ካህን መከሰስና መንጻት፣

ኢያሱ እድፋም ልብስ ለብሶ ይታያል። ይህም የኃጢአት ምልክት ነው። እንደገና መልአኩ ንጹሕ ልብስ ማልበሱ የሥርየት ምስሌ ነው። በአማርኛው "እግዚአብሔርም አለው እግዚአብሔር ይገሥጽህ" የተባለው በግእዙ" ወይቤሎ መልአከ እግዚአብሔር ለይገሥጽከ እግዚአብሔር ተብሎአል። ምንም እንኳ በዕብራይስጡ እንደዚህ በይበልም መሠረተ ሀሳቡ መልአከ እግዚአብሔር ለማለት ስለሆነ ትክክለኛ ነው።

www.ethiopianorthodox.org

5. ምዕራፍ 4፡1—14 አምስተኛው ራእይ ተቅዋመ ወርቅና ስብዓቱ መኃትው፤

ለጊዜው ተቅዋመ ማኅቶት ሕዝበ-እግዚአብሔር ናቸው። ስብዓቱ መኃትው ሰብዓቱ ሀብታት / ኢሳ— 11፡2—5 /። ሁለቱ የወይራ ዛፎች ሁለቱ ቅቡዓን መሪዎች ኢያሱና ዘሩባቤል ናቸው / ቁ.14 /።

6. ምዕራፍ 5፡1—4 ስድስተኛው ራእይ፤ በራሪው የመጽሐፍ ጥቅልል

የመለኮታዊ ፍርድ ምልክት ነው። አማርኛው በራሪ መጽሐፍ የሚለውን ግእዙ "ማዕፀድ ዘይሠርር" ብሎታል። ትርጉሙ የአማርኛው ነው። በ[illegible] ይሰልና። ሚገሎህ ማለትም የመጽሐፍ ጥቅልል ማለት ነው።

7. ምዕራፍ 5፡ 5—11 ሰባተኛው ራእይ በኢፍ መስፈሪያ የተቀመጠችው ሴት፤

የእስራኤል ኃጢአት መስፈሯን ያሳያል ሴትዮዋ የኃጢአት ምልክት /ቁ.8/ ናት። ጣዖቱ አስታሮት የተባለችውን የአሕዛብ አንስት አምላክ ያመልኩ እንደነበረ ያመለክታል።

8. ምዕራፍ 6፡ 1—8 ስምንተኛው ራእይ አራቱ ሠረገላዎች

እነዚህ አራቱ ሠረገላዎች መለኮታዊ ፍርድ የሚፈጸምባቸው አራቱ ነፋሳት /ቁ.5/ ናቸው። ወይም አራቱ ሊቃነ መላእክት ናቸው።

9. ምዕራፍ 6፡ 9—15 ስለ መሲሑ የተነገረ ትንቢት

www.ethiopianorthodox.org

በዚህ ክፍል ያለው ትንቢት ከኢሳይያስ 11፡1—5 እና ከኤርምያስ 33፡15—16 ጋር ተመሳሳይ ነው። በቁጥር 13 መሢሑ ንጉሥም ካህንም መሆኑን ያስያል።

ሰ. ምዕራፍ 7፡ 1—8፡23 ስለ ጾም የቀረበ ጥያቄ

በዚህ ክፍል ያለው ቃለ ትንቢት በዳርዮስ ቀዳማዊ 4ኛ ዓመት መንግሥት በ9ኛው ወር በአራተኛው ቀን ለዘካርያስ ተገለጠለት። ይኸውም የቤቴል ሰዎች ኢየሩሳሌምና ቤተ መቅደሱ የፈረሰበትን ቀን እንደጾም ቀን አድርጎ ስለመጠበቅ ለቀረበው ጥያቄ መልስ ለመስጠት ነው። መልሱም "ከጾም ይልቅ መታዘዝ [illegible] ያስገኛል" የሚል ነው። ሕዝቡ ቢታዘዙ በመንገዱም ቢሄዱ እግዚአብሔር ከተትረፈረፈ በረከት ጋር ወደ እነርሱ ይመለሳል።

ሠ. ምዕራፍ 9፡1—14፡21 መጻእያት የዓለም ኃይላትና የእግዚአብሔር መንግሥት፤

1. 9፡ 1—10፡ 12 ጽዮን ነፃ ትወጣለች። በአረማዊው

ዓለም ላይም ድል አድራጊ ትሆናለች። ይህም በመሢሐዊው ንጉሥ በኩል ይፈጸማል።

2. ምዕራፍ 11፡1—17 መልካምና ሰነፍ እረኛ

3. ምዕራፍ 12፡1—13፡6 የእስራኤል ወደ እግዚአብሔር መመለስ።

የመሢሑ በጦር መወጋት በዚህ ክፍል ተነግሯል / 13፡10 /።

4. ምዕራፍ 13፡ 7—14፡ 21 እስራኤልን ለማጥራት

www.ethiopianorthodox.org

ጥሪን ያለው ሕዝብ ለማድረግ / የሚሆን ፍርዱና መጸኢው የኢየሩሳሌም ...ብር የመሢሑ መንገዱና የተከታዮቹ መበተን በዚህ ክፍል ተገልጠአል /14:7/።

ትንቢተ ዘካርያስ በመጨረሻ ጊዜ የእግዚአብሔር መንግሥት በዓለም ሁሉ እንደሚሰበክ ዓለምም እንደምን ፀለጥ / 14: 9–11 / እግዚአብሔርን የማያውቁ ሁሉ የእግዚአብሔርን ስያኝ የልብስ ዘርፍ ይዘው /8:93/ እግዚአብሔር! እንደሚፈልጉ ያስተምራል።

ዘሚልክያስ

ሚ... ...ር ማለት የበለለ፣ ትርጓሜው መልአኪየ / መልአክ ኛየ / ማለት ነው። የኢትዮጵያ የብ. ኪ. ሊቃውንትም ሚልክየስ ማለት መልአክ ሐዋርያ ማለት ነው ብለው ይተረጉማሉ። ሚልኪያስ የሚለው አጠራር የሰብዓ ሊቃናት ነው። የግእዝም መጽሐፍ ትርጉም የሰብዓ ሊቃናትን ስያሜ ወስደአል።

ስለ ነቢዩ

ስለ ነቢዩ ሚልክያስ የምናውቀው ታሪክ የለም። በራሱ መጽሐፍም ሆነ በሌሎች የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ስለ እርሱ የተጻፈ ነገር የለምና። ከዚህም የተነሣ ሚልክያስ ልዩ መጠሪያ ስም አይደለም፣ ሚልክያስ በመባል የታወቀ ነቢይ አል ነበረም የሚሉ አንዳንድ ዘመናውያን ሊቃውንት አሉ። ለዚህም የሚከተለውን ማስረጃ ያቀርባሉ።

1. በመጽሐፉ መግቢያ ላይ የነቢዩ ስም አልተጠቀሰም በአማርኛው መጽሐፍ ቃሉ በሚልክያስ እጅ ለእስራኤል የሆነ የእግዚአብሔር ቃል ሸክም "

www.ethiopianorthodox.org

/1:1/ ቢሆንም በመሠረታዊው በዕብራይስጡ መጽሐፍ ቅዱስ በመልእክተኛዬ እጅ ይላል። የሴፕቱአጊንቷም እንጊሉ አፍተ ይላል። የግእዙም ይህን በመከተል ተረፈ ቃለ እግዚአብሔር ዘከነ ኀበ እስራኤል በእደ መልአኩ በማለት ያር ቀፃል። እዚህ ላይ እንዲም ነመለከተው ከአማርኛው በቀር: — ዕብራይስጡም ግሪኩም፣ ግእዙም ለነቢዩ ልዩ መጠሪያ ስም አልሰጡትም።

2. ለቡሙ መግለጫ አልተሰጠም። ለምሳሌ ሚልክያስ /ማላኪ/ ስመ ተጸውዖ ቢሆንም ኖሮ የእግሌ ልጅ ወይም የዚህ ሀገር ሰው ተብሎ መገለጥ ነበረበት።

3. በትንቢተ ዘካርያስ 9:1፤ 12: 1 '' የእግዚአብሔር ቃል ሸክም ብሎ የሚጀምረው ዐረፍተ ነገር በለቤት ለሌለው መጽሐፍ መታወቂያ ምልክት ነው። የሚልክያስም መጽሐፍ በዚሁ መጀመሩ በለቤት አለመታወቁን ወይም ከሌላ የተወሰደ መሆኑን ያስያል።

4. ዮናታን ቤንኡዚኤል በተረጎመው በአራማይክ ብ.ኪ. /ታርጉም/'' ዕዝራ ጸሐፊ በተባለው በመልእክተኛዬ እጅ ለእስራኤል የሆነ የእግዚአብሔር ቃል ሸክም'' ይላል። በዚህም ሀሳብ አባ ሂሮኒሞስ /ጀሮም/ ተስማምቶአል። ራቢ/ የተባለውም /104 — 1105/ የዮናታንን ሀሳብ ደግፎአል። ስለዚህ ይህን የደቂቅ ነቢያት መጨረሻ የሆነውን መጽሐፍ የጻፈ ዕዝራ ጸሐፊ እንጂ ሚልክያስ/ ማላኪ/ አይደለም ይላሉ።

5. በዚሁ መጽሐፍ 3:1 ላይ ''መልእክተኛዬን እልካለሁ'' ይላል። ይህም በምዕራፍ 1:1 ላይ ማለኩ ከሚለው ቃል ጋር ተመሳሳይ ነው። ይህ ቃል

www.ethiopianorthodox.org

ልዩ መጠሪያ ስም ቢሆን ኖሮ ነቢዩ ስለራሱ እንደዚህ / 3፡1 / ሲናገር አይችልም ነበር ።

ነገር ግን ብዙዎቹ የብሉይ ኪዳን ሊቃውንት በዚህ አስተያየት አይስማሙም ። የደቂቀ ነቢያትን መጨረሻ መጽሐፍ የጻፈ ሰው ስሙ በትክክል ሚልክያስ / ማለኪ / ነው፤ በማለት የሚከተለውን ማስረጃ ያቀርባሉ።

1. በብሉይ ኪዳን ውስጥ በዩዴ የሚጨርስ / በአንደኛ መደብ በነጠላ ዘርቢ የሚጨርስ / ስም የተለመደ ነው። ለምሳሌ ኤትኒ / ስጦታዬ / 1ዜና 6-41 / አቢ / አበቴ / 2 ነገ. 18.2 / ሐጊ / በዐላዬ / በዚህ መሠረት ማለኪ / መልእክተኛዬ / መጠሪያ ስም ሊሆን ይችላል ።

2. እንደሌሎቹ ነቢያት የማን ልጅ ወይም የየት ሀገር ሰው መሆኑ በአለመገለጡ መላኪ / ሚልክያስ / የነቢዩ መጠሪያ ስም ከመሆን ሊወጣ አይችልም ። ይህም ከአብድዩ ጋር ተመሳሳይ ነው። አብድዩ የማን ልጅ የየት ሀገር ሰው መሆኑ አልተገለጠምና ።

3. የትንቢት መጻሕፍት ሁሉ በለቤት የለሽ / አኖኒሞስ / አይደሉም ። ስለዚህ ማለኪ የዚህ ትንቢት ተናጋሪና ጸሐፊ ነው።

4. ምንም እንኳን ምንጩ በይታወቅም እንደ ኢትዮጵያ የብ.ኪ. ሊቃውንት ትርጓሜ የሚልክያስ አባት ፋኑኤል እናት ኤሸገኒ ይባላሉ። ትውልዱም ከነገደ ይስከር ነው። በዚህም ሚልክያስ / ማለኪ / የወል ስም ሳይሆን የነቢዩ ልዩ መጠሪያ ስም መሆኑን እንረዳለን ።

www.ethiopianorthodox.org

ነቢዩ የነበረበት ዘመን

ነቢዩ ሚልክያስ መቼ እንደነበረ በማን ዘመን እንደኖረ በመጽሐፉ ውስጥ አልተጠቀሰም ይሁን እንጂ ነህምያ ከፋርስ ቢጊሉን ከመመለሱ በፊት በ460 ቅልክ ገደማ እንደነበረ ተገምቶአል። ይህም ግምት ከትንቢቶቹና ስለ ኢየሩሳሌም ከሚናገሩት ሁኔታዎች ሊታወቅ ተችሎአል። ሕዝቡ በፋርሳዊ ገዥ / አለቃ / ይገዙ ነበር የሁለተኛው ቤተ መቅደስ ሥራ ተፈጽሞ በጥቅም ላይ ውሎ ነበር / ሚል 1: 8፤ 3: 1፤10 /። ነህምያ የኢየሩሳሌም አስተዳዳሪ በሆነ ጊዜ የገጠመው ችግር ሁሉ ሚል[illegible] ነህምያ [illegible] ጋብቻን እንደ[illegible] ያስም ተቃውሞአል። ሚል 2.10–12። ነህ. 13:23–27 /። ነህምያ የአይሁድን የአምልኮት ግድየለሽነት ተቃውሞአል። እንደዚሁም ሚልክያስ በዚህ ላይ ተቃውሞ አድርጎአል / ሚል. 1: 6– 8። 3: 7–10። ነህ 10: 1–39 / ሁለቱም ሰዎች በይሁዳ ተመሰሰይ ችግር ገጥሞአቸዋል። ሁለቱም ችግሩን ለማስወገድ ተመሰሰይ ጥረት አድርገዋል።

ስለዚህ ሚልክያስ ከነህምያ ቀደም ብሎ የነቢይነት አገልግሎቱን እንደጀመረ ይታመናል። በነህምያ ጊዜ አብሮ ቢኖር ኖሮ ሐጌና ዘካርያስ ከዘሩባቤል ጋር እንደተጠቀሱ እርሱም ከነህምያ ጋር ይጠቀስ ነበር። ከነህምያም በኋላ የተነሣ ቢሆን ኖሮ ከላይ የተጠቀሱት ችግሮች ሁሉ በነህምያ ጊዜ ተወግደው ነበርና ሚልክያስ ደግሞ ባላነሣቸው ነበር። በዚህ መሠረት ነህምያ በኢየሩሳሌም

www.ethiopianorthodox.org

አስተዳዳሪ የነበረበት ዘመን 444 ቅልክ ሲሆን ሚልክያስ ደግሞ ከዚህ በፊት በ460 ቅልክ እንደነበረ በብዙዎች የብ. ኪ. ሊቃውንት ዘንድ ታምኖበታል።

መጽሐፉ

1. አቀማመጡ ፡ — በዕብራይስጡ መጽሐፍ ቅዱስ ፡ — ትንቢተ ሚልክያስ ጽሑፎች ከተባሉት በፊት የነቢያት መጨረሻ ነው። በሰብዓ ሊቃናት ትርጉም ግን የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ሁሉ መጨረሻ ነው። ከዚህም የተነሣ በማንኛውም ቋንቋ የተተረጎመው መጽሐፍ ቅዱስ ሁሉ ትንቢት ሚልክያስን የብ. ኪ. መጻሕፍት መደምደሚያ አድርጎት ይገኛል።

2. ምዕራፍ ትንቢተ ሚልክያስ ፡ — በዕብራይስጡ መጽሐፍ ቅዱስ 3 ምዕራፎች ብቻ አሉት። በእኛ መጽሐፍ ቅዱስ ምዕ. 4፡ 1—6 የሆነው በዕብራይስጡ ምዕ. 3፡19—24 ነው። በሌላ ምዕራፍ አድርገው የከፈሉት ግን ሰብዓ ሊቃናት ናቸው።

3 ንበቡ የዕብራይስጡ ፣ የግእዙና የአማርኛው መጽሐፍ ቅዱስ ትንቢተ ሚልክያስ ንበብ አንዳንድ ልዩነትን ያሳያል። ለምሳሌ ፡— ዕብራይስጡ " በመልእክተኛዩ እጅ ለእስራኤል የሆነ የእግዚ ቃል " ሲል ግእዙ በእደ መልአኩ ይላል። /1፡1/። ምዕራፍ 3፡1 ላይ እናንተ የምትፈልጉት ጌታ በድንገት ወደ መቅደሱ ይመጣል" ይላል ዕብራይስጡ ግእዙ ግን ውስተ ጽርሑ ይላል። ሌላም ልዩነት አለ።

www.ethiopianorthodox.org

የመጽሐፉ ዓላማ

ትንቢተ ሚልክያስ ምዕራፍ 1 እና 2 የእስራኤልን ኃጢአትና ክህደት ይናገራል። ምዕራፍ 3 እና 4 ደግሞ በኃጢአተኛ ላይ የሚመጣውን ፍርድና ለተነበሐዩን የተጠበቀውን በረከት ያመለክታል። የመሢሑ ነገር አለበት /3:1/። ሚልክያስ ከእርሱ ቀጥሎ ስለሚነሣው ነቢይ /ዮሐንስ/ ይናገራል። /3:1። 4: 5–6 ሉቃ 1:17/።

አከፋፈሉ

ትንቢተ ሚልክያስ በ2 ዐበይት ክፍሎች ይከፈላል።

1. ምዕራፍ 1:1–3:15 በጥያቄና መልስ ያቀረበ መልእክት:–

በዚህ ክፍል ዘጠኝ ጥያቄያች ከሕዝቡ ቀርበዋል፤ ነቢዩም ለጥያቄያዎቹ ሁሉ መልስ በየተከል።

1. ምዕራፍ 1:1–5 አንደኛው ጥያቄ፤ ሕዝቡ እግዚአብሔርን በምን ወደድከን ? ብለውታል።
2. ምዕ. 1:6 : ሁለተኛው ጥያቄ ስምህን በምን አቃለልን?
3. ምዕ. 1:7–2:9 ሦስተኛው ጥያቄ " ያረከስንህ በምንድን ነው ?
4. ምዕ. 2: 10–16 አራተኛው ጥያቄ ቍርባናችንን የማትቀበለው ስለምንድን ነው ?
5. ምዕ. 2:17 : አምስተኛው ጥያቄ እግዚአብሔርን ያታከትነው በምንድን ነው ?

www.ethiopianorthodox.org

6. ምዕ. 2: 17–3:5 ስድስተኛው ጥያቄ። የፍርድ አምላክ ወዴት አለ?

7. ምዕ. 3:6–7 ሰባተኛው ጥያቄ። የምንመለሰው በምንድን ነው ?

8. ምዕ 3: 8–12 ስምንተኛው ጥያቄ የሠረቅነህ በምን ድን ነው ?

9. ምዕራፍ 3:13–15 ዘጠነኛው ጥያቄ።

[illegible] በምንድን ነው ?

2. ምዕራፍ 3:16–4:5 እግዚአብሔርን የሚፈሩ በፍርድ ቀን ተጠብቀው ይኖራሉ ሕዝቡ የእግዚአብሔር ቀን ሳይደርስ እንዲመለሱ ተጠርተዋል። በዚህ ክፍል ነቢዩ ሚልክያስ የአይሁድን ትውፊት ተከትሎ ይናገራል። ይህም ትውፊት በመጨረሻ [illegible] እግዚአብሔር" ኤልያስ ይመጣል [illegible] ነው። ነገር ግን" ኤልያስ ይመጣል የሚለውን ትንቢት ጌታችን ኢየሱስ ለዮሐንስ በጥቂ ተርጉሞታል / ማቴ 17:11–12 /።
ይሁን እንጂ በአይሁድ ዘንድ አሁንም ኤልያስ ይመጣል" የሚለው ትንቢት ገና ፍጻሜን እንዳላገኘ ሆኖ ይጠበቃል። ከዚህም የተነሣ አንድ ሃይማኖታዊ ችግር ሲገጥማቸው "ኤልያስ ሲመጣ ይፈታዋል የሚል የተለመደ አነጋገር አላቸው። ለምሳሌ ነቢዩ ሕዝ ቅኤል ስለ ሥርዐተ መሥዋዕት የተናገረው ቃል ሁሉ ሙሴ ከጻፈው ሥርዐተ መሥዋዕት ጋር አይስማማም። በዚህም ምክንያት መጽሐፈ ሕዝ ቅኤል ከቀኖናውያን መጻሕፍት እንዳይቆጠር ክርክር ነበር። ግን ከረበናት አንዱ ዮናታን፡– በኦሪተ ሙሴና በመጽሐፈ ሕዝ ቅኤል መካከል ያለውን ችግር ኤልያስ ሲመጣ ይፈታዋል በማለት ተቀብለውታል። ዮሐንስም በራእዩ የኤልያስን መምጣት በራእዩ ጽፎአል / ራእ. 11: 4: 10 /።

www.ethiopianorthodox.org

ትርጓሜ ዘትንቢተ ሐጌ ነቢይ

ክፍል 1 አንደኛ ቃለ መልእክት

ምዕራፍ 1:1—15

አይሁድ ከፋርስ በቢሎን ወደ ሀገራቸው ወደ ኢየሩሳሌም ከተመለሱ በኋላ ነሩ ያወጣቸው እግዚአብሔር የሚመለክበትን በናቡከደነፆር የፈረሰውን ቤተ መቅደስ በመሥራት ፋንታ የራሳቸውን ቤት መሥራት ጀመሩ ። እግዚአብሔርን ማስቀደም ሲገባቸው ራሳቸውን አስቀደሙ ። በመከራቸው ጊዜ የሚያስታውሱትን አምላካቸውን በደስታቸው ጊዜ ዘነጉት ። ስለዚህ ነቢዩ ሐጌ ይህን ድርጊት አያስታወሰ እንዲገሥጻቸው፣ እንዲመክራቸውና እንዲያስተምራቸው ከእግዚአብሔር ተላከ ።

1. ወበካልእ ዓመተ መንግሥተ ለዳርዮስ ንጉሥ ሚደን፣ ወበሰዱስ ወርኅ አመ ርእሰ ሠርቅ ከነቃለ እግዚአብሔር በእደ ሐጌ ነቢይ ።
   ወይቤሎ ፡ — ብሎ ለዘሩባቤል ወልደ ሰላትያል ዘሕዝበ ይሁዳ ወለዮሴዕ ወልደ ዮሴዴቅ ካህን ዐቢይ ።

---

1. በንጉሡ በዳርዮስ በሁለተኛው ዓመት በስድስተኛው ወር፣ ከወሩም በመጀመሪያው ቀን የእግዚአብሔር ቃል በነቢዩ በሐጌ እጅ ወደ ይሁዳ አለቃ ወደ ስላትያል ልጅ ወደ ዘሩባቤል ወደ ታላቁም ካህን ወደ ኢዮሴዴቅ ልጅ ወደ ኢያሱ እንዲህ ሲል መጣ ።

---

www.ethiopianorthodox.org

ቅድመ ፂዋዊ የነበሩ ነቢያት በነገሥተ ይሁዳና በነገሥተ እስራኤል ዘመነ መንግሥት ትንቢት ይናገሩ፡ ታሪክ ይጽፉ ነበር /ኢሳ.1፡1፡፡ ሆሴ 1፡1/፡፡ ጊዜ ፂዋዊ የነበሩ ነቢያትም ዘመነ ፂዋዊውን እየቆጠሩ መነሻና መድረሻ በማድረግ ጽፈዋል፡፡ /ሐጌ.1፡1/፡፡ ድኅረ ፂዋዊ የነበሩ ነቢያት ደግሞ በበዐፃን ነገሥት ዘመነ መንግሥት ታሪክ ይጽፉሉ፤ ትንቢት ይናገራሉ፤ መልእክት ያስተላልፋሉ፡፡ /ዘካ.1፡1/፡፡ እነሆ በዚህ መሠረት ነቢዩ ሐጌ፡– የትንቢቱን ዘና መዋዕል በፋርሱ ንጉሥ በዳርዮስ ዘመነ መንግሥት ይቆጥራል፡፡

በዘመኑ በነበረው በእስራኤል መሬ በዘፋበቢል ዘመኑ– ልቅና ለምን አልጸረም ? እንጃ፤ እስራኤል ለጊዜው ሚጠት ቢደረግላቸውም ሙሉ ነፃነት አላገኙም ነበር፡፡ ሀገራቸው በፋርስ ሥልጣን ሥር ነበረች፡፡ ከሰበበበር ጀምሮ ከሰቃ ቢናገሩትም [illegible] ንጉሥ የሚሾም ቢሆን ተጠሪነትም [illegible] ንጉሥ ነበር፡፡ ስለዚህ ክጽጉ ይልቅ በሙሉው፤ ከአንደራቢው ይልቅ በዋናው በንጉሡ የትምህርተን ዘና መዋዕል ቆጠረ፡፡

ይህ ዳርዮስ ከ521 እስከ 486 ቅልክ በፋርስ የነገሠው ቀዳማዊ ዳርዮስ ኒስታስፔስ ነው፡፡ /ዕዝ.4፡5፤ 24/፡፡ ሁለተኛው ዓመት 520 ቅልክ ነው፡፡ ስድስተኛው ወር ኤሉል /መስከረም/ ነው፡፡ በኩና አቆጣጠር ከነሐሴ 20 እስከ መስከረም 20 ቀን ገደማ ይሆናል፡፡ ይህ ወር በዕብራውያን ዘንድ ወይኑና በለሱ ለመከር የሚደርስበት ነው፡፡

ሐጌ፡ – አውሬነን በቀጥር ለንጂ በስማቸው አይጽፍም /ሐጌ፡2፡1፡10፡18/፡፡ ይህም የሐዘ ቅኤልና የአርሱ የአጻጻፍ መንገድ ነው፡፡ /ሐዘ.1፡1፡፡ 8፡1/፡፡ ዘካርያስ፤ አስቴርና ነህምያ ግን አውሬነን

www.ethiopianorthodox.org

በባቢሎን የአውራን ስሞች ይጠሩ/ ዘካ.1፡7 አስቴ 2:16:: ነህ 1:1/:: ቀድሞ ፄዋዌ የነበሩ የዕብራውያንን አስማተ አውራን በፄዋዌ ጊዜ ከጥቅም ውጭ ሆነዋል:: በእነርሱም ፈንታ አንዳንድ የባቢሎን አስማት አውራን ተተክተዋል::"መጀመሪያው ቀን" የተባለ ዕለት ሠርቅ ወይም የጨረቃ መባቻ ነው:: ዕለተ ሠርቅ በአይሁድ ዘንድ የዕረፍት ቀን ነው/ መዝ 80:3:: ኢሳ 66:23:: ሆሴ 2:11:: አሞ 8:5/:: ዕለተ ሠርቅ :— ገበሬውን የእስራኤልን ሕዝብ ከካህናትና ከሕዝብ መሪዎች ጋር በአንድነት በኢየሩሳሌም ለማገናኘትና ለማስተማር አመች ስለሆነ ቃለ እግዚአብሔር ወደ ሐጌ በዕለት ሠርቅ መጣ ተነገረ::

ነቢዩ ሐጌ :— ይህን ዓመት፣ ወርና ቀን የጠቀበበት ምክንያት:— ከፄዋዌ በኋላ የትንቢት ዘመን ወይም ቃለ እግዚአብሔር ለመጀመሪያ ጊዜ የተበጣበት ራእይ የተገለጠበት፣ በመሆኑ ነው:: ከዚህም ሌላ የነቢያት ዕውቀት ምንም እንኳ በመንፈስ ቅዱስ መሪነት ቢሆንም በጊዜያቸው የነበረውን የዘመኑን ሥልጣኔ ያወቁና የተረዱ ስለነበሩ ማንኛውንም ነገር ሲጽፉ ዓመቱን ወሩንና ቀኑን ለይተው ይጽፉ ነበር:: ስለዚህ ሐጌም ቃለ እግዚአብሔር ወደእርሱ የመጣበትን፣ ያስተማረበትንና የጻፈበትን ዓመት፣ ወርና ቀን ለይቶ ተናገረ::

"በሐጌ እጅ :— ቃለ እግዚአብሔር መጣ" ማለት በሐጌ አንደበት ወይም በሐጌ አፍ ተነገረ ማለት ነው:: ይህም በዕብራውያን ዘንድ የተለመደ አነጋገር ነው/ ዘሌዋ 8:36:: 10:11:: ዘኁል 4:37፣ 45:: ኢያሱ 14:2:: 1 ነገሥ 16:7/:: መሠረተ ሐሳቡ ግን ቃለ እግዚአብሔር በሌላ መሣሪያ ሳይሆን በቀጥታ በነቢዩ በኩል መተላለፉን ያስረዳል::

www.ethiopianorthodox.org

ከዚህም ጋር ነቢዩ መልእክቱን ከእግዚአብሔር ከተቀበለ በኋላ ለትውልዱ የሚያስተላልፈው በቃሉ ተናግሮ ብቻ ሣይሆን በእጁ ጽፎ ነውና " ቃለ እግዚአብሔር በሐጌ እጅ መጣ" ማለት ትክክለኛ አነጋገር ሊሆን ይችላል።

ፀ ዘሩባቤል ፡ የመጀመሪያው ...ለ መልእክት የተነገረ ለሁለት መሪዎች ፦ ለሥጋዊው መሪ ዘሩባቤልና ለመንፈሳዊው መሪ ኢያሱ ወልደ ዮሴዴቅ ነው። ከቁጥር 4 በኋላ ግን መልእክቱ ሕዝቡን ሁሉ ይመለከታል። ዘሩባቤል ማለት የባቢሎን ዘር ማለት ነው። ዘሩባቤል በ597 ቅ.ል.ክ ወደ ባቢሎን የተማረከው / 2 ነገሥ. 24:15 / የኢኮንያን ልጅ የፈዳያ ልጅ ነው / 1 ዜና 3:17–19 /። ወልደ ሰላትያል መባሉ ግን ሰላትያል ከሞተ በኋላ ፈዳያ የወንድሙን የሰላትያልን ሚስት ወስዶ ዘሩባቤልን ይወልዱና በኩረት / በሕግ / መሠረት / ዘዳግም 25:5–10 / የፈዳያ ዘር ለሰላትያል በመቆጠሩ ነው። አንዳንድ ሊቃውንት ደግሞ ሰላትያል ልጅ ስላልነበረው የወንድሙን የፈዳያን ልጅ ዘሩባቤልን አሳድጎ በስሙ እንዲጠራ አድርጎአል ይላሉ። ይሁን እንጂ በዚህ አስተያየት ብዙዎቹ የብሉይ ኪዳን ሊቃውንት ስለማይስማሙበት ነገር እንደመጀመሪያው ነው።

በአማርኛው መጽሐፍ ቅዱስ" የይሁዳ አለቃ የተባለው በግእዙ" ዘሕዝበ ይሁዳ" ተብሎአል። ዘሕዝበ ይሁዳ የሚለው ቃል በአንድ በኩል የይሁዳ ሕዝብ ወራኒነትን ወይም አለቃነትን ሲያስይ በሌላ በኩል ደግሞ ዘሩባቤል በነገዱ በትውልዱ ከነገደ ይሁዳ መሆኑን ያስረዳል። ዕብራይስጡ ግን ፔኻ ይለዋል። ትርጓሜውም ገዥ ወይም አለቃ ማለት ነው። ቃሉ ከባቢሎናውያን ቋንቋ ከአካድያን የተወረሰ ነው። ይኸውም የዘሩባቤል ሹመት ከእነሱ በፋርስ

www.ethiopianorthodox.org

በቢሉን ንጉሥ የተሰጠ መሆኑን ያመለክታል።

"ታላቁ ካህን ኢያሱ" ከፄዴቄ በኋላ ዘሩባቤል የአይሁድ ሥጋዊ መሪ ሆኖ ሰለ ኢያሱ ደግሞ ሊቀ ካህናት ወይም መንፈሳዊ መሪ ነበር / / ዕዝ 3፡1—3 /። የስሙ አጠራር በዕብራይስጥ ዮሐኹስ በግእዝ የሱዕ፤ በአማርኛው ኢያሱ፣ በግሪኩ ኢየሱስ ነው። ትርጓሜው ግን በሁሉም አንድ ነው። ይኸውም እግዚአብሔር መድኃኒት ነው ማለት ነው።

የኢያሱ አባት ዮሴዴቅ ፡ — ናቡከደነፆር ይሁዳን ኢየሩሳሌምን በማረከ ጊዜ ተማርኮ ወደ በቢሉን ወርዶአል / 1ዜና 6፡15 /። ዮሴዴቅ ማለት ያህዌ ጻድቅ ነው ማለት ነው። በኢየሩሳሌም ሊቀ ካህናት ነበር። ከዚህ ሌላ ስለ ዮሴዴቅ የምናውቀው ሐጌ በዕዝራ ዘመን የውጭ ቤቶችን በማግባታቸው ከሌሎች ጋር ስር ቀቡ ነው።

> 2. ፎበለሙ፡ — ከመጀ ይቤ እግዚአብሔር ዘኩሉ ይመልክ። ዘንተ ሕዝብ ይቤሉ፡— ኢክነ ጊዜሁ ለሐኒፀ ቤተ እግዚአብሔር ።

> 2. የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ይህ ሕዝብ፡— ዘመኑ አልደረሰም፤ የእግዚአብሔር ቤት የሚሠራበት ዘመን አልደረሰም ይላል ብሎ ተናገረ።

"የሠራዊት ጌታ፡-..." ሐጌ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር በሚለው ስም ብዙ ጊዜ ይናገራል። የአማርኛው ትርጉም ኪዳን በማናቸውም በታ" የሠራዊት ጌታ፣ እግዚአብሔር" የሚለውን :— የግእዙ ትርጉም ኪዳን በተለይ በሐጌ፣

www.ethiopianorthodox.org

በዘካርያስና በሚልክያስ" እግዚአብሔር ዘኩሉ ይመልክ ይለዋል። በትንቢተ ኢሳይያስ ግን በሙሉ" እግዚአብሔር ሠባዖት" በማለት ይህንኑ ቃል ያነበዋል። በትንቢተ ኤርምያስ ደግሞ አንዳንድ ጊዜ" እግዚአብሔር ዘኩሉ ይመልክ"/ ኤር 5:14 / አንዳንድ ጊዜም" እግዚአብሔር ፀባዖት /ኤር 25:32 /፤ እግዚአብሔር እግዚአ ኀያላን / ኤር 29:21 /፤ እንደዚሁም እግዚአብሔር ኀያል / ኤር 23:16 / ሲል ይገኛል። ይህም የግእዙ ብሉይ ኪዳናችን ቋንቋ የተለያየና ከዕብራይስጡ ጋር ያልተመሰከረ መሆኑን ያሳያል። ዕብራይስጡ ግን በሁሉም በታ" ያሕዌ ፀባዖት ይላል። ያሕዌ እግዚአ፡ፀባዖት ሠራዊት ማለት ነው። በተገናኘ እግዚአ ፀባዖት ወይም የሠራዊት ጌታ ማለት ነው። ይኸውም ስም በብሉይ ኪዳን ውስጥ 300 ያህል ጊዜ ተጠቅሶ ይገኛል። ከዚያውም በመጽሐፍተ ነቢያት 247 ጊዜ ሲጠቀስ በተለይ በትንቢተ ሐጌ 14 ጊዜ፣ በትንቢተ ዘካርያስ 53 ጊዜ በትንቢተ ሚልክያስ 24 ጊዜ ተጠቅሶ ይገኛል። የሠራዊት ጌታ የሚለው ስም ከዘፍጥረት እስከ መስፍንት ድረስ ተጠቅሶ አይገኝም። ለመጀመሪያ ጊዜ የሚገኘው በ1 ሳሙኤል 1:3 ላይ ሲሆን ለሁለተኛ ጊዜ በጸሎተ ሐና ላይ ነው /1 ሳሙ 1:11 /።

እግዚአብሔር ለምን የሠራዊት ጌታ ተባለ ?

1. እግዚአብሔር :- ለእስራኤል ሠራዊት / ወታደሮች / በጠላቶቻቸው ሬት ኀይልን፣ ድልንና ግርማን ስለሚሰጣቸው ነቢያት ይህን የሠራዊት ጌታ የሚለውን ቅጽል ለእግዚአብሔር በመስጠት ብዙ ጊዜ ተናግረዋል። በተለይም በፄዋዌ ጊዜና ከፄዋዌ በኋላ የነበሩ ነቢያት እግዚአብሔር አንድ ቀን ለሕዝቡ ድልን አጎናጽፎ ነፃ እንደሚያወጣቸው በማመን ብዙ ጊዜ በዚህ ስም

www.ethiopianorthodox.org

ተናገረዋል። እግዚአብሔር የእስራኤል የሠራዊት ጌታ እንደሚባል በ1ኛ ሳሙኤል 17፡45። መዝ. 23፡ 7—10 ላይ ተገልጠአል።

2. ሠራዊት የተባሉ ሰማያውያን ሠራዊተ መላእክት ናቸው" የሠራዊት ጌታ ማለትም የሠራዊተ መላእክት አምላክ ገዢም ፈጣሪ ማለት ነው። ይህንም በ1 ሳሙኤል 4፡4 ላይና በኢሳይያስ 6፡1—6 ላይ ለመረዳት እንችላለን። በዚህም መሠረት የሰብዓው ሊቃናት ትርጉም በመዝሙረ ዳዊት 45 / 46 / 7 እና 11 ላይ የሠራዊት ጌታ በማለት ፈንታ ኩረዮስ ቶን ዲናሚያን ይሉታል። ይህም እግዚእ ኀያላን ማለት ነው። ኀያላን የሚለውም ቃል መላእክትን ያመለክታል። " ቃሉን የምትፈጽሙ ብርቱዎችና ኀያላን፣ የቃሉንም ድምፅ የምትሰሙ መላእክቱ ሁሉ እግዚአብሔርን ባርኩ እንዲል / መዝ.102፡20 /።

3. ሠራዊት የተባሉ በሰማይና ምድር በውስጣቸውም ያሉ ሥነ ፍጥረታት ናቸው። የሠራዊት ጌታ ሲልም የፍጥረታት ሁሉ ፈጣሪ ጌታ ማለቱ ነው። /ዘፍጥ. 2፡1። ኢሳ 45፡12፡ እና 13 /። በግሪክ ተጽፎ በቁምራን ዋሻ የተገኘው የሰብዓው ሊቃናት ትርጉም በትንቢተ ሐጌና በትንቢተ ዘካርያስ የሠራዊት ጌታ የሚለውን ዘርአ" ኩሬዮስ ፓን ቶክራቶር ይለዋል። ይህም አጋዜ ኩሉ ገብረ ኩሉ ማለት ነው። " ዘኩሉ ይመልክ" የሚለውም የግእዙ ሥራይ ከዚህ የተወረሰ ነው። ትርጓሜውም ሁሉን ፈጥሮ የሚገዛና የሚያስተዳድር ማለት ነው።

" ይህ ሕዝብ ዘመኑ አልደረሰም ይላል" በ536 እና በ520 ዓመታት መካከል በሉት 16 ዓመታት ሕዝቡ የፈረሰውን ቤተ መቅደስ መልሶ ለመሥራት አልተነሡም። የራስቸውን ቤቶች እያስጌጡ፣ ለ50 ዓመታት ታርሰ የሚያውቀውን

www.ethiopianorthodox.org

መረታቸውን አየመነጠሩ "የእግዚአብሔር ቤት ለመሥራት ጊዜው አልደረሰም" አሉ። ይህም ለእግዚአብሔር ለመታዘዝ በሙሉ ልባቸው ፈቃደኛ እንዳልነበሩና የእግዚአብሔር አገልግሎት እንደናቁ ያሳስባል / ሚል 3:13–15 /። ከዚህም ሌላ የእግዚአብሔርን ቤት ለመሥራት ዘመኑ አልደረሰም ማለታቸው በኤርምያስ የተነገረው 70 ዘመን ገና አልተፈጸመም ብለው ይሆናል / ኤር. 25:11። 29:10 /። ከዳግኛው ዓ.ዓ 586 ጀምረው እስከ 536 ከቆጠሩ በበው ዓመት አይሞላም። ነገር ግን ከመጀመሪያው ዓ.ዓ ከ606 ጀምረው እስከ 536 ቃሉስ ከቆጠሩ 70 ዓመታት ይሞላል።

በተጨማሪም "የእግዚአብሔርን ቤት ለመሥራት ዘመኑ አልደረሰም" ማለታቸው :- 1ኛ ከመካከላቸው አንዳንዱ ሽማግሌዎች የሁለተኛውን ቤተ መቅደስ የአጀማመር ሁኔታ ከመጀመሪያው ከሰሎሞን ቤተ መቅደስ ጋር በማወዳደር የሠራተኞቹን ልብ ያደክሙ ነበር / ዕዝ. 3:12 እና 13 /። 2ኛ ከውጭ ጠላት ተቃውሞ ተነሥቶባቸው ነበር / ዕዝ. 4:1–16 /። 3ኛ ንጉሥ አርጤክስስ ሥራውን በኃይል አግዶት ነበር / ዕዝ. 4:17–24 /። ይሁን እንጂ በዚህ ሁሉ የፈተና ጊዜ የራሳቸውን ቤቶች ለመሥራት ችለዋል። ግን የልብ በጎ ፈቃዱ ስላልነበራቸው ከዚህ በላይ የተጠቀሱትን ምክንያቶች እየፈጠሩ የእግዚአብሔርን ቤት ለመሥራት ጊዜው ገና ነው ይሉ ነበር። እግዚአብሔርም ሕዝቡ በበጎ ፈቃዳቸው ተነሣሥተው እስኪሠሩት ድረስ የቤተ መቅደሱን ሥራ አዘገየው። ምክንያቱም በበጎ ፈቃድና በታዛዥነት ካልሆነ በቀር በግዴለሽነት የቀረበውን ሥራ አይቀበልምና።

www.ethiopianorthodox.org

3. ወኮነ ቃለ እግዚአብሔር በእደ
ሐጌ ነቢይ ።

3. የእግዚአብሔርም ቃል በነቢዩ
በሐጌ አፍ እንዲህ ሲል መጣ

በዚህ ቁጥር የተነገረው ቃል በሌላ ወርና ቀን ከእግዚአብሔር ዘንድ ለሐጌ የመጣለት ወይም የተነገረለት ልዩ መልእክት አይደለም ። በቁጥር አንድ ላይ የተነገረውን ለማጽናት ደግሞታል ። በተለያዩ ቀናት የተነገሩ መልእክታት በመግቢያው ላይ እንደተናገር ነው አራት ብቻ ናቸው ።

4. ወይቤሎሙ ኸሞ ጊዜሁ ለክሙ
ከመ ትንበሩ ውስተ ቤት ጥፉር
ወቤትየሰ ምዝቡር ።

4. በውኑ ይህ ቤት ፈርሶ ሳለ እናንተ
ራሳችሁ በተሸለሙ ቤቶቻችሁ ለመኖር
ጊዜው ነውን ?

ሕዝቡ የራሳቸውን ቤት ከሠሩ በኋላ የፈረሰውን ቤተ እግዚአብሔር ለመሥራት አለመነሣት አለመነሣታቸው በእግዚአብሔር ዘንድ አስወቃሽ መሆኑን እየጠቀሰ ሐጌ" ለናንተ ዛሬ ፦ በጣሪ በተጌጠ ቤት ለመቀመጥ ጊዜው ነውን ? በማለት ይወቅሳቸዋል ። ሕዝቡ በመጀመሪያ ያሰቡት መጠለያ ብቻ ለመሥራት ነበር ። እያደረ ግን / የተሸለሙ / ልዩ ልዩ ጌጥ ቅርጽ ያላቸው

www.ethiopianorthodox.org

ቤቶችን ሠሩ። ከዚህ በኋላ ቤተ እግዚአብሔርን ዘነጉ። ስለዚህ ነቢዩ ይወቅሳቸዋል። እግዚአብሔርም ይቀጣቸዋል።

ኢሳይያስና ኤርምያስ፦ በተሠራው ቤተ መቅደስ መመኪት እንደ ማይገባ ሕዝቡን ይገሥፁ ነበር / / ኢሳ. 1:10–15። ኤር. 7:1–4 / ከዚህ ደግሞ ሐጌ ቤተ መቅደሱ ፈርሶ ስለ ለምን ዝም ትላላችሁ ? እያለ ሕዝቡን ይወቅሳል። ስለዚህ በነቢያት መካከል የተለያየ ሀሳብ ያለ ይመስል ይሆናል። እያ፤ በእነ ኢሳይያስና በእነኤርምያስ ዘመን ሕዝቡ በቤተ መቅደስ ብቻ እየተመኩ ለሠሩት የሚገባቸውን መልካም ሥራ ባለመሥራታቸው። የእግዚአብሔር መቅደስ፣ የእግዚአብሔር መቅደስ፣ የእግዚአብሔር መቅደስ ይህ ነው እያላችሁ በሀሰት ቃል አትታመኑ" ተብለው ተወቅሰዋል። /ኤር 7:3/። በሐጌ ዘመን ደግሞ ሊያደርጉት ከሚገባው ከሌላው ሥራ ሁሉ ቅድሚያ የሚያስፈልገው ሥራ ቤተ መቅደሱ ስለነበረ መቅደሱን ለምን አልሠራችሁም ? የሚል ተግሣጽ ተነገራቸው።

5. ወይእዜኒ ከመዝ ይቤ እግዚአብሔር ዘኩሉ
ይመልክ ኀይልዩ አስኩ በልብክሙ ለኩሉ
ፍናዊክሙ።

---

5. አሁንም የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ
ይላል፤ ልባችሁን በመንገዳችሁ ላይ አድርጉ።

" ልባችሁን በመንገዳችሁ ላይ አድርጉ የሚለው ቃል በትንቢተ ሐጌ ውስጥ አራት ጊዜ ተደጋግሞ ተነገርአል /1:5:7። 2.15፣ 18/። ምክንያቱም

www.ethiopianorthodox.org

ሰተው እግዚአብሔርም ተቀኝተው በረከትንም ነሣቸው። የዘሩት ሁሉ አልበቀለ ለም፤ በረዶ፤ ዋግና አረማሞ መቱት፤ የተረፈውንም ድርቅ አስቀረው።/ዘዳግ. 28:38-40። 11:13-17/። በልቶ አለመጠገብ፤ ጠጥቶ አለመርካት ለብሶ አለመሞቅ የረድኤት መነሣት የበረከት ማጣት ምልክቶች ናቸው። ቀዳዳ ከረጢትም፦ የገንዘቡን ረድኤተ አልባነትና አለመበረከ ያመለክታል።

7. ከመዝ ይቤ እግዚአብሔር ዘኩሉ
ይመልክ፦ ንበዩ ፍናዊክሙ።

---

7. የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር
እንዲህ ይላል፦ ልባችሁን በመን
ገዳችሁ ላይ አድርጉ።

በቁጥር ስበት ላይ የተጠቀሰው [illegible] ትርጉሜ ከቁጥር አምስት ጋር አንድ ስለሆነ ቁ. አምስትን ተመልከት።

8. ዕርጉ ደብረ፤ ወግዝሙ ዕፀወ፤
ወሕንፁ ቤተ፤ ወአሠምር፤ ወእ
ሴብሕ ይቤ እግዚአብሔር።

---

8. ወደ ተራራው ውጡ፤ እንጨትንም
አምጡ፤ ቤቱንም ሥሩ፤ እኔም
በእርሱ ደስ ይለኛል፤ እኔም
እመሰገናለሁ፤ ይላል እግዚአብሔር።

---

www.ethiopianorthodox.org

ሕዝቡ ከፋርስ ባቢሎን ተመልሰው ለ16 ዓመት በሀገራቸው ሲቀመጡ [illegible] የሚያስፈልገውን የመዐዛ ንጹ፣ የምዕመናን [illegible] ዕጣን አላሰባሰቡም ነበር። ስለዚህ [illegible] ወደ አጸብረ ይሁዳ ወጥተው እንጨት እንዲቆርጡና እንዲያመጡ ነቢዩ ያዝዙቸዋል። ሰሎሞን ጊዜ ቤተ መቅደሱ ሲቃጠል የኢየሩሳሌምና የአከባቢዋ ዕንጨት ሁሉ ተቃጥሎ ነበርና ወደ ተራራ ወጥተው ዕንጨት እንዲቆርጡ ያዝዙ /2 ነገሥ. 25፡8-ረ/። እንጨቱን እንዲቆርጡ ሲያዝዙ ወንጌል እንዲሰበስቡ አልታዘዙም። የኢየሩሳሌም አከባቢ ያለቃ ስለሆነ የወንጌል ነገር አልነበረምና። ግን አላይ በተጠቀበረው ቦታ በኢየሩሳሌም አከባቢ የዕንጨት ነገር ስለነበር ከአጸብረ ሊባኖስና ከአጸብረ ይሁዳ ዕንጨት አስመጥቶአል፡ /ዕዝ. 3፡7/። ሰሎሞን ቤተ መቅደሱን በሠራ ጊዜ ሕዝቡን በኃይል [illegible] ነበር /1 ነገሥ 5፡13-18/። ሐጌ ግን ሕዝቡ በፈቃዳቸው እንዲሠሩ ይጠይቃል። መንፈሳዊ አባት ነውና በእግዚአብሔር ቃል ብቻ ያዝዛቸዋል። በመሠረተ እግዚአብሔር ጸልዩ፤ መጽውተ መልከም ምግባር ሥሩ ይላል እንጂ ወደ ተራራ ወጥታችሁ ዕንጨት ቈርጡ ወንጌል ፍለጡ ብሎ ለነደማያዝዝ የሚታቹ ይኖሩ ይሆናል። ይሁን እንጂ፡— በአንድነት ተሰብስበው ለመጸለይ የምጽዋት ገንዘብ ለመሰብሰብና ሌላውንም መንፈሳዊ ምግባር ለመሥራት ቤት ያስፈልጋልና እንጨት ቆርጠው ቤት እንዲሠሩ በነቢዩ በኩል ያዝዛቸዋል።

" ቢከርቡ ደስ ይለኛል " በደስታ የሚሠራ ሥራ እግዚአብሔርንም ሰውንም ደስ ያሰኛል። ስለዚህ፡— ቤተ መቅደሱን በደስታ በሠሩ እግዚአብሔር ራሱ በሥራቸው እንደሚደሰትና ክብሩንም በቤተ መቅደሱ ውስጥ እንደሚገልጥ ተበሩ ይሰጣቸዋል።

www.ethiopianorthodox.org

በዔሜሮ ጊዜ ቤተ መቅደሱ ሲፈርስ ክብሩ ተነሥቶ ነበር /ሕዝ.10:18/። በሚጨን ጊዜ ደግሞ የፈረሰው ቤተ እግዚአብሔር ተመልሶ ሲሠራ የቀደመው ክብር እንደሚመለስ ነቢዩ ሕዝቅኤል በራእይ አይቶአል /ሕዝ 43:1-4/። ስለዚህ ትንቢት ይፈጸም ዘንድ :- በእርሱ ደስ ይለኛል፤ እመሰገንበታለሁም" አለ። ስለመጀመሪያው ቤተ መቅደስ ክብር በ1ኛ ዜና መዋዕል 7:1-3 ተመልከት።

እግዚአብሔር የሚከበረው ከዕንጨትና ከድንጋይ በተሠራ ቤተ መቅደስ ብቻ አይደለም። በይበልጥ የሚከብረውና የሚመሰገነው በምእመናን ሰውነት ነው /1ቆሮ. 3:16፤ 6:19 እና 20/።

9. ርኢክሙ ብዙኀ፤ ወኮነ ሕዳጠ።
ወአበአክሙ ቤተ ወነፋሕክዎ፤
በእንተ ዘንቱ ከመዝ ይቤ እግዚአብሔር
ዘኵሉ ይመልክ፤ እስመ ቤተየሰ ምዝ
ቡር፤ ወአንትሙሰ ታፈጥኑ አብያቲክሙ
ኵልክሙ።

---

9. እናንተ ብዙ ነገርን ተስፋ አደረጋችሁ፤ እነሆም ጥቂት ሆነ፤ ወደቤትም በገባችሁን ጊዜ እፍ አልሁበት። ይህ ስለምንድን ነው? ይላል። የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር እናንተ ሁሉ ወደእየቤታችሁ እየሮጣችሁ የእኔ ቤት ፈረሰ

www.ethiopianorthodox.org

ስለተቀመጠ ነው

ነቢዩ እንደገና ወደ ሕዝቡ ምጣኔ ሀብት ይመለሳል። በቁጥር 6 ላይ የተናገረው የሕዝቡ ችግር ምክንያት የእግዚአብሔርን ቤት ችላ ማለታቸው መሆኑን ይገልጣል። በቁጥር 6 ላይ ዘርዝሮ የተናገረውንም የረሃቡትና የበረከት መራቅ ከዚህ አስጥሮ" ብዙ አያችሁ ግን ጥቂት ሆነ በማለት ያብራራል። ሕዝቡ የአዝመራቸውን ቡቃያ አይተው ብዙ ፍሬ እንደሚያገኙ ተስፋ አድርገው ነበር። ግን በረድና አበር መታው /ሐጌ፡ 2፡27 /። የተረፈውም ገለባ ሆነ። እሙአጠው ወደ ቤት ያገቡትም በረከት አጣ / ኢሳ. 5፡20 /። አሞጽ 4፡6–10። ሆሴ 4፡10 ሚክ 6፡15 /። ሕዝቡ ይህ ሁሉ ቅጣት በምን ምክንያት እንደሆነ ያስተዋሉ አይመስልም። ስለዚህ ራሱ እግዚአብሔር" ይህ ስለምንድን ነው ? በማለት ይጠይቅና" እናንተ ወደእየቤታችሁ እየሮጣችሁ የእኔ ቤት ፈርሶ ስለ ተቀመጠ ነው በማለት መልሱን ይነግራቸዋል።

የአማርኛው መጽሐፍ ቅዱስ የዕብራይስጡን በመከተል " ይህ ስለምን ነው ? የሚለውን ጥያቄ የግእዙ" በእንተ ዝንቱ በማለት ያለ ጥያቄ አስቀምጦታል " በእንተ ምንት ዝንቱ ቢል ይቀናል።

10. በእንተ ዝንቱ ተቀውመ ሰማይ ዝናመ
እምላዕሉ፤ ወምድርኒ ኢትሁብ ፍሬሃ።

10. ስለዚህ ሰማያት በላያችሁ ጠልን ከል
ከለከሉ፡— ምድሪቱም ፍሬዋን ከልከለ
ች።

www.ethiopianorthodox.org

እግዚአብሔር በውን ቢጠላ፡— በማይ ዘናም ለዘርእ ጠል ለጠከር እንጌይበጥ ምድርም የዘሩበትን እንዳታበቅል፤ የተዘራውን እንዳታጸድቅ ያደርጋል። የበማይ መዘጋት፤ የምድር መድረቅ እግዚአብሔር በሰዎች ኃጢአት የማዘን ወይም የመፍረዱ መልክት ነው። በተጨማሪም በምስለው የፈጠራቸው ሰዎች ሰዎች ፈጠሪያቸው በይታዘዙገእዝን ፍጥረታት በማይና ምድር መታዘዛቸው ሰዎች ንስሐ እንዲገቡ ለማሳንትና ለማስመሰከር ነው። / ኢሳ 1፡2 እና 3 ዘዳግም 32.1። ኤር 18፡14—17 /። ጠል በእስራኤል ሀገር በተለይ በነሐሴና በመስከረም የደረሰው አዝመራ በፀሐይ እንዳይደርቅ ስለሚከለከል ይፈለጋል። በእነዚህ ወራት ጠል ማጣት አጅግ ይጎዳቸዋልና በማይ ጠል ከመስጠት ተከለከለ።

የግእዝ መቅድስ ጠል በማለት ... ...። የአማርኛው ግን ጠል ሲለጫል የዕብራይስጡን ትክትሎአል። ነገር ግን በቀጥር 11 ላይ የተጠቀሰው ድርቅ ሊሆን የሚችለው ዘናም ቢቋረጥ ነውና ግእዙ ይህን የተከተለ ይመስላል።

11. ወአመድክ ኩናተ ለዕለ በሰዐርት፤
ወላዕለ አክል ወወይን፤ ወቅብዕ ወላዕለ
ኩሉ ዘትፈሪ ምድር ወላዕለ ሰብእ ወእን
ስሳ፤ ወላዕለት ኩሉ አጸዋም።

---

www.ethiopianorthodox.org

11. እኔም በምድርና በተራሮች
በአህልና በወይንም በዘይትና
ምድርም በምታበቅለው ላይ
በሰዎችና በእንስሶችም ላይ እጅም
በሚደክምበት ሁሉ ላይ ድርቅን ጠርቻ
ለሁ።

እግዚአብሔር ሰውን ሲቀጣ በቀጥታ በሰው አካል ላይ አንዱ አይነት ጉዳት በማምጣት ብቻ ሳይሆን ሰው የሚጠቀምባቸውንም ነገሮች ከጥቅም ውጭ በማድረግ ነው። ምጠረትም ሲያደርግ እንደዚሁ ነው። ለሰው ጥቅም የሚሆነውን ሁሉ ይበ ርክሳ። /ሆሰዕ 2፡23 እና 24/ [illegible] የቃል ኪዳን አምላካቸ ውን ስለረሱ፣ የፈረሰውን ቤተ እግዚአብሔር ስለ አላደሱ፡— በአህላቸው፣ በተክላቸውና በእንስሶቻቸው ሁሉ ላይ ድርቅ በማምጣት ቀጣቸው።

የአማርኛው መጽሐፍ ቅዱስ ድርቅ አመጣለሁ በሚለው ላይ የግእዙ አመድኅኮናተ ይላል። የዕብራይስጡ ግን "ሖረብ" ይላል ድርቅ ማለት ነው። ሖርብ ማለትም በዕብራይስጥ ጠር ስለሆነ ከግእዙ ጋር ይስማማል። እንደገናም የአማርኛው መ.ቅ "... 'በምድርና በተራሮች ላይ የሚለውን የግእዙ በአንድ ቃል" ለዕለ በሐውርት" ይላል። ዕብራይስጡ " ዒል ሀአረፅ ወዒል ሀ ሐሪም" ስለሚል የአማርኛው ከዕብራይስጡ ጋር እኩል ነው።

12. ወሰምዐ ዘንተ ዘሩባቤል ወልደ ሰላትያል
ዘሕዝበ ይሁዳ፣ ወዮሴዕ ወልደ ዮሴዴቅ፣
ካህን ዐቢይ፣ ወኵሎሙ እለ ተርፉ ሕዝብ

www.ethiopianorthodox.org

ስምዑ ቃለ እግዚአብሔር አምላክሙ፤
ፀ ቃለ ሐጌ ነቢይ ዘከመ ለአከ፤ እግዚ
አብሔር አምላ ክሙ ኀቤሆሙ ወፈርሁ
ሕዝብ እም ቅድመ ገጹ ለእግዚአብሔር ።

---

12 የሰላትያልም ልጅ ዘሩባቤል፤ ታላቁም
ካህን የኢዮሴዴቅ ልጅ ኢያሱ የቀሩትም
ሕዝብ ሁሉ የአምላካቸውን የእግዚአብ
ሔርን ድምፅ የነቢዩንም የሐጌ ቃል
አምላካቸው እግዚአብሔር እንደላከው
ሁሉ ሰሙ ሕዝቡም በእግዚአብሔር ፊት
ፈሩ

ሕዝቡ በየጊዜው የደረሰባቸው ችግር ሁሉ ቤተ እግዚአብሔርን ችላ በማለታቸው መሆኑ ተደጋግሞ ስለተነገራቸው በሐጌ በኩል የተላከላቸውን ቃል እግዚአብሔር አመኑ ሐጌም ከእግዚአብሔር የተላከ፤ የእግዚአብሔር መልእክተኛ ነቢይ እንደሆነ አምነው ተቀበሉ። በእርሱ በኩል የሚተላለፍላቸው ቃል ሁሉ ቃለ እግዚአብሔር መሆኑን አረጋገጡ። የእግዚአብሔር ቃል አንዱ ጊዜ ከወጣ ሥራ ሳይሠራ አይመለስምና የሕዝቡንም የመሪዎችንም ልብ ለወጠ /ኢሳ.55:11። 45:23/።

" የቀሩት ሕዝብ "/ ትሩፋን / ቁ.14፤2:2። ዘካ.8:6-8፥ 12። ኢሳ.10:20 /። የተባሉ :- 1ኛ ከምርኮ የተመለሱ፤ 2ኛ ሰይማረኩ በኢየሩሳሌም የቀሩ፤

www.ethiopianorthodox.org

3ኛ ሰሀው ቀተው የቀሩን ወሰዱ 4ኛ በንስሐ ከኃጢአታቸው የተመለሱት ናቸው። ሐጌ" የቀረት ሕዝብ / አለ ተርፈ ሕዝብ / እያለ መናገር የጀመረው፦ ሕዝቡ ቃሉን ከሰሙ፤ የእግዚአብሔር መልእክተኛ መሆኑን ከተቀበሉ፤ በኋላ ስለሆነ" የቀረት ሕዝብ" ወይም ትሩፋን የሚለው ቃል በይበልጥ በንስሐ የተመለሱትን ያሰያል / ኢሰ. 10፡21 /።

" ሕዝቡ በእግዚአብሔር ፊት ፈሩ" ማለት ከቅጣቱ፤ ከገጸ መዓት የተነሣ እግዚአብሔርን ፈሩ፤ አከበሩ። ለእግዚአብሔር ታዛዥነታቸውንና ተገዥነታቸውን ገለጡ። ሰው ለእግዚአብሔር አደርገዋለሁ ከሚለው ተግባር ሁሉ ፈረሀ እግዚአብሔርን ማስቀደም ይገባዋልና። ስለዚህ ቤተ መቅደሱን ከመሥራት በፊት ፈረሀ እግዚአብሔርን አስቀደሙ፦ ፈረሀ እግዚአብሔር ወደ እውነተኛው አምልኮት ወደ መንፈሳዊው ጥበብ ይመራልና። የሁሉም መጀመሪያ ፈረሀ እግዚአብሔር ነውና / ምሰ. 1፡7። 8፡13 /።

13. ወይቤ ሐጌ መልአኩ ለእግዚአብሔር፡ ለሕዝብ፦ አነ ምስሌክሙ ፤ ይቤ እግዚአብሔር።

---

13. የእግዚአብሔርም መልእክተኛ ሐጌ በእግዚአብሔር መልእክት፦ ሕዝቡን፡ እኔ ከእናንተ ጋር ነኝ ይላል እግዚአብሔር ብሎ ተናገረ።

---

www.ethiopianorthodox.org

ነቢዩ ሐጌ በቁጥር 12 ላይ በእግዚአብሔር የተላከ መሆኑ ተገልጦ ነበር። አሁንም ከዚህ "መልአኩ ለእግዚአብሔር ማለቱ ያንን ለማጽናት ነው። ይኸውም የእግዚአብሔር መልእክተኛ ማለት ነው። የእግዚአብሔርን መልእክት ለሕዝቡ የሚያስተላልፉ ሁሉ "መልአከ እግዚአብሔር ወይም የእግዚአብሔር መልእክተኛ ተብለው ይጠራሉ። / ኢሳ.44:26። ሚል 3:1፡2፡7 /። ከዚህ ጀምሮ የግእዙ ትርጉም ሐጌን መልአከ እግዚአብሔር እያለ ደጋግሞ ይጠራዋል /ሐጌ:2:13-14 /።

"እኔ ከእናንተ ጋር ነኝ ይህ፡- ከማይለወጠው የባሕርይ አምላክ የሚሰጥ የማይለወጥ የተስፋ ቃል ነው። ሰዎች በእግዚአብሔር ፊት ደካማነታቸውን ሲረዱ፣ እግዚአብሔር ብቻ ኃያል መሆኑን ሲያስተውሉ ይህ አይነት ተስፋ ይሰጣቸዋል። ይህም አይነት የተስፋ ቃል ሰዎችን ለእምነትና ተግባር ያነሣሣቸዋል / ዘጸ 3:12። መሳ 6: 16። ማቴ 28:20 /። ሐጌንም መልአከ እግዚአብሔር ያሰኘው ቃሉ ይህን አጽናኝ እና አስደሳች መልእክት / እኔ ምስሌክሙ / ይዞ ወደ ሕዝቡ በመላኩ ነው።

14. ወአንሥአ እግዚአብሔር መንፈሰ ዘሩባቤል ወልደ ሰላትያል ዘሕዝበ ይሁዳ፣ ወመንፈሰ ዮሴዕ ወልደ ዮሴዴቅ ካህን ዐቢይ፣ ወመንፈሰ ኩሎሙ አለ ተርፉ ሕዝብ። ወቦኡ ይገብሩ ግብረ ቤተ እግዚአብሔር አምላኮሙ ዘኩሉ ይመልክ።

15. እግዚአብሔርም የኤሆዳን አለቃ
የሰላትያልን ልጅ የዘሩባቤልን
መንፈስ፣ የታላቁንም ካህን የኢ
ዮሴዴቅን ልጅ የኢያሱን መንፈስ፣
የቀሩትንም ሕዝብ ሁሉ መንፈስ
አስነሣ። የአምላካቸውንም የሠራዊ
ትን ጌታ የእግዚአብሔርን ቤት ሠሩ።

መረጡና ተራው ሕዝብ ፣ ሊቀ ካህናትና ሊቃውንቱ ሁሉ በአንድነት የእግዚአብሔርን ቃል ሰምተው ለመታዘዝ ፈቃደኞች ስለሆኑ እግዚአብሔር መንፈ ሳቸውን / ልቡናቸውን ለሥራ አነሣሣ። እግዚአብሔር ከእነርሱ ጋር በመሆኑ ፣ መንፈሱም በረድኤት በመካከላቸው /2:5/ ስለሆነ የሁሉም ልቡና ለሥራ ተነቃ ቃ። እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር በረድኤት በረድኤት ካልሆነ ሰዎች ምንም አይነት መንፈሳዊ ነገርን መሥራት አይችሉምና።/ዮሐ.15:5/። ስለዚህ በእ ግዚአብሔር አነሣሽነት ቤተ መቅደሱን ለመሥራት ተዘጋጁ። በዚህ አንፃር ከሌ ሎች ነቢያት ሁሉ ልቆ የትምህርቱን ውጤት የዕድሜውን ፍሬ የመልእክቱን መልስ [illegible]ጥነት በዘመኑ ያየ ነቢዩ ሐጌ ብቻ ነው። ለማለት እንችላለን። በአንድ ቀን በአስተላለፈው መልእክት በአስተማረው ትምህርት ሕዝቡ ለሥራ ተበብረዋልና።

15. እመ ዕሥራ፡ወረቡዑ ለሰዱስ ወርኅ፣
ወበካልእ ዓመቱ ለንግሥተ ለዳርዮስ
ንጉሥ።

---

15. በንጉሡ በዳርዮስ በሁለተኛው ዓመት
በስድስተኛው ወር ከወሩም በሀያ
አራተኛው ቀን መጡ።

---

www.ethiopianorthodox.org

ሕዝቡ ቤተ መቅደሱን እንዲሠራ መልእክት የተላለፈላቸው መስከረም 1 ቀን ሲሆን ለሥራ የተነሡት በመስከረም 24 ቀን ነው። ምክንያቱም መስከረም በእነርሱ ዘንድ ወይኑ በለሱ፣ ሮማኑና ወይራው የሚለቀምበት ወር ነው። ስለዚህ ለ23 ቀናት ያህል ያንን ሲለቅሙ ሌላውንም በዚህ ወር የሚደርሰውን አዝመራ ሲሰበስቡ ቆይተው በ24ኛው ቀን የቤተ መቅደሱን ሥራ ለመጀመር ተዘጋጅተውአል። አንዳንድ ሊቃውንት ሐጌ 2:15—19 ያሉትን ቁጥሮች ከም 1:15 ቀጥለው ያስገቡአቸዋል። ይህም ሕዝቡ የቤተ መቀደሱን ሥራ የጀመሩት የመጀመሪያው ቃለ መልእክት በተላለፈበት በ6ኛው ወር በ24ኛው ቀን መሆኑን ለማረጋገጥ ነው። ሌሎችም ደግሞ:— ነቢዩ" ወደ ተራራ ወጡ፣ ዕንጨትም ቍረጡ ቤቱንም ሥሩ" ብሎ በዘዘቸው መሠረት /1:፰/ በ6ኛው ወር በ24ኛው ቀን ለቤተ መቅደሱ ሥራ የሚያገለግሉ መሣሪያዎችን ለመሰብሰብ ተነሥተዋል፣ [illegible] ወር በ24ኛው ቀን ደግሞ ሥራውን ጀምረዋል። በዚህ በምዕራፍ 2:2:15—19 ያለው ቃል ወደ ምዕራፍ 1:15 መምጣት የለበትም ይላሉ። ይህም አስተያየት በብዙዎች የብ. ኪ. ሊቃውንት ዘንድ የተደገፈ ነው። ምክንያቱም ለቤተ መቅደሱ ሥራ የሚውለውን ዕንጨት፣ ለመቍረጥ፣ለመፍለጥና ለመጥረብ ሌላውንም ዕቃ ሁሉ ለማቅረብ ከሁለት ወር በላይ ሊወስድ ይችላልና።

ክፍል ሁለት

ሁለተኛ ቃለ መልእክት

ምዕራፍ 2:1—9

ነቢዩ ሐጌ ሁለተኛውን መልእክት ከእግዚአብሔር በተቀበለ ጊዜ የቤተ መቅደሱ ሥራ ከተጀመረ ሢስት ሳምንታት ሆኖት ነበር። ይሁን እንጂ በእነዚህ ሳምንታት ሕዝቡ የተከሰከሰውን ድንጋይ ቢያነሡ አመድን ቢያፈሱ ትርኢቱን ሲያፀዱ፣

www.ethiopianorthodox.org

ዐምዱን ምዕማዱን፣ ሠረገላውን ጠርቡን ሲያዘጋጁ፣ ሠራተኛውን ስመ ዱቡ ብዙ ሥራ የሠሩ አይመስልም ። ተጨማሪም በሰባተኛው ወር የቤተ መቅደሱን ሥራ መፍጠን ወደኋላ ሊያደርገው የቻለ የበዓላት ጉዳይ ነበር ። ምክንያቱም፡— በሰባተኛው ወር በጥቅምት /ቲሽሪ/ ሥራ የማይሠራባቸው አያሌ ዐበይት በዓላት ይውላሉ ። ለምሳሌ፡—

1ኛ በዓለ መጥቅዕ በመጀመሪያው ቀን፣

2ኛ በዓለ አስተሥርዮ በዐሥረኛው ቀን፣

3ኛ በዓለ መፀለት /ዳስ/ ከ1ኛው እስከ 21ኛው ቀን ከዚያም አያይዞ የተቀደሰው ጉባኤ በ22ኛው ቀን ይከበራል ። /ዘሌ 23፡33—44 ። ዘኁ 16፡13—15/ ። ስለዚህ ይህ ሁለተኛው የማጽናኛ ቃል [illegible] የጠገበው ዕድገት አላሰየም ነበር ።

1. ወበሰብዕ ወርኅ አመ ሰዱስ
   ለዲዮመት ነበበ እግዚአብሔር
   በእደ ሐጌ ነቢይ ።

2. ወይቤሉ፡— ብሎ ለዘሩባቤል ወልደ
   ሰላትያል ዘሕዝብ ይሁዳ፣ ወለዩሱዕ
   ወልደ ዮሴዴቅ ካህን ዐቢይ፣ ወለኵሉ
   እለ ተርፉ ሕዝብ ።

---

1. በሰባተኛው ወር ከወሩም በሃያ አንደኛው
   ቀን የእግዚአብሔር ቃል በነቢዩ በሐጌ
   እጅ እንዲህ ሲል መጣ፡—

2. ለይሁዳ አለቃ ለሰላትያል ልጅ ለዘሩባቤል፣
   ለታላቁም ካህን ለኢዮሴዴቅ ልጅ ለኢያሱ፣
   ለቀሩትም ሕዝብ እንዲህ ስትል ተናገር ።

---

www.ethiopianorthodox.org

ሰበተኛው ወር ጥቅምት ነው። ይህም ከሚያዝያ ጀምሮ በመቁጠር ነው። 21ኛው ቀን በጨረቃ ሲሆን የበዐለ መፀለት ፍጻሜ፣ የቅዱሱ ጉባኤ [illegible] ነው። /ዘሌዋ 23፡34-36/። በዚህ በዐል ላይ የከተማውና የገጠሩ ሕዝብ፣ ካህናቱ፣ የሕዝቡ መሪዎች ሁሉ ይገኛሉ። ስለዚህ ሕዝቡ ሁሉ በሚገኝበት ዕለት ቃለ እግዚአብሔር ለሐጌ መጣለት። ይህም መልእክት ለሁሉ ማስተላለፍ እንዳለበት ነው። የመጀመሪያው መልእክት የተነገረ ለሁለቱ መሪዎች ብቻ ነበር። /ሐጌ፡ 1፡2/። ይህ ሁለተኛው መልእክት ግን ለመሪዎችም፣ ለሕዝቡም ተነግሮአል። ምክንያቱም ሁሉም [illegible] ቃለ በመታዘዝ አንድ ሆነዋልና /ሐጌ፡1፡ 12/ አንድ አይነት መልእክት ተላለፈላቸው።

የግእዙ መጽሐፍ ቅዱስ በቁጥር 1 ላይ በሰባዕ ወርኀ አመ ዕሥራ ወእመ ለጽንመ ት" በማለት ሪንታ" እመ ስዱሱ ለ ቡሳመ ት" ይላል። ነገር ግን ይህ ንባብ በዕብራይስጡ ከለመኖሩም በላይ አብዛኛዎቹ የጥንት ትርጉ ሞች ሁሉ በ21ኛው እንጂ በ6ኛው አይሉም። ስለዚህ የግእዙ ዘርእ ከሌላ ከልዩ ልዩ ዘርእ ጋር መነፃፀር ይኖርበታል።

3. ወይቤ መኑ እም ኔከሙ ዘርእዮ
ለዘንቱ ቤት ንርሲተ ዘትካት
ወእፎ ትሬእይዎ ይእዜ አንትሙ
ከመ፣ ዘአሁሉ ቀዲሚከሙ።

3. በቀደሙ ክብሩ ስለ ይህን ቤት
ያየ በእናንተ መካከል የቀረ
ማን ነው? ዘሬስ እንዴት ሆኖ
አያችሁት፣ በዐይናችሁ እንደ
ምናምን አይደለምን?

www.ethiopianorthodox.org

በሰባተኛው ወር፣ ሮሀያ አንደኛው ቀን የሚከበረው በዓል ምንም እንኳ ደስታን የተሞላ በዓል ቢሆንም በበዓሉ ከተሰበሰቡት ሕዝብ መካከል ጥቂቶቹ የተሠራውን ቤተ መቅደስ ከሰሎሞን ቤተ መቅደስ ጋር በማነፃፀር ያዝኑ ነበር። በ538 ቅ.ል.ክ ሁለተኛው ቤተ መቅደስ በተሠራ ጊዜ /ዕዝ.3:8-13/ ጊዜው ገና አልደረሰም ያሉት ሁሉ ሥራው ተጀምሮ ባዩት ጊዜ ሥራውን መንቀፍና ማቃለል ጀመሩ:: ምንም ቢሆን አዲሱ መቅደስ እንደ ቀድሞው ቤተ መቅደስ አልነበረም:: ሁለተኛው ቤቱ መቅደስ እንደፊተኛው በወርቅና በዕንቁ በሌላም በከበረ ድንጋይ እንዲለበጥ አልታሰበም ነበር:: /1 ነገሥ.6:21-22/:: ስለዚህ በዚህ በሰባተኛው ወር የሚታየው የሕንጻው አቅም ቤተ መቅደስ [illegible] ነበር:: ሐጌም ይህን [illegible] የቀድሞውን ቤተ መቅደስ ከአነከብሩ ማን አየ ? በማለት ይጠይቃል:: አዎ በደገ[illegible] ጊዜ /586/ በሕጻንነቱ ተማርኮ የተመለሰ ሊኖር ይችላል:: ቢሆንም በዚያ ጊዜ የነበረው ማስተማል ከ66 ዓመታት በኋላ ለማወዳደር ያህል አያበቃውምና "በቀድሞው ይህን ቤት ማን አየ?" በማለት ሐጌ ጠይቋል:: ከዚህም ሌላ የሁለተኛውን ቤተ ፍጻሜ ሰያዩ መናቅ፣ ያለፈውን ማድነቅ ተገቢ አይደለምና ይህን ሁለተኛውን ቤተ መቅደስ ለምን እንደምናቃን ታደታለችሁ ? በማለት ይወቅሰናል ? በተጨማሪም ከሁኑ ይልቅ ያለፈው ይሻል ነበር ማለት የአዋቂያን አስተያየት አይደለምና:- በጊዜያቸው ያለውን ብቻ በርትተው እንዲሠሩ ነቢዩ ያጽናናቸዋል:: /መክብብ.7:10/::

4. ወይእዜኒ ጽናዕ ዘሩባቤል፤
ይቤ እግዚአብሔር፤ ወይጽናዕ
ዮሴዕ ወልደ ዮሴዴቅ ካህን
ዐቢይ፤ ወይጽንዑ አሕዛብ

www.ethiopianorthodox.org

ዎዱር ይቤ እግዚአብሔር፤
ወይገብሩ ዑእነ ዎሽሌከሙ
ሀሎኩ፤ ይቤ እግዚአብሔር
ዘኩሎ ይመልክ ።

---

4. አሁን ግን ዘሩባቤል ሆይ
በርታ፤ ይላል እግዚአብሔር፤
ታላቁም ካህን የኢዮሴዴቅ
ልጅ ኢያሱ ሆይ በርታ፤
እናንተም የአገሩ ሕዝብ
ሆይ በርቱና ሥሩ ይላል
እግዚአብሔር፤ እኔ ከእናንተ
ጋር ነኝና ይላል የሠራዊት
ጌታ እግዚአብሔር ።

እግዚአብሔር በትእዛዙ የሚመራትን አጽናኝ በሆነ ቃሉ ያበረታታቸዋል / ዘዳ 31፡7። ኢያሱ 1፡6–7፤18 /። እስራኤል ከግብጽ ወጥተው ወደ ሀገራቸው በገቡ ጊዜ ይህን አይነት አጽናኝ ቃል ተነግሮአቸው ነበር /ዘዳግ. 31፡6። ኢያ 10፡25 /። አሁንም ያን ከግብጽ መውጣታቸውን በሚያስታውሱበት በዓል ላይ ተመሳሳይ ቃል በሐጌ በኩል መስማታቸው ቀድሞ ከግብጽ፤ ኋላም በፋርስ ባቢሎን ያወጣቸው እግዚአብሔር የተስፋ ቃሉን ምን ጊዜም የማይለወጥ መሆኑን ያስገነዝባል ።

የመጀመሪያውን ቤተ መቅደስ ለሠራው ሰሎሞን ይህ የማጽናኛ ቃል በአባቱ በዳዊት ተነግሮት ነበር ።/ 1ዜና 28፡20 /። ሁለተኛውንም ቤተ መቅደስ

www.ethiopianorthodox.org

ለማሠራት ሕዝቡ ይዞር ተመበሰይ ቃል ፤ ደግሞ መንገሩ የሁለተኛው ቤተ መቅደስ ክብር ከመጀመሪያው ቤተ መቅደስ ክብር ሕዝቡም በዳዊት ዘርአነታቸው ከዳዊት ልጅ ከሰሎሞን የሚያንሱ መሆናቸውን ያመለክታል ።

እግዚአብሔር ምንጊዜም መንፈሳዊ ሥራ የሚሠራትን ሁሉ ያበረታታል ። ሥራቸውንም በስሙ የሚጀምሩትን ሁሉ ያስፈጽማቸዋል ።

" እኔ ከእናንተ ጋር ነኝ " / ሐጌ 1:13 ተመልከት /። አይሁድ ሁለተኛውን ቤተ መቅደስ በማሠራት ጊዜ የጠላት ሠራዊት ቢከበቸውም የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር " እኔ ከእናንተ ጋር ነኝ " በማለት ያጽናናቸዋል ። ዛሬም ክርስቲያኖች በሰይጣን መንፈሳውያን ሠራዊት ሲከበቡ " መኑ ይከለነ እንዘ እግዚአብሔር ምስሌነ " / ሮሜ 8:31 / በሚለው የእምነት ቃል ከተመሩ ድል አድራጊዎች ይሆናሉ። " እናንተ የአገሩ ሕዝብ " የተባሉ በትንቢተ ዘካርያስ 7:5: ላይ እንደተገለጠው አይሁድን ብቻ እንጂ በዓፄ ጊዜ በአይሁድ አገር የነበሩ የአይሁድ ጠላቶችን / ሰማርያውያን / አይመለከትም / ዕዝ.4:1–4 /

5. ወመንፈስየ ይቀውም ማእከለ
ክሙ ተአመኑ ።

5. መንፈሴም በመካከላችሁ ይኖራልና
አትፍሩ ።

እኔ ከእናንተ ጋር ነኝ ብሎ ነበርና ከእነርሱ ጋር የሚሆነው በመንፈስ መሆኑን ይገልጥላቸዋል ። ሰው መንፈስ እግዚአብሔር ቢያድርበት መንፈሳዊ ኃይልን ያገኛል ። የእግዚአብሔር መንፈስ ሲርቀው ግን መንፈሳዊ ኃይልን ያጣል ። ፍርሃትም ያድርበታል ። በዚህ መሠረት እነዘሩባቤል የእግዚአብሔር መንፈስ

www.ethiopianorthodox.org

በአርቡ ላይ ስለ ነበረ መቅደሱን እንዳይሠሩ ይቃወሙአቸው የነበሩትን ሁሉ አሳፈራም። በራሳቸው ኃይል ሳይሆን በእግዚአብሔር መንፈስ ቤተ መቅደሱን ሠርተው ፈጸሙ / ዘካ.4፡6—9 /። ከዚህም ጋር "መንፈስ በመካከላችሁ ይኖራል" ያለው ቃል በመውጫ ጊዜ በምልዐት የተሰጠውን ፍርሀትን ከልብ ሐዋርያት ያስወገደውን ጸጋ መንፈስ ቅዱስን ያመለክታል። ግእዙ" ኢትፍርሁ በማለት ፈንታ ተአመኑ ይላል። ሀሳቡ አንድ ነው። በዕብራይስጡ መጽሐፍ ቅዱስ ቁጥር 5 እንደሚከተለው ይነበባል።

"ከግብጽ ምድር በወጣችሁ ጊዜ እንደሰጠሁአችሁ ቃል ኪዳን መንፈስ በመካከላችሁ ይኖራልና አትፍሩ" የአበርሚ / አብርሃም / የአማርኛ ትርጉም ከዕብራይስጡ ጋር አንድ ነው። የግእዙና የአዲሱ አማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ /194 / ግን የዕብራይስጡን ዘርአ ትቶታል። ይህም በስፕቱአጊንታው ስለማይገኝ ነው። ለእስራኤላውያን ከግብጽ በወጡ ጊዜ እግዚአብሔር፡— እኔ አምላክ እሆናችሁአለሁ፤ ለአብርሃምና ለይስሐቅ፤ ለያዕቆብም እሰጣት ዘንድ ወደማልሁባት ምድር አገባችሁአለሁ፤ ርስትም ርስት አድርጌ እሰጣችሁአለሁ" እንዳለ እንዲሁም በሐጌ ዘመን በዕንጋትና በኡንጋይ የተሠራው ይህ መቅደስ የእኔ ቤት ነውና አትናቁት፤ ከእናንተም ጋር ነኝና አትፍሩ ብሎ ቃል ኪዳን ሰጥቶ አጽናቸልና ጸአተ ግብጽንና ጸአተ ባቢሎንን አነፃፀረ / ዘፀአት 6፡2—9 /።

6. ከመዝ ይቤ እግዚአብሔር
ዘኩሉ ይመልክ፤ ዓዲ ምዕረ
እነ አድለቀልቃ ለሰማይ ወለምድር፤
ለበሐር ወለየብስ።

---

6. የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ
ይላልና ገና አንድ ጊዜ በቅርብ ዘመን

www.ethiopianorthodox.org

ሰማያትንና ምድርን ባሕርንና
የብስንም እናውጣለሁ።

ይህ ቃል በመሢሑ ዘመን የሚፈጸመውን ነገር ያመለክታል። እግዚአብሔር እስራኤል ዘሥጋን ከግብጽ በወጣ ጊዜ በደብረ ሲና ላይ ሰማይና ምድርን አናወጠ። /ዘጸአ.19:16/። እንደዚሁም እንደገና መሢሑ እስራኤል ዘነፍስን ከሲኦል ለማውጣት ሰው ሆኖ በመጣ ጊዜ፦ —

1. በሄሮድስና በመላዋ ኢየሩሳሌም ላይ የሆነውን ድንጋጤና ሁከት ያመለክታል / ማቴ.2:3 /። እንደዚሁም የመሢሑ ወደዚህ ዓለም መምጣት ለብዙዎች ለመውደቅ [illegible] ለመነሣት [illegible] ምልክት በመሆኑ / ሉቃ.2:34 / "ሰማይና ምድርን እናውጣለሁ" ያለው ቃል የልዑላኑንና የትሑታኑን መዋረድ ያመለክታል።

2. በዕለተ ስቅለት የተፈጸመውን የሰማይና የምድርን መናወጥ ያሳያል / ማቴ. 27:51–54 /።

3. በዕለተ ትንሣኤ የተፈጸመውን የምድርን መናወጥ ያስተረጉማል። / ማቴ.28:2 /።

4. በዕለተ ምጽአት የሚሆነውን የሰማይና የምድርን መናወጥ ይገልጣል / ማቴ 24:29–31 /። ይህም በዕብራውያን መልእክት ገልጥ ሆኖ ተተርጉሞአል። / ዕብ. 12:26–28 ተመልከት /።

7. ወአዱለ ቀል ቆሙ ለኵሎሙ
አሕዛብ፤ ወአመዱኩሙ ዱን
ሬሆሙ ለኵሎሙ አሕዛብ፡
ወእመልአ ለዝንቱ ቤት
ትርሢተ ዘቀዳሚ።

www.ethiopianorthodox.org

7. አሕዛብን ሁሉ አናውጣለሁ
በአሕዛብ ሁሉ የተመረጠውም
ዕቃ ይመጣል። ይህንም ቤት
በክብር እሞላዋለሁ ይላል
የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር።

በዚህ ቍጥር ያለው ቃለ ትንቢት ሁለት አይነት ፍጻሜ አለው። 1ኛ:- በመጽሐፈ ዕዝራ 6:6-12 እንደተገለጠው በፋርስ ግዛት ያሉ አሕዛብ ሁሉ ለሁለተኛው ቤተ መቅደስ ሥራ አስተዋጽኦ ስላደረጉ ለቤተ መቅደሱም ክብር ስለሰጡ በሐጌ ዘመን ተፈጽሞአል። እንደገናም በኋላ አሕዛባዊው ሄሮድስ ብዙ ወጭ አድርጎ ቤተ መቅደሱን ስለሰፋውና ልዩ ክብር ስለሰጠው ቃለ ትን ቢተ ቃለ ትንቢተ ቃል በቃል ሲፈጸም ቸሎአል።/ ሉቃ 21:5 /። 2ኛ:- በኢሳይያስ 60:5-11 እና በዘካርያስ ፰:20-23 እንደተነገረ በመሢሑ ዘመን ፍጻሜን አግኝቶአል። አሕዛብ ሰብአ በገል ለመሢሑ ያመጡት እጅ መን ፈሸ የዚህን ቃለ ትንቢት ምልዐት ያመለክታል።

የአማርኛው መጽሐፍ ቅዱስ "የተመረጠው ዕቃ" የሚለውን ቃል የዕብራይስጡ ኸምዳ ይለዋል። ምኞይ ወይም ፍቅር ማለት ነው።/ / 1ሳሙ 9:20 /። ይመጣ ዘንድ ያለው እስራኤል የተመኙት ወይም የወደዱት ማን ይሆን ? ሌላ ሳይሆን መሢሑ ነው "አያሉ የአይሁድ መምህራን ተርጉመውታል። የግእዙ መጽሐፍ ቅዱስ ግን የተመረጠው ዕቃ ይመጣል" በሚለው" አመጽአሙ ድኅሬሆሙ ለአሕዛብ" ይላል። ሊቃውንቱም ቢተረጉሙ። ጎግ ማጎግ እስራኤልን ተከትለው እንዲወጡ አደርጋለሁ ይሉና ማብራሪያ አይሰጡትም። በ1918 ዓ.ም በአስመራ በማተሚያ ፍረንቸስካና የታተመው መጽሐፈ ነቢያት / ግእዝ / ወአመጽእ

www.ethiopianorthodox.org

ኀሬሆሙ ለኵሎሙ አሕዛብ ብሎ ያነበዋል። ይህም ከሌሎች ጥንታውያን ትርጉሞችና ከዕብራይስጡ ጋር ይስማማል። ከዚህም ሌላ በቀጥር ሰባት መጨረሻ ላይ "ይላል" የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር የሚለው ንባብ በግእዙ ዘርእ አይገኝም። ይህም በዕብራይስጡና በሌሎች ትርጉም ሁሉ ስለሚገኝ የግእዙ መስተካከል ይኖርበታል።

8. ዚአየ ውእቱ ወርቅ ወብሩር
ይቤ እግዚአብሔር ዘኵሉ ይመልክ።

8. ብሩ የእኔ ነው፤ ወርቁም የእኔ
ነው ፤ ይላል የሠራዊት ጌታ
እግዚአብሔር።

ሰው በፈለገው መልክ ቀርፆ ይጠቀምበት እንጂ የብርና የወርቅ ባለቤት /ፈጣሪ/ እግዚአብሔር ነው። የጠዘቡ ፍላጎት ሁለተኛው ቤተ መቅደስ በወርቅ እንዲሠራ ነበር። ነገር ግን እግዚአብሔር የሚያስተው የጸና እምነት የቀና ምግባር በላቸው ምእመናን እንጂ በብርና በወርቅ በተጌጠ ቤተ መቅደስ ብቻ አለመሆኑን ለመግለጥ "ብሩ የእኔ ነው፤ ወርቁም የእኔ ነው" አላቸው /መዝ. 49:6—14 አንፃፅር /። በሰሎሞን ቤተ መቅደስ ወርቅ እንጂ ብር ለአገልግሎት አይውልም ነበር። / 1 ነገሥ. 10:21 /። በሁለተኛው ቤተ መቅደስ ግን ብርም ለአገልግሎት ውሎአል። /ዕዝ. 7:14—27 /። ስለዚህ እግዚአብሔር "ብሩ የእኔ ነው" አለ። ከዚህም ሌላ አይሁድ ከፂዮዊ በፊት በብርና በወርቅ የበለጸጉ ነበሩ። ግን እግዚአብሔር ብልጽግናቸውን ሁሉ ለባቢሎናውያን ሰጠ። ከባቢሎናውያንም አሰልፎ ለፋርስ ሰጠ። በዚህ መሠረት ዓለም የእኔ ነው በሚለው ሀብት ሁሉ እግዚአብሔር የሚያዝዝና እረቀደውም የሚሰጥ በመሆኑ" ብሩ የእኔ ነው፤ ወርቁም የእኔ ነው" አለ። የእኛም የብሉይ ኪዳን ሊቃውንት

www.ethiopianorthodox.org

ዚአየ ውእቱ ወርቅ፣ ወብሩር የሚለውን ከተረጎሙ በኋላ" ወለዘፈቀዱ አሁብ" ብለው መፍቀርያን ንዋይ ጨምረውብታል፣ በማረ. ያንታሉ:: ዘረም ማንኛውም ሰው የእኔ ነው የሚለው ሀብት ሁሉ የእግዚአብሔር ነው እንጂ የራሱ አይደለም / 1 ዜና 29:10–17 ተመልከት /::

9. ወይኄይስ ትርሢተ ለዝንቱ
ቤተ ዘጸጋሪ እምዘቀዳሚ፣
ይቤ እግዚአብሔር ዘኲሉ
ይመልክ፣ ወእሁብ ሰላመ
ለኲሉ ነፍስ እንተ ትትጌበር
ወይትነሣእ ዝንቱ ሐዝብ::

9. ከፊተኛው ይልቅ የዚህ የሁለ
ተኛው ቤት ክብር ይበልጣል::
ይላል የሠራዊት ጌታ እግዚአ
ብሔር:: በዚህም ስፍራ ሰላምን
እሰጣለሁ ይላል:: የሠራዊት ጌታ
እግዚአብሔር::

ሁለተኛው ቤተ መቅደስ ከመጀመሪያው ቤተ መቅደስ ከመጀመሪያው ቤተ መቅ ደስ በአያሌ ምክንያቶች ይበልጣል::

1. በዐ ዶጫ የመጀመሪያው ቤተ መቅደስ በ967 ቅልክ ተሠራ:: በ586 ቅልክ ፈረሰ::ይህም እንደዚህ ነው:: ሰሎሞን:– በ971 ቅልክ ነገሠ፣ በነገሠ በ4ኛው ዓመት የቤተ መቅደሱን ሥራ አስጀመረ:: በነገሠ በ11ኛው ዓመት ሥራው ተፈጸመ:: 1 ነገሥ 6:37–38 / ሁለተኛው ቤተ መቅደስ በ520 ቅልክ ተጀመረ በ516 ቅልክ ተፈጸመ:: ሄሮድስ እስኪሰፋው ድረስ / 20 ቅልክ /ቀየ ሄሮድስም

www.ethiopianorthodox.org

አስፅፍቶና አስጊጦ ከሠራው በኋላ እስከ 70 ዓ.ም ቆይቶ ፈርሶአል።

2. <u>በሠንጸር ውበት</u> ታላቁ ሄሮድስ ሁለተኛውን ቤተ መቅደስ ከመጀመሪያው ቤተ መቅደስ በበለጠ ሁኔታ አሻሽሎ አስፋፍቶታል /ማር 13:1/።

3. በሥነ አምልኮት :—በመጀመሪያው ቤተ መቅደስ ሥርዐተ አምልኮትን ይፈጽሙ የነበሩ ሰዎች ግብረ ገብነት /ሞራል/ ዝቅተኛ ነበር። በሁለተኛው ቤተ መቅደስ የሥርዐተ አምልኮት ፈጻሚዎች ሞራል ግን እጅግ ከፍ ያለ ነበር። ይህም በመቃብያን ዘመን ይታወቃል።

4. <u>በእግዚአብሔር ክብር አገላለጥ</u>

በመጀመሪያው ቤተ መቅደስ እግዚአብሔር በደመና በሥዕለ ኪሩቤል ወዘተ ክብሩን ገለጠ። በሁለተኛው ቤተ መቅደስ ግን "የቤተ መቅደስ ጌታ" /ማቴ.12:6/ እግዚአብሔር ወልድ ሥጋን ተዋሕዶ በአካል ተገኘ። ለምሳሌ በ40 ቀኑ፣ በ12 ዓመቱ በቤተ መቅደስ ተገኝቶአል። በመሢሕነቱ ተገበሩ ጊዜ ዕለት ዕለት በቤተ መቅደስ እየተገኘ ያስተምር ነበር።/ ዮሐ.18:20 /።

5. ለመጀመሪያው ቤተ መቅደስ እንጹሕና ተሐድሶ ያደረገለት ኢዮስያስ ነበር:— /1 ነገሥ 23:4–25 /። ለሁለተኛው ቤተ መቅደስ ግን እንጽሕናና ተሐድሶ ያደረገ እግዚእ፡ ኢዮስያስ ክርስቶስ ነው።/ ዮሐ 2:13–22 /።

6. በአጠቃላይ የሁለተኛው ቤተ መቅደስ ክብር የእግዚአብሔር ማደሪያ የሆኑ የምእመናን ክብር ያመለክታል / ኤፌ 20–22። 1ጴጥ 2:5–6 /።

www.ethiopianorthodox.org

"በዚህ ስፍራ ሰላምን አሰጠለሁ" ሲል በሰውና በእግዚአብሔር መካከል በመሢሑ ጊዜ የሚሆነውን ዕርቅና ሰላም እንጂ ዓለማዊ ሰላምን አያመለክትም /ዮሐ. 14:27/። ሰላም የተባለ ራሱ ክርስቶስ ነው /ኤፌ 2:14/። ከዚህ ሌላ ግን የአይሁድ መንግሥት ከፀደቀበት 586 ቅልክ ጀምሮ በኢየሩ ሰላም ሰላም ስላልነበረ "በዚህ ስፍራ ሰላምን አሰጠለሁ" ያለውን ነቢ ቃል በቃል ለመተርጎም ያስቸግራል።

በአንጥያክስ ዘመን / / ብዙ መቃብያን የተገደሉ በዚህ ስፍራ ማለት በቤተ መቅደሱ ውስጥ ስለሆነ በዚፀ ቀጥር የተቀሰው ሰላም በክርስቶስ የሚገኘውን በእግዚአብሔርና በሰዎች መካከል የሚሆነውን ሰላም ብቻ ይመለከታል።

ክፍል 3

3ኛው ቃለ መልእክት

ምዕራፍ 2:10-19

በዚህና በመጨረሻው መልእክታት መካከል ዘካርያስ:- ሕዝቡን ለንስሐ ይጠራል። /ዘካ:1:3-6/። ሐጌ ደግሞ በበኩሉ ኃጢአትን ስለሚመለከት ሁኔታ ካህናትን ይጠይቃል። /ሐጌ :2:2-13/። በመልሱም ሕዝቡ የተቀደ ሰውን ምሥዋዕ በማቅማቸው፣ ቅዱሱን ቤተ መቅደስ በመሥራታቸው ቅዱስን መሆን እንደማይችሉ ይገልጣል። ስያሜ ኑ፣ ከኃጢአት ሰይነፁ ከቅዱሳን ሰዎች ጋር መገናኘት፣ ወይ ቅዱስት መካናት ገዛ ማድረግ የተቀደሱ ነገሮችን መዳሰስ ሰውን ሊቀድሰው አይችልምና። ቀጥሎም ሕዝቡ ከኃጢአታቸው በእውነት ተመልሰው በሚሠሩት ሥራ ብዙ በረከትን እንደሚያገኙ የተረጋገጠ ተስፋን ይነግራቸዋል።

www.ethiopianorthodox.org

10. ከመ ተቡዑ ለጽልመት
ከመ ዕሥሬ ወረቡዑ
ለተሰሰ ወርኀ ወበከልአ
ዓመተ መንግሥቱ ለዳር
ዮስ ከነ ቃለ እግዚአብሔር
በእደ ሐጌ ነቢይ ።

---

10. በዳርዮስ በሁለተኛው
ዓመት በዘጠነኛው ወር
በሃያ አራተኛው ቀን የእግዚ
አብሔር ቃል በነቢዩ በሐጌ
እጅ እንዲህ ሲል መጣ።

ዘጠነኛው ወር ታሕሣሥ በእነርሱ ካሴሉ ነው። ሐጌ ሁለተኛውን መልእክት ከተቀበለ ሁለት ወራት ቆይቶ ሦስተኛውን መልእክት ተቀብሎአል። ዘጠነኛው ወር በእስራኤላውያን ዘንድ ወርኀ ዘርእ ነው። ከዚህ በፊት በምዕራፍ 1 በቁጥር 10 እና 11 ላይ እንደተመለከትነው እግዚአብሔር ሕዝቡን የቀጣቸው በድርቅ ነበር። አሁን ግን ቤተ መቅደሱን ለመሥራት ስለጀመሩ ዝናመ ምሕረት አከለ በረከት ሊሰጣቸው የፈቀደ መሆኑን ለመግለጥ በዘጠነኛው ወር የምሥራች ቃሉን በሐጌ በኩል አስተላለፈላቸው /ሐጌ :2:19/።

11. ወይቤ:— ከመዝ ይቤ እግዚአብሔር
ዘኩሉ ይመልክ ተስአሎሙ ለካህናቲከ
ሕገ።

---

11. የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር
እንዲህ ይላል፤ ካህናትን
ስለ ሕጉ ጠይቅ።

በብሉይ ኪዳን ዘመን በለጉዳዮች የሕጉን / የኦሪትን / ውሳኔ ለማወቅ ሲፈልጉ ወደ ካህናት ሄደው ይጠይቁ ነበር / ዘካ.7:3 ሚል 2:7 /።

www.ethiopianorthodox.org

ነገሩ በኦሪተ/ በሕጉ/ ተጠቅሰና ውሳኔ ተሰጥቶበት የሚገኘ ከሆነ ካህናተ ኦሪት እንዲህ ይላል እያሉ ቃሉን ለገላጉዳዮች ያነቡላቸዋል። ጉዳዩ በኦሪተ ያልተጠቀሰ ውሳኔም ያልተሰጠበት እንዲሆን ግን ካህናተ ሬሰቸው በጉባኤ ተመ ክከረው ውሳኔውን ይነግሩአቸዋል። / ዘዳግ. 17:8—13 /። በዚህ መሠረት ነቢዩ ሐጌ ስለ ርኩስትና ቅዱስና ጉዳን እንደሚል ካህናተን ይጠይቅ ዘንድ ታዘዘ። እንዲጠይቅ መታዘዙም ከካህናተ በሚያገኘው መልስ አንፃር ሕዝቡንና ሬሰኞቹን ካህናተን ለማስተማር እንጂ ራሱ ጠይቆ ለመረዳትና ለማ ወቅ አይደለም። ምክንያቱም:— ነቢዩ እግዚአብሔር ስለማንኛውም ነገር በኦ ሪት የተጻፈውን ያውቃልና። ሆኖም መምህራን በጥያቄ መልክ በጥያቄ መልክ እንደሚያቀርቡት የማስተማር ዘዴ ይህን ጥያቄ አቅርበአል።

12. ወበለሙ:— አ መ ለክፍ
[illegible] ሥጋ ቅዱስ ጽንፈ
ልብሱ፡ ወለከፍ በዘፈረ
ልብሱ አመ ኒ ኀብስት
ወአመ ኒ ወይን፡ ወአመ ኒ
ኪሉ ዘከነ እምአክል
ወአመ ኒ እም ቅብዕ ቅዱስ
ኢይትቄደስኑ፡ ወይቤሉ
ካህናት:— ይትቄደስ።

---

12. አንዱ ሰው የተቀደሰ ሥጋ
በልብሱ ዘርፍ ቢይዝ፡ በዘር
ፉም እንጀራ ወይም ወጥ፡
ወይም የወይን ጠጅ ወይም
ዘይት ወይም ማናቸውም መ
ከል ቢነካ፡ ያ የተነካው
በውኑ ይቀደሳልን? ብለህ
ካህናተን ጠይቃቸው። ካህናቱም
አይሆንም ብለው መለሱ።

---

www.ethiopianorthodox.org

"የተቀደሰ ማለት ለመሥዋዕትም ሆነ ለሌላ ለእግዚአብሔር አገልግሎት ተብሎ የተለየ ማለት ነው።/ ዘጸአ/ 29፡37። ዘሌዋ. 22፡1–9 /። በኦሪት ዘሌዋውያን እንደተገለጠው ስለኃጢአት የሚቀርብ መሥዋዕት ቅዱስ ቅዱሳን ይባላል። ይህንም ቅዱስ ቅዱሳን የተባለውን መሥዋዕት የነካ ልብስ ወይም ሌላ ዕቃ ቅዱስ ይሆናል። ይህም ማለት የተቀደሰው ሥጋ የተቀቀለበት ዕቃ፣ ወይም የተቋጠረበት ልብስ ይቀደሳል። ግን ቅዱስና ከልብሱ ወደሌላ አይተላለፍም። ካህናትም ለሐጌ ጥያቄ የሰጡት መልስ ቅዱስና መተላለፍ እንደማይችል ነው። /ዘሌዋ.6፡24–27 ሐጌ 4419። ማቴ 23፡19 /። ይህም እንደበለጠና ሰው ነው። አንዱ በለጠና ሰው ሌላውን የታመመ ሰው ቢጠይቅ የራሱን ጤና ለበሽተኛ ሊያስተላልፍ አይችልም። የግእዙ ዘርእ "ኢይትቄደስ" በማለት ፈንታ "ወይቤሉ ካህናት ይትቄደስ" ይላል። ዕብራይስጡ ግን አይቀደስም ይላል። ስለዚህ ከግእዙ ይልቅ የአማርኛው ከዕብራይስጡ ጋር ይስማማል። ከዚህም ሌላ የነቢዩ ዋና ሀሳብ ርኩስ የሆነው ነገር የተቀደሰውን ነገር በመንካት እንደማይቀደስ ሁሉ፦ ሕዝቡም በደም ኑ በንስሐም በይመለሱ ጊዜ ቅዱስ በመሥራት፣ መሥዋዕትም በማቅረብ ብቻ ቅዱሳን መሆን እንደማይችሉ ለማስተማር ስለሆነ የጠገም መንፈስ፣ የካህናትም መልስ የተቀደሰውን የነካ ርኩስ አይቀደስም ማለት ነው።

13. ወይቤሎሙ መልአክ፡- እመሰከ
ለከፍ ርኩስ ወስኩብ ነፍስ-
እምዝንቱ ኩሉ ኢይረኩስኑ
ወይቤሉ ካህናት፡-ይረኩስኬ።

www.ethiopianorthodox.org

13. ወይቤሎሙ መልአክ፡— አመስኪ
ለክሙ ርኩስ ወስኩብ ነፍስ
እምዝንቱ ኩሉ ኢይረኩስኑ
ወይቤሉ ካህናት፡— ይረኩስአ፡፡

13. ሐጌም በሬሳ የረከሰ ሰው
ከእነዚህ አንዱን ቢነካ
ያ የተነካው በውኑ ይረክሳልን?
አሉ፡፡ ካህናቱም አዎ ይረክሳል
ብለው መለሱ፡፡

በአጭሩ፡— ሬሳም ሆነ ሌላ ርኩስ ነገር የነካ ወይም ርኩስ ነገር የተገኘበት ለተወሰነ ጊዜ እንደ ርኩስ ይቆጠራል፡፡ የተወሰነውም ጊዜ ሲደርስ ካል ታጠበ በቀር ከሰው ጋር አይገናኝም፤ የተቀደሰው ነገር አይነካም፡፡ የተቀደሰውን ያረክሳልና፡፡ /ዘኁ 19፡11-22/፡፡ ይህም እንደ በሽተኛ ሰው ነው፡፡ ተላላፊ በሽታ ያለበት ሰው ከባለጤና ሰው ጋር ቢገናኝ በሽታውን ወደባለጤናው ያስተላልፋልና፡፡ በቁጥር 12 እና በቁጥር 13 ላይ የተነገረው ጥያቄና መልስ በቁጥር 14 ላይ ይተረጎማል፡፡

14. ወይቤሎሙ መልአክ፡—
ከማሁ ዝንቱ ሕዝብ
ወነገዱ በቅድሜየ ይቤ
እግዚአብሔር ወከማሁ
ኩሉ ግብረ እደዊሆሙ
ወኩሉ ዘቀረበሙ ይረኩስ
በእንተ ዘተርፎሙ፤

www.ethiopianorthodox.org

ወበጽበሒ ይሠዋዕ ቅድመ
ሕማምሙ፤ ወይጸ... ሙ
ለአለ ይጌሥጽዎሙ በአንቀጽ

14. ሐጌም መለሰ እንዲህ አለ ፦
ይህ ሕዝብና ይህን ወገን በፊቴ
እንዲሁ ነው። ይላል እግዚአብሔር
የእጃቸውም ሥራ ሁሉ እንዲሁ ነው፤
በዚያም ያቀረቡት ነገር ርኩስ ነው

ሕዝብ የተባሉ እስራኤል፤ ወገንም የተባሉ አሕዛብ ናቸው። በመሠረተ እስራኤላውያን ለእግዚአብሔር የተለዩ/የተቀደሱ ሕዝብ ናቸው። /ዘጸአት 19፡6/። አሕዛብ ግን በእስራኤላውያን ዘንድ እንደ ርኩስ ናቸው ስለዚህ የተቀደሱት እስራኤል ከአሕዛብ ጋር ቢጋቡ ቅዱስናቸው ወደ አሕ ዘብ አይተላለፍም፤ የአሕዛብ ርኩሰት ግን ወደ እስራኤል ይተላለፋል / /ዕዝ 10፡1-44። ነህ 13፡23-31 አንብብ /። ከዚህ ላይ አሕዛብ የተባሉ ለጊዜው ሰምራውያን ናቸው። ሰመራውያን የሚባሉ በሰልምና ሰር ጊዜ /722 ቅልክ / ከየሀገሩ ተለቅመው የመጡና በሰማርያ የሰፈሩ እግዚአብሔ ርን የማይፈሩ ነበሩ / 2 ነገሥ 17/። ከእስራኤላውያንም ጋር በብዙ መን ገድ ኅብረት አልነበራቸውም / ሉቃ.9፡52-54። ዮሐ.4፡9/።

" የእጃቸውም ሥራ ሁሉ እንዲሁ ነው " ሕዝቡ ቤተ መቅደሱን ከመሥራታቸው በፊት በቆሙት መሠዊያ ላይ በሚያቀርቡት መሥዋዕት /ዕዝ.3፡2/ በሚሠሩትም ቤተ መቅደስ እንደሚቀደቡ አሰበዋል። ነገር ግን በንስሐ ካል· ·ለሱ በቀር የሚሠሩት ሥራ ሁሉ የሚያቀርቡትም መሥዋዕት ቅድስናን አንደ...

ያበጠችው፣ ሥራቸውም መሥዋዕታቸውም በጸኃቦሱ እንደሚረክስ ነቢዩ ይነግራ ቸዋል። በግእዙ ዘርእ" ወኵሉ ዘቀረበ ይረኩስ በእንተ ዘተርፍሙ፣ወበጸ ቢጠ ይሣቀዩ ቅድመ ጠማዎሙ ወይጸልእዎሙ [illegible] ይጌሥጽዎሙ በአንቀጸ" የሚለው ነበብ በዕብራይስጡ አይገኝም። በሌሎችም ትርጉሞች አይገኝም። በሁለቱም የአማርኛችን ትርጉሞች አልተጠቀሰም። ስለዚህ የግእዙ ዘርእ ከሌሎች ጥንታውያን ትርጉሞች ጋር መመሰከር ይኖርበታል።

15 ወይእዜኒ ሐልዩ በልብክሙ
ዘእምቅድመ ቀናሚት ዕለት፡—
ወዘእምቅድሜሃ ዘእንበለ ታን
ብሩ ዕብነ ላበ ዕብን ውስተ
ቤተ እግዚአብሔር።

---

15 አሁንም ዱንጋይ በዱንጋይ ላይ
በእግዚአብሔር መቅደስ ሰይነበር
ከዛሬ ጀምራችሁ ወዳለፈው
ዘመን ልብ አዱርጉ።

ከቁጥር 15 እስከ 19 ነቢዩ ስለአለፈው ችግርና ስለሚመጣው በረከት ይና ገራል። ብዙዎች መተርጉማን እነዚህን አምስት ቁጥሮች በምዕራፍ 1 ቁጥር 15 መጨረሻ ላይ ያስገቡአቸዋል /ምዕ.1፡15 ትርጉሜ ተመልከት/። ነቢዩ ዱንጋይ በዱንጋይ ላይ ነበበር፡— ወዳለፈው ዘመን አስቡ ማለቱ ፡ ቤተ መቅ ደሱን ለመሥራት ከመጀመራችሁ በፊት የደረሰባችሁን ችግር አስታውሱ፡—ወደፊ ትም ከዛሬ ጀምራችሁ ከእግዚአብሔር የምትቀበሉትን በረከት አስተውሉ ማለቱ ነው። ነቢዩ እንደዚህ ሲል ሕዝቡ ከዚህ በፊት የደረሰባቸው ችግር ሁሉ

www.ethiopianorthodox.org

በአጋጣሚ ሰማይ ዝናም ለዘር፤ ጠል ለመከር በለመስጠቱ እንጂ ለእግዚአብሔር በለመ_ዘዛቸው ምክንያት ከእግዚአብሔር ዘንድ የሆነ ቅጣት አይደለም እንዳ ይሉ ነው። ፀደሬትም የሚያገኙት በረከት ሁሉ በእግዚአብሔር ፈቃዱ ሰይሆን በሰማዳዊ ግብር ከሰማይ ዝናም ለዘር፤ ጠል ለመከር በመገኘቱ ብቻ ነው፤ እንዳይሉ ነው። ስለዚህ ያለፈውንም የሚመጣውንም ልብ አድርጉ በማለት ያስ ጠነቅቃቸዋል። ዛሬ የተባለ ቤተመቅደሱን የጀመሩበት 24ኛው ቀን ነው። ይህም ቀን ለለፈውም ለሚመጣውም ማከከለዊ ድንበር ነው። ቤተ መቅደሱን በለመሥራታቸው ምክንያት ለደረሰባቸው ችግር ●ደም ደሚያ ሲሆን ቤተመቅደሱን በመጀመራቸው ለሚያገኙት በረከት ዓነም መጀመሪያ ነው።

16. መኑ አንትሙ አመ ትዘርኡ
ዐሥራ ሰገመ፡— ወተአንው
ዐሥረ ሰገመ፤ ወትበውኡ
ኀበ ምክንያተ ትቅዱሑ
ኀምሰ ዓሕበ፡— ወትቀድሑ
ዕሥራ።

---

16. በዚያን ዘመን ሁሉ ሰው
ሃያ መሰፈርያ ወዳለበት
ምርት በመጣ ጊዜ የተገኘው
ዐሥር መስፈሪያ ብቻ ነው።
አምስ ማ[illegible]ም ይቀዳ ዘንድ
ወደመጥመቂያው በመጣ ጊዜ
የተገኘው ሀያ ብቻ ነው።

ነቢዩ በዚህ ቀጥር በሕዝቡ ምጣኔ ሀብት ላይ የደረሱትን መቅሠፍታት እንደገና ይዘረዝራል። እነዚህም መልእክተ ተፈጥሮ በሆነ ኃይል የመጡ

መቅሠፍታት ናቸው ሀያ ላንዳን አምርቶ ዐሥር ለንዳን ማገበት፤ ሃምስ ማድጋ ጠምቆ ሀያ ማድጋ መቅዳት እግዚአብሔር መልዕልተ ተፈጥሮ በሆነ ኃይሉ በረከትን ስለከለከለ ነውና መቅሠፍት ሁሉን አይነት ነው።

1፡— ዘር ከዘሩ በኋላ በረዶ፤ ዋግ፤ አረማሞ መትቀበቶዋል። ከዚህ የተረፈውንም ድርቅ አስቀርቶባቸዋል። 2፡— ከዚህ ሁሉ የተረፈው ደግሞ በረከት ተነሥቶትአል። ስለዚህ ሀያ መሥፈሪያ እንደሚገኝበት ተስፋ ካደረጉት ምርት ዐሥር መሥፈሪያ ብቻ አገኙተዋል። ሃምስ ማድጋ እንቀዳ ለን ብለው ተስፋ ካደረጉት የወይን መጥመቂያ ሀያ ማድጋ ጠምቀዋል።

17. ቀመፍኩክሙ በዐበር ወበ
በረድ በኵሉ ተግበረ እደዊክሙ
ወኢነሰሐክሙ፤ ወኢትመየጥክሙ
[illegible] እግዚአብሔር ዘኵሉ
ይመልክ።

---

17. በእጃችሁ ሥራ ሁሉ ላይ በዋግና
በአረማሞ በበረዶም መታሁአችሁ
እናንተ ግን ወደ እኔ አልተመለሰ
ችሁም፤ ይላል እግዚአብሔር።

እስራኤላውያን ሕገ እግዚአብሔርን በሚተላለፉበት ጊዜ ሁሉ ድርቅ በረዶ፤ ዋግና አረማሞ አዝመራቸውን እንዲመታው በማድረግ እግዚአብሔር ይቀጣቸው ነበር። /አሞ 4፡9/። ስለዚህም እንደእነዚህ ያሉ መቅሠፍቶች ሁሉ ሕጉን የመተላለፋቸው ምልክቶች ነበሩ። / ዘዳግ 28፡15—24 /። ሐጌ 1፡9—11 ተመልከት።

www.ethiopianorthodox.org

18. ኅልዩ በልብክሙ ዘእምቅድመ
ቀዳሚት ዕለት ወዘእምዩ
ኀሬሃ ዘእምአመ ዕሥራ ወረቡዑ
ለታስዑ ወርኅ ዘአመ ሣረሩ
ቤተ እግዚአብሔር ::

---

18. ከዛሬው ከዘጠነኛው ወር ከዐያ
አራተኛው ቀን ጀምሬችሁ የሚመ
ጣውን ዘመን ልብ አድርጉ የእግ
ዚአብሔር መቅደስ መሠረት ከተተ
ከለበት ቀን ጀምሮ ልብ አድርጉ::

ሀያ አራተኛው ቀን በቁጥር 10 ላይ የተጠቀሰው ቤተመቅደሱን መሥራት የጀመሩበት ቀን ነው:: ለአጽንኦተ ነገር ይደጋገማል:: ነቢዩ ያለፈውን ዘመን ልብ አድርጉ/ቁ.15/ የሚመጣውንም ዘመን ልብ አድርጉ/ ቁ.18/ ማለቱ የእግዚአብሔርን ቤት ሲሠሩ የቀረባቸውን በረከት ሁሉ ቤቱን ሲሠሩ እንደገና የሚሰጣቸው መሆኑ ለማስረዳት ነው:: ሕዝቡ በረከቱ መቸ ይደረግ ልናል ቢሉ የመከሩ ጊዜ ገና ነው:: ዘጠነኛው ወር በእነርሱ ዘንድ የዘርአ ወራት ነው:: የመከሩ ጊዜ ሲደርስ በረከቱ እንደሚሆንላቸው ነቢዩ የተረጋገጠ ተስፋ ይነግራቸዋል::

" የእግዚአብሔር መቅደስ ከተተከለበት ቀን ጀምሮ የሚመጣውን ዘመን ልብ አድርግ" ሲል:- ሕዝቡ ለቃሉ በመታዘዝ ሥራ ከጀመሩበት ዕለት ወዲህ እግዚአብሔር እንደሚባርካቸው ያስረዳል:: ስለዚህ ለበረከቱ ምልክት ይሆናቸው ዘንድ ወሩንና ዕለቱን ለይቶ ያበሩቃቸዋል::

www.ethiopianorthodox.org

የሁለተኛው ቤተ መቅደስ መሠረት

ስለሁለተኛው ቤተ መቅደስ መሠረት ዕዝራም ሐጌም ተናግረዋል። ዕዝራ መሠረቱ በተጀመረበት ዕለት የተደረገውን ሥነ በዓል ዘርዝሮ መዝግቦአል /ዕዝ.3፡10-13/ ሐጌ ግን ከወሬና ከቀኑ በቀር ስለመሠረቱ ግልፅ የሆነ ቃል አይናገርም። እርግጥ በምዕራፍ 2 በቁጥር 18 ላይ ያለው ቃል በ520 ቅልክ መሠረቱ እንደተጣለ የሚያመለክት ይመስላል ሆኖም ሐጌ የመሠረቱን አጣጣል ሁኔታ እንደ ዕዝራ አለመግለጡ ከዚያም በፊት በ536 ቅልክ አዲስ መሠረት ያልተጣለ መሆኑን ያረጋግጣል።

በዕብራይስጥ "መሠረተ" ወይም መሠረተ አኖረ ለማለት የሚያገለግለው ቃል ያሳድ ነው። ይህም ቃል ለመሠረት ብቻ በይሆን ለማደስና ለመገንባት /2ዜና 24፡27/፣ ለመከመር ለመቁለል /2ዜና 31፡6/ ያገለግላል። ስለዚህ ዕዝራም ሆነ ሐጌ ስለ መሠረተ የተናገሩት ቃል በነባሩ መሠረት ላይ ሥራው መቀጠሉን ያመለክታል እንጂ መሬቱ እንደገና በገመድ ተለክቶና ተቆፍሮ ዐረፍም ተደልድሎ አዲስ መሠረት መጣሉን የሚያሳይ አይመስልም። ከዚህም ሌላ በትንቢተ ሐጌ 1፡8፡ እና በመጽሐፈ ዕዝራ 3፡ 7 ላይ እንደተገለጠው በሁለተኛው ቤተ መቅደስ ሥራ ጊዜ በጣም አስፈላጊ የነበረው እንጨት እንጂ የመሠረት ድንጋይ አልነበረም። አንዳንዱ የብ. ኪ. ሊቃውንት ግን በመጽሐፈ ዕዝራ 6፡3 እና 4 ላይ ያለውን ቃል በመመልከት ሁለተኛው ቤተ መቅደስ በአዲስ መሠረት ላይ እንጂ በመቅደስ ሰሎሞን መሠረት ላይ አልተገነባም ይላሉ ይሁን እንጂ በዚህ ሀሳብ ብዙዎቹ የብ. ኪ. ሊቃውንት አይስማሙም። ምክንያቱም በመጽሐፈ ዕዝራ 6፡4 ላይ የተነገረው ቃል ቀዋሚውን ግንብ እንጂ ታችታይ መሠረትን አያመለክትምና። በተጨማሪም አዲስ መሠረት አለመጣሉን የሚያስረዳ የቤተ መ.ቅደሱ ሥራ በ4 ዓመታት ብቻ መፈጸሙ ነው። ከሥር ከመሠረተ ጀምሮ ቢሆን ኖሮ በ4

www.ethiopianorthodox.org

ዓመት በላይ በጦርነ ነበር። ቀዳማዊው ቤተ መቅደስ ገና ከመሠረተ ፬ኛ ሰባት ዓመት ከስድስት ወር ፈጅቶአል / 1 ነገሥ. 6:37–38 /። ዳግማዊውም ጊዜው የሰላም ነበር። የሰውና የገንዘብ ኃይልም ከመጠን በላይ ነበር።

19. ተዘከርዎ በልብክሙ ወነሬኡ
በውስተ ምክያዱ አከለ ወይን
ወበለስ፣ ወርማን ወዘይት፣
ወኵሉ ዕፀ ዘይፈሪ፣ አበርክ
እምዮም።

19. ዘር በጎተራ ገና ይኖራልን?
ወይንና በለስ፣ ሮማንና ወይራ
[illegible] ከዛሬ ቀን ጀምሬ
እባርካችኋለሁ።

ሕዝቡ በየዓመቱ ወቅትን እየጠበቀ ዘሩን ከጎተራ አውጥተው ይዘራሉ። ገን አይበቅልም ነበር። ወይኑና በለሱ፣ ሮማኑና ወይራው አያፈራም ነበር። ስለዚህ ከዘራ ማለት ከዘጠነኛው ወር ከ24ኛው ቀን ጀምሮ የዘሩት እንዲበቅል፣ የተከሉት እንዲጸድቅና ብዙ ፍሬ እንዲያፈራ እግዚአብሔር የሚባርካቸው መሆኑን ነቢዩ አረጋግጦ ነገራቸው። በዘር፡ ጊዜ፡- ወደፊት የሚሆነውን የመከሩን ሁኔታ አስቀድሞ ለመናገር የሚደፍር ማንም የለም። ነቢዩ ሐጌ ግን በዘር ጊዜ ወደፊት የሚሆነውን የምርቱን ውጤት በተጨበጠ ተስፋ ተናገረ። እግዚአብሔር የገለጠለት ቃል የማይታበል እውነት ነውና። እግዚአብሔር የሚያደርገውን ሁሉ አስቀድሞ ለነቢያቱ ይገልጣል። ለነቢያቱም ካልነገረ በቀር ምንም አያደርግም / አሞ 3:7 /። ስለዚህ፡- እግዚአብሔር የተናገረውን የማያስቀር አምላክ ስለሆነ ከዚህች ቀን ማለት ከዘጠነኛው ወር

www.ethiopianorthodox.org

ከ24ኛው ቀን ጀምረው በአዝመራው ላይ ወይኑና በለስና ሮማንና ወይራው
ላይ የሚሆነውን የእግዚአብሔርን በረከት በእምነት በተስፋ ሆነው እንዲጠብቁ
"ልብ አድርጉ" በማለት ይመክራቸዋል ።

ክፍል 4

ምዕራፍ 2፡20—23

4ኛ ቃለ መልእክት

የሐጌ አራተኛው ወይም መጨረሻው መልእክት በተለይ ዘርአ—ዳዊት
ዘሩባቤልን ይመለከታል ። ነቢዩ ሐጌ በመጨረሻ ጊዜ የዓለም መንግሥታት ሁሉ
እንደሚወድቁ ዘሩባቤል ግን የእግዚአብሔር ምርጥ ሆኖ በመንበረ ዳዊት እንደ
ሚነግሥ ይናገራል ።
ሐጌና ዘካርያስ ይህ አዲስ ዘመን በእነርሱ ዘመን እንደሚሆን ተስፋ ያደርጉ
እንደነበር ይመስላል ። ነገር ግን ጊዜው እያለፈ ሲሄድ፣ ዘሩባቤልም ተስፋ
የተጣለበትን ያህል በመንበረ ዳዊት ሳይነግሥ ሲቀር ለእርሱ የተነገረው መሢሐዊ
ተስፋ ሁሉ ለዘሩ ተላለፈ ። በዕብራውያን መልእክት 11፡13 ላይ እንደምናነ
በው ብሉይ ኪዳን ውስጥ ተስፋ የተነገረላቸው ሁሉ የተስፋውን ቃል ፍጻሜ ሳያ
ገኙ በእምነት ሞተዋል ። ዘሩባቤልም፡— የተነገረላቸው ተስፋ እንደሚፈጸም በእ
ምነት ይመለከት ከነበሩ ሰዎች አንዱ ነው ።

20. ወከነ ቃለ እግዚአብሔር
በዳግም ኀበ ሐጌ ነቢይ
አመ ተሰዑ ለሽዕመት
እመ ዐሥሩ ወረቡዑ ለታ
ስዕ ወርኅ ።

www.ethiopianorthodox.org

20. በወፉ በሀያ አራተኛው ቀን የእግዚአብሔር ቃል ሁለተኛ ወደ ሐጌ እንዲህ ሲል መጣ።

በአንዱ ቀን ሁለት ጊዜ ሁለት አይነት መልእክት ለሐጌ ደርሶታል። ሁለተኛነቱ በቁጥር ዐሥር ላይ ለተነገረው ቃለ መልእክት ነው። እስከሁን ድረስ "ከነ ቃለ እግዚአብሔር በእደ ሐጌ" ሲል መጥቶ ነበር። አሁን ግን "ኮነ ቃለ እግዚአብሔር ኀበ ሐጌ" አለ። ይሁን እንጂ በእደ ሐጌ ወይም ኀበ ሐጌ ቢል ልዩነትን አያሰይም። ሁሉም ቃለ እግዚአብሔር ለሐጌ መገለጡን፥ ሐጌም ለሕዝቡና ለመሪው ለዘሩባቤል ቃለ እግዚአብሔርን ማስተላለፉን ያመለክታል።

21. ወይቤሎ እግዚአብሔር ለመልአክ [illegible] ስላትያል ዘእምሕዝበ ይሁዳ፥— ናሁ አንሰ ቀልቃ ለሰማይ ወለምድር፥ ለበሐር ወለየብስ።

21 ለይሁዳ አለቃ ለዘሩባቤል ተናገር እንዲህም በል፦ ሰማያትንና ምድርን እናውጣለሁ።

የሰማይና የምድር መናወጥ አሕዛብ ሀብታቸውን ወደ ቅድስት ሀገር ለማምጣታቸው ምልክት ብቻ ሰይሆን የመጨረሻውንም ቀን መቃረብ ያመለክታል።/ቁጥር ፮ እና 7 ተመልከት/።

www.ethiopianorthodox.org

22. ወእገፍትእ መናብርተ ነገሥት፥ ወገፈትእ
ሠረገላ ወመስተፅእናኒ፥ ወይወርዱ መስተ
ፅእናን በአፍራሲሆሙ ምስለ አስይፍቲሆሙ
ኀበ ቢጾሙ።

---

22 የመንግሥታትንም ዙፋን እገለብጣለሁ፤
የአሕዛብንም መንግሥታት ኃይል አጠፋለሁ።
ሠረገሎችንና የሚቀመጡባቸውንም እገለብጣ
ለሁ።
ፈረሶችና ፈረሰኞቻቸውም እያንዳንዳቸው
በወንድማቸው ሰይፍ ይወድቃሉ።

ነቢዩ ከዚህ ላይ በየዘመኑ የተደረገውን የእግዚአብሔርን ተአምራዊ ኃይል በመጥቀስ ይናገራል። በጽአተ ግብጽ ጊዜ እንደሆነው ፈረሶችና መስተፅእናን [illegible] /ዘጸአት 15:1–5/። በሰዶምና ገሞራ እንደተገለበጡ መንግሥታት ይገለበጣሉ/ ዘዳግ. 29:23። ኢሳ. 13:19። ኤር 20:16። አሞ. 4:11/ በያኙ ሁሉ በገዛ ወንድሞቻቸው ሰይፍ ተመትተው ይወድቃሉ/ መሳ. 7:22። ሕዝ 38:21። ዘካ. 14:13/። ይህ ሁሉ በዘሩባቤል ዘመን አልተፈጸመም ግን በየዘመኑ ተፈጽሞአል። ወደፊትም ይፈጸማል። በተለይ ደግሞ በፍጻሜ ዘመን ይሆናል። የእኛም የብ. ኪ. መተርጉማን በኀለኛው ጊዜ እንደሚፈጸም አድርገው ተርጉመውታል።

23. ይእተ አሚረ ይቤ እግዚአብሔር
ዘኵሉ ይመልክ፡— ወእነሥአከ ዘሩ
ባቤል ወልደ ሰላትያል፤ ወእሬስ
[illegible]

www.ethiopianorthodox.org

የከ፡ ከመ ማዕተብ ውስተ ፡እዴ
የማን፤ እስመ ኪያኀረይኩ ፡እነ
ይቤ እግዚአብሔር ዘኩሉ ይመልክ ።

23 በረያዬ የሰላትያል ልጅ ዘሩባቤል
ሆይ በዚያን ቀን እወስድሃለሁ
ይላል የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር፤
እኔ መርጬሃለሁና ይላል እግዚአብሔር
እንደ ቀለበት ማተሚያ አደርግሃለሁ
ይላል የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ።

ዘሩባቤል የዳዊት ዘር፤ የመሢሑ የተስፋ መስመር ነው /ማቴ 1፡13/። በመሆኑም፡— ለጊዜው ለዳዊት፤ ፍጻሜው ግን ለመሢሑ ሆኖ የተነገረው ተስፋ ትንቢት ለእርሱ ተነገርለት። እንደ ዳዊት ገብርየ፤ እንደ መሢሑ ኀሪይዬ ተብሎአል፡ / 1 ሳሙ 7፡8። ሕዝ 34፡23። 37፡24። ኢሳ 41፡8። 42፡1። 44፡1/። በመሠረቱ የእስራኤል ሕዝብ በሙሉ የተመረጡ ሕዝብ ና ቸው። በተለይ ዳግም ነገደ ይሁዳ፤ ከዚያውም ቤተ ዳዊት /ዘርአ ዳዊት/ የእግዚአብሔር ቅዱስ ዓላማ መሣሪያ ይሆን ዘንዱ ተመርጠአል / መዝ.77፡68 —70/። ዘሩባቤልም ከነገደ ይሁዳ ከዚያውም ከቤተ ዳዊት በመሆኑ" እነሥ እከ፤ ኀረይኩከ፡— እወስድሃለሁ፤ መርጬሃለሁ" ተብሎ ተነገረለት። ይህም ይፈጸም ዘንዱ ለጊዜው አይሁዱንና እስራኤልን አንዱ አድርጎ መርቶአል። ፍጻሜው ግን " ኀሩይየ ዘሠምረተ ነፍስየ፡— ነፍሴ የወደደችው፤ የመረጥሁት ልጄ/ ሉቃ 9፡35/ የተባለ ክርስቶስ ሕዝብና አሕዛብን አንዱ አድርጎ ወደ

 www.ethiopianorthodox.org

በግእዙ መጽሐፍ ቅዱስ ገብርየ የሚለው ቃል አይገኝም። የአማርኛው መጽሐፍ ቅዱስ ገብርየ የሚለው ቃል አይገኝም። የአማርኛው መጽሐፍ ቅዱስ ግን "በረዳዬ ዘሩባቤል" ስለሚል ከዕብራይስጡ ጋር ይስማማል። ቃሉ በሌሎቹ ጥንታውያን ትርጉሞች ሁሉ ስለሚገኝ የግእዙ ትርጉም መስተካከል ይኖርበታል።

"እንደ ቀለበት ማተሚያ አደርግሃለሁ" ማለት:- ቀለበት ለሰው ልዩ ምልክት እንደሆነ /ዘፍጥ.38:18/ ዘሩባቤልም ለእግዚአብሔር ልዩ አገልጋይ፣ ለመሢሑም ተስፋ ትንቢት ልዩ ምልክት መሆኑን ያስረዳል። በቀድሞ ዘመን የነገሥታት ደብዳቤ ተጽፎ የሚታተምበት ልዩ ማሕተም ሐተም ቀለበት ይባላል። /አስቴር 8:10/። ይህም ሐተም ቀለበት:- ማንም ሰው እንዳይጠቀምበት፣ አስመስሎም እንዳይሠራው በጥንቃቄ ይያዛል። ንጉሥ፣ ወይም የንጉሥ ባለሟል በአንገተ ወይም በክንዱ ይይዘዋል /ማኅል 8:6/። እንዲሁም መንግሥተ ይሁዳ ከወደቀ፣ ዘርአ መንግሥት ካለቀ፣ ነፃነት ከጠፋ፣ የባዕድ ሥልጣን ከተንሰራፋ በኋላ:- እግዚአብሔር ዘሩባቤልን መርጦ በመለኮታዊ ጥበቃው ተንከባክቦ አይሁድ ይመኙትና ይጠባበቁት ለነበረው ትስፋ ትንቢት ልዩ ምልክት አድርጎታል። የሐተም ቀለበት ምሳሌ:- አስቀድሞ ለዘሩባቤል አያት ለኢኮንያን ተነግሮ ነበር /ኤር 22:24/። እንደገና ለልጅ ልጁ ለዘሩባቤል መነገሩ ተስፋ ትንቢቱ በሌሎቹ ልጆቹ በኩል ሳይሆን በዘሩባቤል በኩል መፈጸሙን ያስረዳል።

የዘሩባቤል ሕይወት ካለፈ በኋላ:- በእስራኤላውያን ዘንድ አልተረሳም። የታላቁ ንጉሣቸው የዳዊትን ያህል ስሙን ይጠሩታል። ለምሳሌ

www.ethiopianorthodox.org

ከታላላቆቹ የእስራኤል ፲-ኖቹና አበቶች ጋር ስሙ ተጽፎ ሁል ጊዜ ይነሣል
" አፍኑ አንጋ ናዐብዩ ለዘፈበቤል፤ ፀአተስ ከመ ጨፈቀተ ማዕተብ ውስተ
አዓ የማን" እንዲል / ጥበበ ቢራ. 49:13 /:: ዘረም ቢሆን አይሁዱ በየ
ሰዎንቱ በሰንበት መዝሙራቸው"...በቀረበ ጊዜ የበቢሉን ጥፋት፣ በዘፋቢ..ል
ዓቸሁ ዱጎረ ሰብዓ ዓመት አያሉ በታላቅ አክብሮት ያስታውሱታል::/ በብረታን
ያ ያሉ የተበበፋት የዕብራውያን መጽሐፈ መዘሙር ሉንደን 1891 ዓ.ም
እአ / ገጽ 275 / ጵህም:— ጌታችንና መድኃኒታችን ክርስቶስ የሰውን ሥጋ
ከገሃኑም አዳኖ፤ ከገብርናተ ዲያብሎስ ነፃ አውጥቶ መንግሥተ ሰማያትን
አውርስ ለዘለዓለም የቢጠርዩ ዎስጋና ሰመሰገን መኖፋን የሚያሰዩ ምሳሌ
ነበር ::